

RÅSTOFFORVALTNINGEN FOR GRØNLAND OG
GRØNLANDS FISKERI- OG MILJØUNDERSØGELSER

STATUS OVER DYRE- OG PLANTELIVET I NORDGRØNLAND

(HUMBOLDT GLETSCHER – INDEPENDENCE FJORD)

DEL 1: PATTEDYR OG FUGLE

Danbiu ApS.

Biologiske konsulenter
Biological Consultants

Forsiden: Udsigt over en del af den isdækkede Jørgen Brønlund Fjord set fra syd med Oksesletten i forgrunden og Buen og Børglum Elv overfor. (Foto: Ole G. Norden Andersen, 23. juni 1968).

Reference 1:

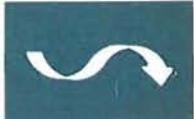
- Dietz, R. & O.G.N. Andersen, 1984: Status over dyre- og plantelivet i Nordgrønland (Humboldt Gletscher - Independence Fjord). Del 1: Pattedyr og fugle.
- Rapport til Råstofforvaltningen for Grønland og Grønlands Fiskeri- og Miljøundersøgelser fra Danbiu ApS (Biologiske konsulenter), Henningssens Alle 58, 2900 Hellerup: 133 pp.

Danbiu ApS

Reg. nr. 47.419

Biologiske konsulenter - Biological Consultants
Henningens Allé 58
DK-2900 Hellerup - Denmark

STATUS OVER DYRE- OG PLANTELIVET I NORDGRØNLAND

(HUMBOLDT GLETSCHER - INDEPENDENCE FJORD)

DEL 1.: PATTEDYR OG FUGLE

Rune Dietz & Ole Gorm Norden Andersen

Rapport til

Råstofferforvaltningen for Grønland og
Grønlands Fiskeri- og Miljøundersøgelser

Fra

Danbiu ApS. (Biologiske konsulenter), Henningens Allé 58, 2900 Hellerup

- juni 1984 -

Indledning	1
Historisk indledning	3
Stednavne og kort	7

Pattedyr:

Moskusokse (<i>Ovibus moschatus</i>).....	12
Rensdyr (<i>Rangifer tarandus</i>)	23
Polarulv (<i>Canis lupus</i>)	24
Polarräv (<i>Alopex lagopus</i>)	29
Snehare (<i>Lepus arcticus groenlandicus</i>).....	33
Lemming (<i>Discrostonyx torquatus groenlandicus</i>).....	37
Hermelin (<i>Mustela erminia</i>).....	40
Isbjørn (<i>Ursus maritimus</i>)	42
Ringsæl (<i>Phoca hispida</i>)	46
Grønlandssæl (<i>Phoca groenlandica</i>).....	50
Klapmyds (<i>Cystophora cristata</i>)	50
Remmesæl (<i>Erignathus barbatus</i>).....	52
Hvalros (<i>Odobenus rosmarus</i>).....	55
Narhval (<i>Monodon monoceros</i>).....	58
Hvidhval (<i>Delphinapterus leucas</i>).....	58

Fugle:

Rødstrubet lom (<i>Gavia stellata</i>).....	59
Lysbuget knortegås (<i>Branta bernicla</i>).....	63
Snegås (<i>Anser caerulescens</i>)	65
Havlit (<i>Clangula hyemalis</i>)	65
Kongeederfugl (<i>Somateria spectabilis</i>).....	69
Ederfugl (<i>Somateria mollissima</i>).....	72
Tejst (<i>Cephus grylle</i>)	74
Søkonge (<i>Alle alle</i>).....	74
Ride (<i>Rissa tridactyla</i>)	74
Grønlandsk jagtfalk (<i>Falco rusticulus candicans</i>).....	74
Fjeldrype (<i>Lagopus mutus captus Peters</i>).....	78
Stor præstekrave (<i>Charadrius h. hiaticula</i>).....	82
Stenvender (<i>Arenaria i. interpres</i>).....	85
Sandløber (<i>Crocethia alba</i>).....	89
Islandsk ryle (<i>Calidris c. canutus</i>).....	92
Almindelig ryle (<i>Calidris alpina arctica</i>).....	94
Thorshane (<i>Phalaropus fulicarius</i>).....	94
Odinshane (<i>Phalaropus lobatus</i>).....	95
Lille kjove (<i>Stercorarius longicaudus pellescens</i>).....	95
Gråmåge (<i>Larus h. hyperboreus</i>).....	99
Havterne (<i>Sterne paradisaea</i>).....	102
Sneugle (<i>Nyctea scandiaca</i>).....	106
Hvidsisken (<i>Carduelis flammea hornemannii</i>)	108
Laplandsværbling (<i>Calcarius lapponicus</i>).....	108
Krumnæbbet ryle (<i>Calidris ferruginea</i>).....	110
Sabinemåge (<i>Xema sabini</i>)	110
Snespurv (<i>Plectrophenax n. nivalis</i>)	110
Referenceliste for pattedyr og fugle i Nordgrønland	112
Referenceliste for ikke citeret, men relevant litteratur vedrørende pattedyr og fugle i Nordgrønland	118
Referenceliste for ikke citeret, men relevant litteratur vedrørende udforskningen af Nordgrønland i biologisk og anden henseende	122

INDLEDNING

Nærværende rapport(er) er resultatet af et litteraturstudie, som råstofforvaltningen for Grønland og Grønlands Fiskeri- og Miljøundersøgelser iværksatte i efteråret 1983.

Opgaven blev formuleret som følger:

"Denne aftale vedrører en litteraturundersøgelse af miljøforholdene i Nordgrønland omfattende Peary Land og området vest herfor afgrænset af Humboldt Gletscher. Der udarbejdedes en oversigt over den eksisterende viden med hensyn til plante- og dyreliv på landjorden, i ferskvand og i de tilgrænsende marine områder. I det omfang, der er viden om specielle landskabsmæssige forhold og eventuelle andre specielle forhold ved det fysiske miljø, medtages disse i beskrivelsen".

Som det fremgår af den efterfølgende historiske oversigt, strækker udforskningen af Nordgrønland sig over en periode på ca. 130 år.

Resultater af biologisk interesse er ofte af meget spredt karakter m.h.t. periode- og områdedækning, og nøjagtighed og den fagsystematiske kvalitet af oplysningerne er svingende, især hvad angår ikke publicerede oplysninger om pattedyr og fugle.

Hvad perioden angår stammer langt de fleste observationer fra sommerhalvåret, og som det vil fremgå af referencerne, stammer en stor del af oplysningerne fra en periode, der ligger mere end 20 år tilbage.

Hvorvidt oplysningerne fra århundredeskiftet har relevans i forhold til miljøet idag, afhænger af hvilken problemstilling, man ønsker at belyse. Dyrenes udbredelsesmønster eller mulige udbredelsesmønster er i denne rapport prioriteret højt, hvorfor vi har fundet det relevant at medtage så mange oplysninger som muligt.

Områdedækningen er et temmelig stort problem i sig selv. De tidlige ekspeditioner var i høj grad afhængige af at færdes, hvor man kunne finde byttedyr, da ekspeditionerne var baseret på jagt undervejs. Idag er forholdet et andet, idet den moderne teknologi har gjort det muligt at udlægge depoter på et hvilket som helst sted, man har interesse i at undersøge. Begrænsningen i moderne tid har snarere karakter af manglende økonomiske ressourcer.

Hvad de fagmæssige begrænsninger angår stammer en lang række af oplysningerne fra Nordgrønland fra ikke-biologer. Begrænsningen består ikke i "fejlagtige" observationer, men det er klart, at folk, der har væ-

ret i området for at undersøge en helt anden problemstilling, ikke altid har haft ressourcer til mere indgående at dække problemer af biologisk art. Observationer fra ikke-fagbiologer, der til tider er ført med stor nøjagtighed, er i videst muligt omfang medtaget i denne rapport. Her er i flere tilfælde tale om upublicerede oplysninger ekstraheret fra dagbøger ført i Nordgrønland.

Sammensætningen af disse "rådata" giver oplysninger, der kan benyttes ved fremtidig planlægning af undersøgelser i Nordgrønland og kan antagelig også bruges af de folk, der fremover kommer til at færdes i Nordgrønland.

Rapporten omfatter 4 delrapporter opdelt efter fagområder:

DEL 1.: Pattedyr og fugle.

DEL 2.: Terrestrisk flora og invertebratfauna, ferskvandsflora og -fauna.

DEL 3.: Marin flora, invertebrat- og fiskefauna.

DEL 4.: Rådata for pattedyr.

En særlig tak rettes til følgende personer, der har bidraget med oplysninger og hjælp til denne raports gennemførelse:

A. K. Higgins, Grønlands Geologiske Undersøgelse

P. R. Dawes, - - -

N. Henriksen, - - -

O. Bennike, Geologisk Centralinstitut

E. Håkansson, - -

P. Mølgaard, Farmaceutisk Højskole

T. I. H. Andersson, Geodætisk Institut

J. C. Olsen, - -

H. Meltofte, Zoologisk Museum

J. Møhl, - -

J. Just, - -

U. Røen, - -

C. Vibe, - -

J. Madsen, - -

B. Muus, - -

K. Bille Hansen -

G. Høpner Petersen -

P. Henrichsen, -

M. Guldbrandtsen, Sirius
C. Birkbøll, -
J. Finnbogason, Flugfélag Nordurlands
P. Ancker, Meteorologisk Institut
H. Dissing, Institut for Sporeplanter
P. Johansen, - - -
E. S. Hansen, - - -
G. S. Mogensen, Botanisk Museum
B. Fredskild, - - -
H. Norden Andersen, Rudkøbing

HISTORISK OVERSIGT OVER UDFORSKNINGEN AF NORDGRØNLAND

Udforskningen af Nordgrønland startede samtidig med, at man søgte den nordlige søvej til Indien mod vest - den såkaldte "Nordvestpassage".

I dette kapløb nåede Martin Frobisher til Grønland i 1576, hvilket i sig selv ikke var nogen bedrift, idet Grønland på dette tidspunkt alle rede var opdaget.

I 1585, 1586 og 1587 udførte John Davis 3 rejser op gennem Davis strædet og nåede til Upernivik på $72^{\circ}12'N$. Denne nordligste rekord blev først slået i 1616, hvor Robert Bylot som leder på et togt sammen med William Baffin nåede Smith Sund på ca. $78^{\circ}N$.

Der skulle gå mere end 200 år, før man nåede nærmere Nordvestpassagen. I 1846 drog Sir John Franklin op gennem Baffin Bugt og videre mod vest gennem Lancaster Sound, en ekspedition der skulle ende i den hidtil største polartragedie. De to skibe H.M.S. "EREBUS" og H.M.S. "TERROR" forsvandt sammen med den 129 mand store besætning.

Denne episode blev årsag til ca. 40 hjælpeekspeditioner, hvoraf 2 nåede nord for Smith Sund. Edward Inglefield nåede i 1852 et stykke op i Smith Sund til $78^{\circ}28'N$, hvor ekspeditionen i "ISABEL" kortlagde kysterne ved Smith Sund og dermed beviste, at sundet var åbent mod nord.

Allerede året efter sejlede den amerikanske 2. Grinnell Expedition under ledelse af E. K. Kane op gennem det samme sund og nåede nordkysten af Inglefield Land. Her indefrøs "ADVANCE" med sin 20 personer store be-

sætning i Renssellaer Bugt. Ekspeditionen tilbragte 2 vintre dør og sendte i denne periode en række mindre ekspeditioner ud til de omliggende områder. En enkelt af disse ekspeditioner (Mortons Journey) nåede Kap Constitution på Washington Land nord for Kane Bassin i året 1854.

Den næste ekspedition, der nåede nord for Kane Bassin, var American Arctic Expedition i 1860-61 under ledelse af I. I. Hayes. Denne ekspeditions formål var at udforske de nordligste områder af Grønland og Canada, hvilket startede en ny periode i arktisk forskning. Ekspeditionen etablerede vinterhavn nær Etah i Smith Sund, hvorfra slædehold udgik. På grønlands-siden nåede man dog end ikke til Washington Land, mens man langs Grinnell Land nåede til Lady Franklin Bay på $82^{\circ}40'N$.

I 1871 startede United States North Polar Expedition. I skibet U.S. S. "POLARIS" nåede man under C. F. Hall's ledelse op til $82^{\circ}10'N$ i Robeson Kanal, hvor skibet blev stoppet af isen. Ekspeditionen tog derefter sydpå og fandt vinterhavn ved Hall Land i Thank God Harbour i Polaris Bugt. Herfra udgik en række ekspeditioner til lands, af hvilke en nåede Repulse Havn på $82^{\circ}09'N$.

I 1875 tog "ALERT" og "DISCOVERY" under G. S. Nares af sted fra Portsmouth for at nå Nordpolen eller for at nå den højest mulige breddegrad. Begge skibe nåede op gennem Smith Sund, Kane Bassin og Kennedy Kanal for at nå Hall Bassin. Her overvintrede "DISCOVERY" i Discovery Harbour på Ellesmere Land. "ALERT" fortsatte op gennem Robeson Kanal for til sidst at blive stoppet af ismasserne i det Arktiske Ocean (Lincoln Hav). "ALERT" fandt sit vinterkvarter i det nordligste hjørne af Grinnell Land på $82^{\circ}27'N$. Nares Ekspeditionen arbejdede hovedsagelig langs Ellesmere Islands kyster, og nord herfor blev "Farthest north" nået på $83^{\circ}20'N$. På den grønlandske side nåede Beaumont sammen med sit slædehold op til den vestlige del af Wulff Land syd for Kap May på $82^{\circ}26'N$.

Efter den anden Internationale Polar Conference i 1880 blev "PROTEUS" under ledelse af A. W. Greely sendt ud for at etablere en række videnskabelige stationer på de høje breddegrader. Formålet med ekspeditionen var således at udføre videnskabelige undersøgelser i forbindelse med "First International Polar Year". Områderne, der skulle undersøges, indbefattede nordkysten af Grønland. Lockwood's slædehold nåede da også op til $83^{\circ}24'N$ (Lockwood Ø), et stykke op langs Peary Lands nordkyst, og føjede således 150 km ny kystlinie til grønlandskortet.

Som en meget central person for nordgrønlandsekspeditioner stod R. E. Peary. Han brugte 23 år af sit liv på at blive den første mand på Nordpolen. I 1882 krydsede Peary indlandsisen fra Prudhoe Land til Independence Fjord. Allerede året efter var Peary igen i Thule, hvor han overvintrede to år med resten af selskabet for derefter at foretage sin anden krydsning af indlandsisen i foråret 1895. I 1900 foretages en stor rejse rundt om nordspidsen af Grønland, hvor Grønlands nordligste punkt, Kap Morris Jesup, blev passeret og afmærket med en stor varde. Efter at holdet nåede G. B. Schley Fjord på Peary Land's nordøstkyst, returnerede selskabet til arktisk Canada, hvor de brugte to år til at undersøge området mellem det Arktiske Ocean og Baffin Bugt.

I 1906 forsøgte Peary at nå Nordpolen fra den nordlige kyst af Grant Land. Han blev tvunget til at vende om langt ude i det Arktiske Ocean på $87^{\circ}06'N$. På tilbagevejen rejste holdet langs Grønlands nordkyst fra Kap Neumayer til Robeson Kanal.

Først i 1909 nåede Peary Nordpolen. Mens Peary selv rejste i det Arktiske Ocean, var en del af ekspeditionen på nordkysten for at skaffe proviant og lave depoter til en eventuel hjemtur fra Nordpolen via Grønland.

I 1906-08 dannede Danmarkshavn på østkysten udgangspunkt for ekspeditioner til Nordgrønland. Et af fire slædehold under ledelse af I. P. Koch nåede Kap Bridgman på Peary Land's nordøstkyst ($83^{\circ}30'N$). Et andet slædehold bestående af Mylius-Erichsen, Høeg-Hagen og Jørgen Brønlund led sultedøden, efter at de forgæves havde ledt efter Peary Kanalen i Danmarks Fjord, Hagen Fjord og Independence Fjord.

I 1912 krydsede 1. Thule Ekspedition indlandsisen og nåede Danmarks Fjord og Independence Fjord. Her har vi oplysninger om turen fra Knud Rasmussen og Peter Freuchen.

2. Thule Ekspedition fandt sted i 1916-18. Under ledelse af Knud Rasmussen drog ekspeditionen af sted fra Thule i 1917 og nåede langs nordkysten til den vestlige del af Peary Land.

I 1920 startede Jubilæumsekspeditionen nord om Grønland. Ekspeditionen havde Lauge Koch som leder. Formålet med ekspeditionen var at udføre en detailleret kortlægning af Nordgrønland. I de tre år, ekspeditionen varede, blev der foretaget 11 delekspeditioner. Den 4. bestod i en rejse nord om Grønland og gav væsentlige oplysninger både på det biolo-

giske, det geologiske og det geografiske område.

Der skulle gå mange år, før der igen blev udført arbejde i Nordgrønland. Først i 1947-50 kom 1. Peary Land Ekspedition til området, hvor arbejdet blev ledet af Eigil Knuth og Ebbe Munch.

I den mellemliggende periode blev Peary Land overfløjet af Lauge Koch i forbindelse med 2 ekspeditioner. Første gang under 3-års Ekspeditionen til Christian den X's Land i 1931-34 og anden gang med "PERSSUAQ" i 1938.

1. Peary Land Ekspedition var den første ekspedition, der opholdt sig mere eller mindre stationært i Peary Land over en længere periode. Den varede i tre år. Fra denne ekspedition foreligger mange oplysninger om plante- og dyrelivet, og oplysningerne udmærker sig ved at dække alle årstider. Ud over biologiske blev der gjort klimatologiske, geografiske, glaciologiske, geologiske og arkæologiske studier under ekspeditionen.

Den nyere tids videnskabelige ekspeditioner var nu begyndt, og i de kommende år skulle en række mere eller mindre fagspecifikke ekspeditioner besøge Nordgrønland.

År:	Instans, operation, opgaver:	Landområde:
1946	United States Air Force starter foto-grammetriske flyvninger.	Nordgrønland
1947-50	1. Peary Land Ekspedition	Peary Land
1948	Geodætisk Institut, København, starter fotogrammetriske flyvninger	Nordgrønland
1956	Operation Defrost undersøger landingsbanemuligheder	Peary Land Hall Land
1957	Operation Groundhog udfører geologiske og landingsbanetekniske undersøgelser	Peary Land
1958-59	- " -	Hall Land
1960	- " -	Peary Land
1962	Canadisk geologisk ekspedition	Nyeboe Land
1963	2. Peary Land Ekspedition	Peary Land
1964	3. Peary Land Ekspedition	Peary Land
1965-66	Operation Grant Land	Hall Land Wulff Land
1966	4. Peary Land Ekspedition	Peary Land

1968-83	5. - 20. Peary Land Ekspedition	Peary Land
1966-83	Sirius Patruljen overvåger	Nordgrønland
1969	Joint Services Expedition	Peary Land
1976	Geodætiske undersøgelser	Washington Land
1978	-	Peary Land
1979	-	Warming Land
		Nares Land
1978-80	Geologiske undersøgelser	Peary Land
1983	Geologiske og biologiske undersøgelser	Kap København
19??-83	Meteorologiske undersøgelser	Peary Land

STEDNAVNE OG KORT

Lokalitetsnavnene er udskrevet i alfabetisk rækkefølge fra databasen over pattedyrene (i Tabel 1, delrapport 4.) Navnene er nummereret, hvorefter de pågældende numre er indsat i kortene Fig. 1 & 2.

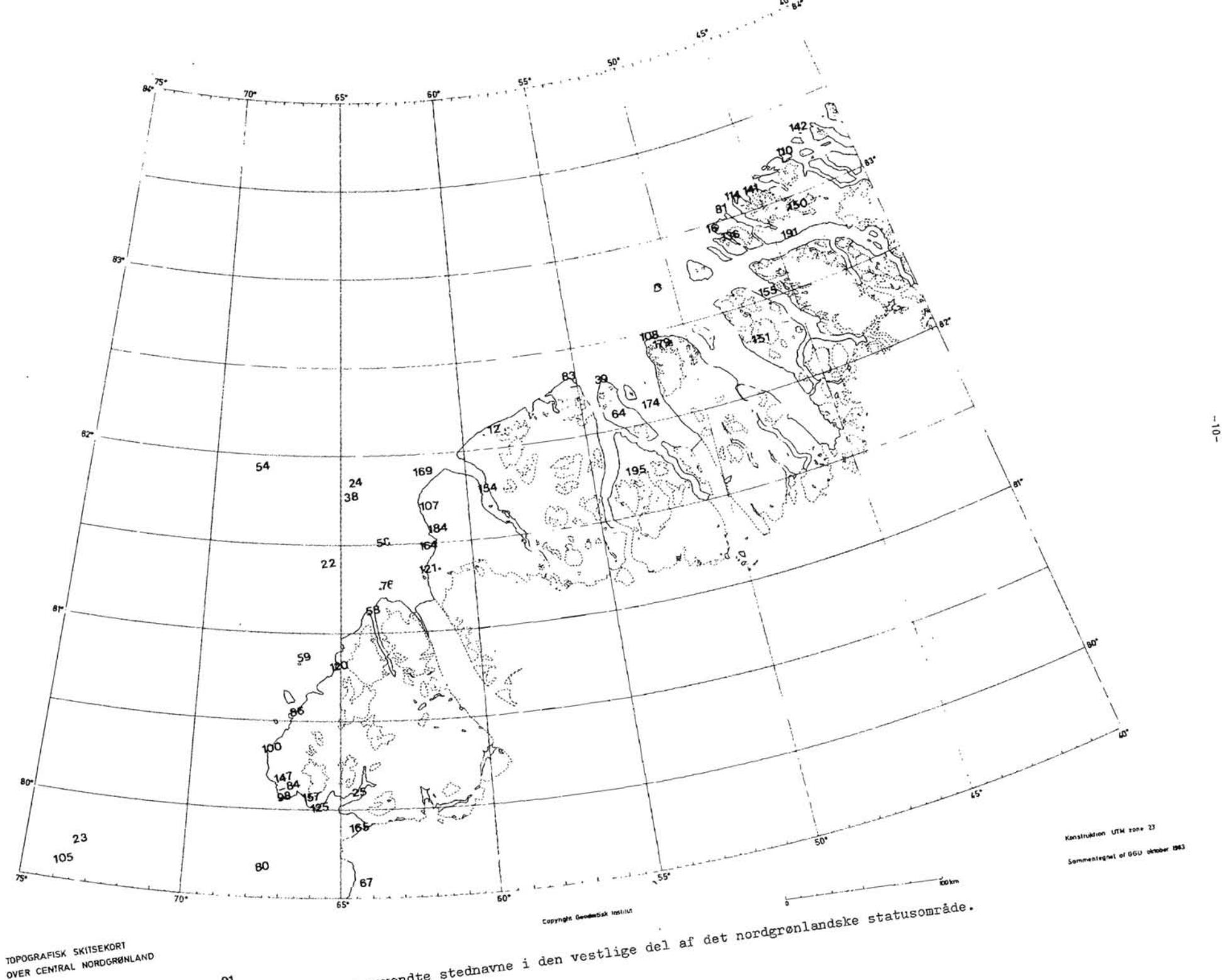
Da det har været umuligt at finde et kort med tilstrækkelig mange stednavne fra det nordgrønlandske statusområde, har vi anbragt de vigtigste lokalitetsnavne i to kort af samme type, som benyttes i udbredelseskortene for planter og dyr. Disse kort er udført af Geodætisk Institut.

Der vil være nogle få lokaliteter, som nævnes i teksten, der ikke kan findes i kortet (spec. fra fugleafsnittet). Disse lokaliteter vil i reglen kunne findes i dyrenes udbredelseskort. Hvis yderligere oplysninger ønskes om stednavnene, må vi henvise til Dan Laursens bog: The Place Names of North Greenland, Meddr Grønland 180, 2 (1972). I denne bog findes 18 kort med 1560 stednavne fra Nordgrønland.

Tabel 1. Lokalitetsnavne udskrevet i alfabetisk rækkefølge og nummereret fra databasen over pattedyrene vist i delrapport 4.

OBS	NAVN	OBS	NAVN
1	ADAM BIERING LAND	57	HAMMOND ISLAND
2	ADAMS GLETCHER	58	HANNAH Ø
3	AFTENSTJERNESØ	59	HANS Ø
4	APOLLO SØ	60	HANS EGEDE LAND
5	ASMILD ELV	61	HAREKLØFTEN
6	ASTRUP FJORD	62	HEILPRIN LAND
7	BØRGLUM ELV	63	HELLEFISKEFJORDEN
8	BAGSVÆRD SØ	64	HENDRIK Ø
9	BEAUMONT Ø	65	HERLUFSHOLM STRAND
10	BEDEVILLE REACH	66	HIGH ROAD VALLEY
11	BENEDICT BJERGE	67	HUMBOLDT GLETSCHER
12	BLACK HORN CLIFFS	68	HUNDESKRÆNTEN
13	BLISS BUGT	69	I.C. CHRISTENSEN LAND
14	BLÅSØ	70	INDEPENDENCE FJORD
15	BLOMSTERSTRANDEN	71	INUITEQ SØ
16	BLUE CAPE	72	ITUKUSSUK DAL
17	BRØNLUNDHUS	73	J.P. KOCH FJORD
18	BRAINARD SUND	74	JØRGEN BRØNLUND FJORD
19	BRILLE SØ	75	JEWELL FJORD
20	BUEN	76	JOE Ø
21	CAPE BRITANNIA	77	JOHN MURRAY Ø
22	CAPE CRACROFT	78	KÆNGURUNÆS
23	CAPE HAYES	79	KAJAKELV
24	CAPE MURCHISON	80	KANE BASSIN
25	CASS FJORD	81	KAP BENET
26	CATALINA FJELD	82	KAP BRIGDEMAN
27	CENTRAL PEARY LAND	83	KAP BRYANT
28	CENTRUM Ø	84	KAP CALHOUN
29	CHR. ERIKSENS BRÆ	85	KAP CAROLINE MARIE
30	CITRONENS FJORD	86	KAP CONSTITUTION
31	COLUMBUS SØ	87	KAP DAUGAARD JENSEN
32	CONGER SUND	88	KAP EILER RASMUSSEN
33	CONSTABLE BUGT	89	KAP EJNAR MIKKELSEN
34	DØDE BUGT	90	KAP EMORY
35	DAL V. BRAINARD SUND	91	KAP GEORGE RUSSEL
36	DE LONG FJORD	92	KAP GRUNDLOVEN
37	DIABASHOLMENE	93	KAP HARALD MOLTKE
38	DISTANT CAPE	94	KAP HENRY PARISH
39	DRAGON POINT	95	KAP HOLMEN
40	DRIVHUSET	96	KAP ILLE CLEUTREK
41	EBSEN Ø	97	KAP ISAK GLUCKSTADT
42	EXMOUTH ISLAND	98	KAP JACKSON
43	FALKEFJELD	99	KAP JAMES HILL
44	FOLDEDAL	100	KAP JEFFERSON
45	FREDERIK E. HYDE FJORD	101	KAP JOHN FLAGLER
46	FRIGG FJORD	102	KAP KØBENHAVN
47	FRIHEDSRÆDETS ELV	103	KAP KANE
48	FRYSEFJELD	104	KAP KNUD RASMUSSEN
49	G.B. SCHLEY FJORD	105	KAP LEIPER
50	GEFIIONS BRÆ	106	KAP LUIS NAPOLION
51	GLACIOLOG ELV	107	KAP LUPTON
52	GODSEND ISLAND	108	KAP MAY
53	GRØNNNE MARK	109	KAP MJØLNER
54	GRINNELL LAND	110	KAP MOHN
55	HAGEN FJORD	111	KAP MORRIS JESUP
56	HALL BASSIN	112	KAP NEUMAYER

OBS	NAVN	OBS	NAVN
113	KAP OLE CHIEWITZ	169	ROBESON KANAL
114	KAP PAYER	170	RYPELY
115	KAP PETER HENDRIK	171	SANDS FJORD
116	KAP R. LODBROG	172	SAXIFRAGADAL
117	KAP RIGSDAGEN	173	SDR. LADEGAARDS &
118	KAP RUSSEL = 91	174	SHERARD OSBORNE FJORD
119	KAP SCHMELCK	175	SIFS GLETSCHER
120	KAP SCHUCKERT	176	SKÆRBUGTEN
121	KAP TYSON	177	SKAGEN
122	KAP VÆRSLEV	178	SKT. GEORGE FJORD
123	KAP VAARBRUD	179	SOMMERDALEN
124	KAP WASHINGTON	180	STRØMSTEDET
125	KAP WEBSTER	181	SVERDRUP Ø
126	KAP WOLHLGEMUTH	182	SYDPAS ELV
127	KAP WYKANDER	183	SYDPASSET
128	KEDELKROG ELV	184	THANK GOD HARBOUR
129	KJOVESLETTEN	185	THULEVARDEN
130	KLARESØ = 128	186	UGLEUNGERNES DAL
131	KORALKALK ELV	187	VØLVEDAL
132	KORALKYSTEN	188	VALMUEDALEN
133	KRANIEVARDEN	189	VANDFALDSNÆS
134	LAKE HACEM	190	VARDE BAKKE = 189
135	LAMBERT LAND	191	VIGFUSFJELD
136	LEMMINGFJORD	192	VILDT LAND
137	LERSØ = 17	193	WALCOTTS LAND
138	LETSEN = 102	194	WANDEL DAL
139	LINN BAY	195	WARMING LAND
140	LOCKWOOD Ø		
141	LOW POINT		
142	MARY MURRAY Ø		
143	MASCART FJORD		
144	MIDSOMMERSØERNE + ELV		
145	MIDT KAP =		
146	MIDTKAP		
147	MORRIS BUGT		
148	MUDDERBUGTEN		
149	MUSKUSOKSE DALEN		
150	NANSENS LAND		
151	NARES LAND		
152	NAVY CLIFF		
153	NEERGAARDS ELV		
154	NEWMANN BUGT		
155	NORDENSKJOLD FJORD		
156	NORDPASSET		
157	NUNATAMI		
158	NYBOES BRÆ		
159	ODIN FJORD		
160	OKSESLETTEN		
161	PARADIS FJELD		
162	PEARY LAND		
163	POCKET BAY		
164	POLARIS BUGT		
165	PUTLORSOAK		
166	PYNTESØ		
167	PYRAMIDEN		
168	RENSSELAER BUGT		

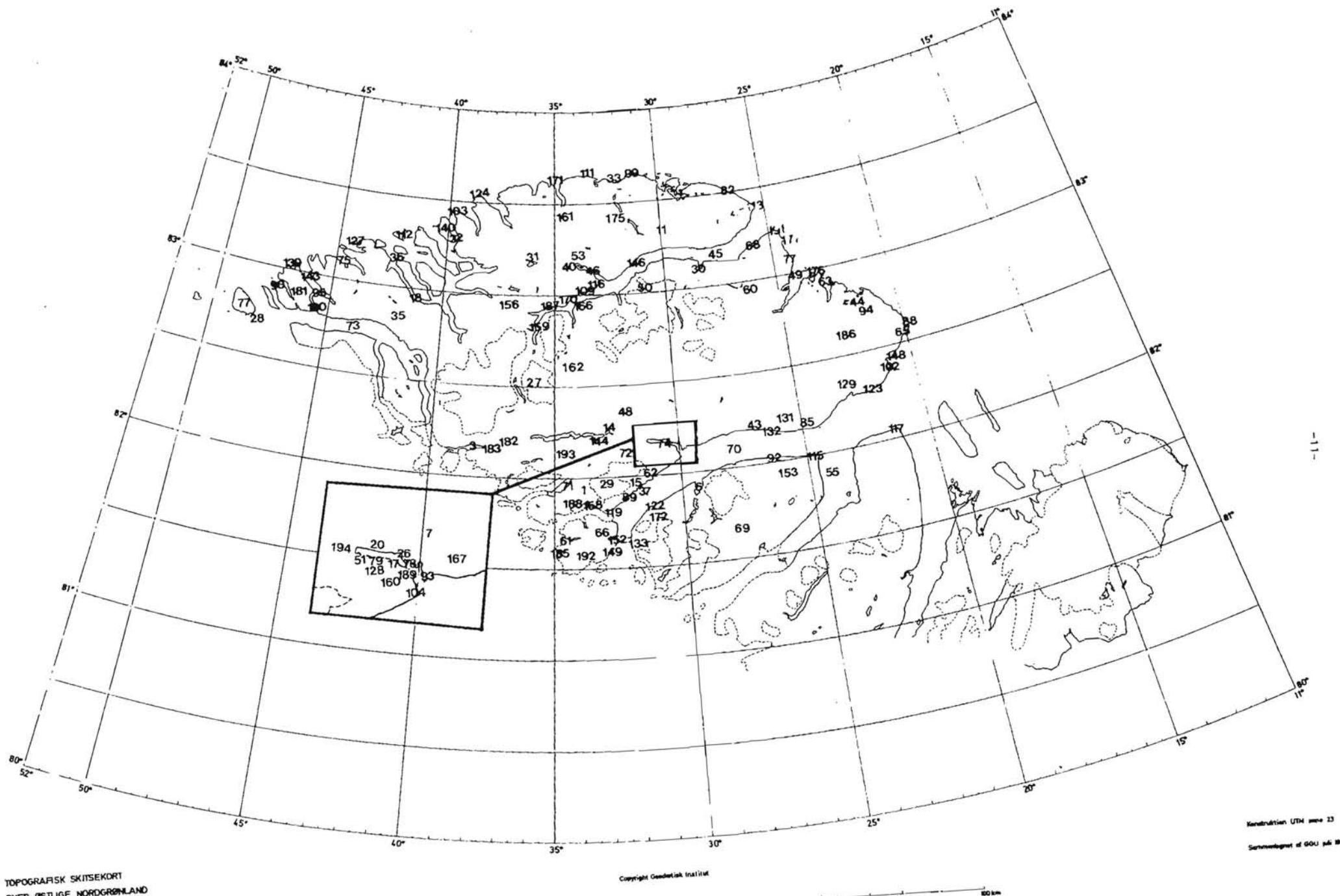

Fig. 2. Kort over anvendte stednavne i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde.

Moskusokse (*Ovibos moschatus*) Fig. 2a-9.

Moskusoksens udbredelse i det nordgrønlandske statusområde er berørt af Thing et al. (in press), hvor det fastslås, at moskusoksen ikke længere findes mellem Hall Land og Kap York. Bestanden fra Warming Land til og med Peary Land skønnes at være 2.000 dyr (Thing et al., in press).

Da de første ekspeditioner befandt sig i det nordgrønlandske statusområde, var situationen langs Nares Strædet imidlertid anderledes.

Under Kanes (1856) ophold i Inglefield Land (1853-55) så man mange tegn på, at der stadig fandtes moskusokser i området. Der blev set mange "nye" skeletter, og fodspor blev også observeret. En konkret meddelelse fra en eskimo "Mitek" gik på, at han i forsommeren 1850 så en gruppe på 6 dyr ved Kap Russel i Inglefield Land.

Under Polaris Ekspeditionens ophold i Hall Land i 1871-72 så man også moskusokser i området, men kilden (Bessels, 1875) melder intet om antal.

Feilden (1877) oplyser, at moskusoksen uden problemer er i stand til at krydse Robeson Kanal, og han mener, at moskusokser derfor både er gået i nordlig og i sydlig retning. Feilden betegner moskusoksen som talrig i Grinnell Land ved "Discovery's" vinterhavn, mens kun et enkelt eksemplar blev skudt i Thank God Harbour i Hall Land.

Greely (1886) giver Feilden ret i, at moskusoksen indvandrer til Grønland fra Grinnell Land, men han mener også, at okserne krydser strædet syd for Robeson Kanal, nemlig ved Smith Sund. Greely (1886) beretter om friske moskusoksespor fra Thank God Harbour, Kap Britannia og Kap Benét fra marts til maj 1882.

Da Koch (1927) knap 40 år senere drager forbi Washington Land, mener eskimoerne fra ekspeditionen at se spor ved Kap Jefferson. Der findes endvidere horn og ben ved Putlarsoak og Nunatami.

I dag findes antageligvis ingen moskusokser i Hall Land, Dawes (pers. comm.), Møhl (pers. comm.) samt Andersson og Olsen (pers. comm.). I Washington Land er situationen antageligvis den samme. Thing et al. (in press) karakteriserer Washington Land som et område domineret af kalksten, dolomit samt klippetyper, der eroderer til et substrat, der ikke er velegnet til at holde større mængder af vand. Disse forhold kan være en kritisk faktor for planterne og dermed også for planteædende dyr som moskusokser. Observationer af mange moskusokseekskrementer fra Kap Jefferson på Washington Land i 1976 (Andersson og Olsen, pers. comm.) er derfor en inter-

essant observation, selv om man intet ved om alderen af ekskrementerne.

Disse oplysninger sammenholdt med Kochs oplysninger tyder på, at Washington Land i det mindste har været besøgt af moskusokser.

Nord for Hall Land på Nyeboe Land er der lidt mere konkrete informationer om moskusokserne.

Peary's ekspedition skyder d. 28/4 2 moskusokser ved Kap Bryant (Peary, 1903). Rasmussen (1928) ser ekskrementer ved Black Horn Cliffs d. 5/5 1917, og Koch (1927) melder om spor mellem Hand Bugt og Frankfield Bugt d. 23/4 1921.

Af observationer fra nyere tid kan nævnes, at Finnbogason (pers. comm.) har set spor fra moskusokser i Frankfield Bay (1981-83). Denne sidste observation må siges at ligge nær den vestlige grænse for moskusoksens udbredelse i dag.

Ser vi på området øst for Nyeboe Land, har vi oplysninger om 90 moskusokser fra Warming Land, Wulff Land og Nares Land (jvf. kort - Andersson og Olsen, pers. comm. samt Helicopter Delta Hotel's piloter, pers. comm.)

Også de tidligere ekspeditioner mødte moskusokser på disse kanter, idet Rasmussen (1928) melder om 25 moskusokser skudt på Nares Land i 1917. Koch (1927) ser spor af moskusokser, der har vandret fra Kap May til Beaumont Ø og videre til John Murray Ø.

I Peary Land er der særdeles mange observationer fra hele området. Maksimumtal set af en række folk på forskellige tidspunkter er plottet ind på en række kort (Fig. 5-8). Disse observationer er endelig samlet på et fælles kort fra Peary Land (Fig. 9), hvilket giver en idé om, hvor man kan forvente at møde moskusokser, samt i hvilke maksimumtal, der tidlige er observeret på lokaliteten.

Ethvert forsøg på at foretage en bestandsestimering er udeladt, idet de indsamlede data strækker sig over en lang tidshorisont, og optællingsmetoden ikke kan siges at være velegnet til kvantitative bestemmelser af moskusoksebestanden. Til en bestandsopgørelse bør der foretages systematiske flyvninger (line transects) i området. Johnsen (1953) estimerer moskusoksepopulationen i Peary Land til minimum 2-3000 dyr for årene 1947-50, dækningen af det store landområde var imidlertid særdeles begrænset, idet der kun blev kørt langs yderkysten, i fjordene og gennem Nord- og Sydpasset.

Det har ikke været muligt at skravere de områder, der har været besøgt i Peary Land. Sådanne informationer havde naturligvis været interessante at få med, da de kunne sige noget om, i hvilke områder man ikke ser moskusokser. Endvidere kunne man have fået en idé om, hvilke områder der endnu ikke har været besøgt af mennesker.

Det er dog muligt at hente en række oplysninger fra kortet.

Der findes moskusokser i Nansen Land (nordvestlige Peary Land). Dalen mellem I.P. Koch Fjord og Brainard Sund synes at være en særdeles god moskusokselokalitet. Der er muligvis en endnu større forekomst af moskusokser end angivet på kortet (63), idet Finnbogason (pers. comm.) anslår et tal op mod 200 stk. Moskusokser kan træffes så nordligt som Kap Morris Jesup og Constable Bugt samt spredt ned til mundingens af Frederick E. Hyde Fjord. Det er således muligt at møde okser i et område, som Johnsen (1953) betegnede som det eneste, hvor de ikke havde mødt moskusokser.

Moskusokser findes også langs Frederick E. Hyde Fjords nord- og sydside og i områderne omkring Dobbeltso. Særlig talrig synes de at være i området omkring Frigg Fjord, dalområdet syd for H. H. Benedict Bjerje, området øst og sydøst for Columbus Sø samt i Nordpasset. Mod øst udgør ligeledes området omkring Herlufholm Strand og syd herfor en foretrukken moskusoksehabitat.

I det sydlige Peary Land er Sydpasset, Wandel Dal med Midsommer Søerne og Itukussuk Dal syd herfor gode moskusokselokaliteter.

Blandt moskusoksernes fødeemner i Peary Land nævner Johnsen (1953) *Salix arctica*, *Eriophorum polystachyum*, *Puccinellia angustata* og *Saxifraga oppositifolia*.

Johnsen (1953) nævner, at de såkaldte moskusokseveje er bestemt af landskabernes morfologi, da moskusokserne foretrækker at tage de nemmeste veje, der er forudbestemt af naturen.

Johnsen (1953) nævner endvidere, at okserne, når de bliver skræmt, vil flygte op i bjergene og ved kysterne altid væk fra vandet.

Hvad flokstørrelserne angår i Peary Land er de største omkring 20 dyr og overskrides ikke 25. Normalt ligger flokstørrelserne på 4-7 dyr (Fig. 2a). Disse oplysninger stemmer godt overens med observerede gennemsnitlige flokstørrelser fra Jameson Land (Thing et al., 1982).

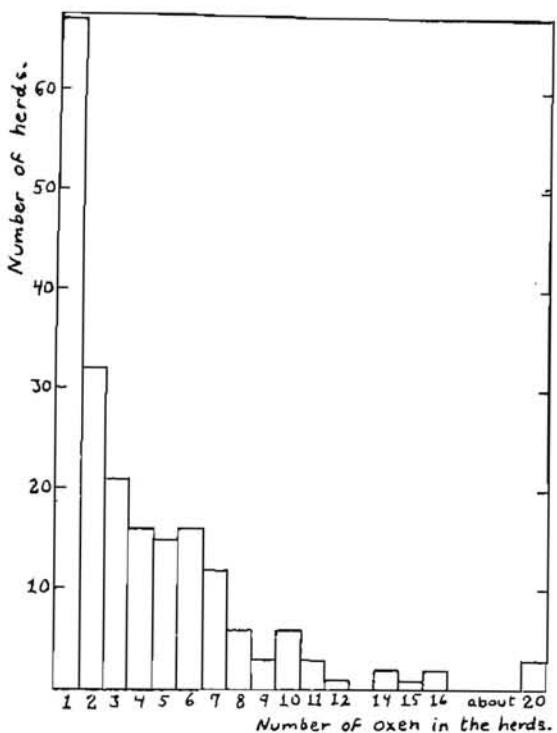

Fig. 2a. Størrelsesfordelingen af moskus-
oksehjordene i Peary Land 1948-
50 (Johnsen, 1953).

Johnsen (1953) udregner kalvenes gennemsnitlige andel i flokkene til 17% (44 flokke, 252 dyr). Higgins (pers. comm.) oplyser cifre på ca. 20% (1919 dyr). Disse tal er i samme størrelsesorden som i Jameson Land, hvor kalveprocenten ligger mellem 13% og 24% i første halvdel af juli (Thing et al., 1982).

Fig. 3. Kort over observationer af moskusokser fra de tidlige ekspeditioner i den vestlige del af det Nordgrønlandske statusområde (Kane, 1853 - Koch, 1922).

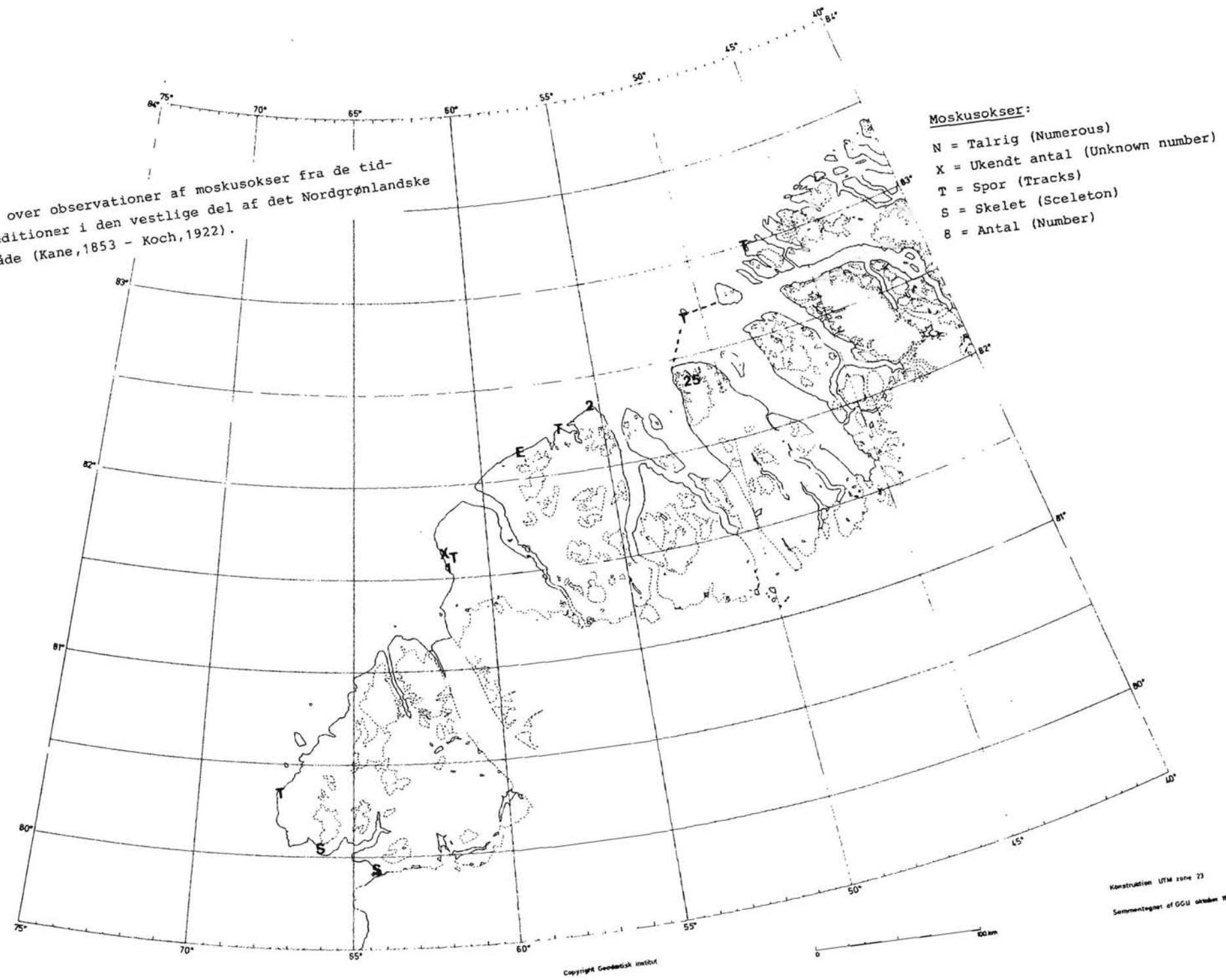
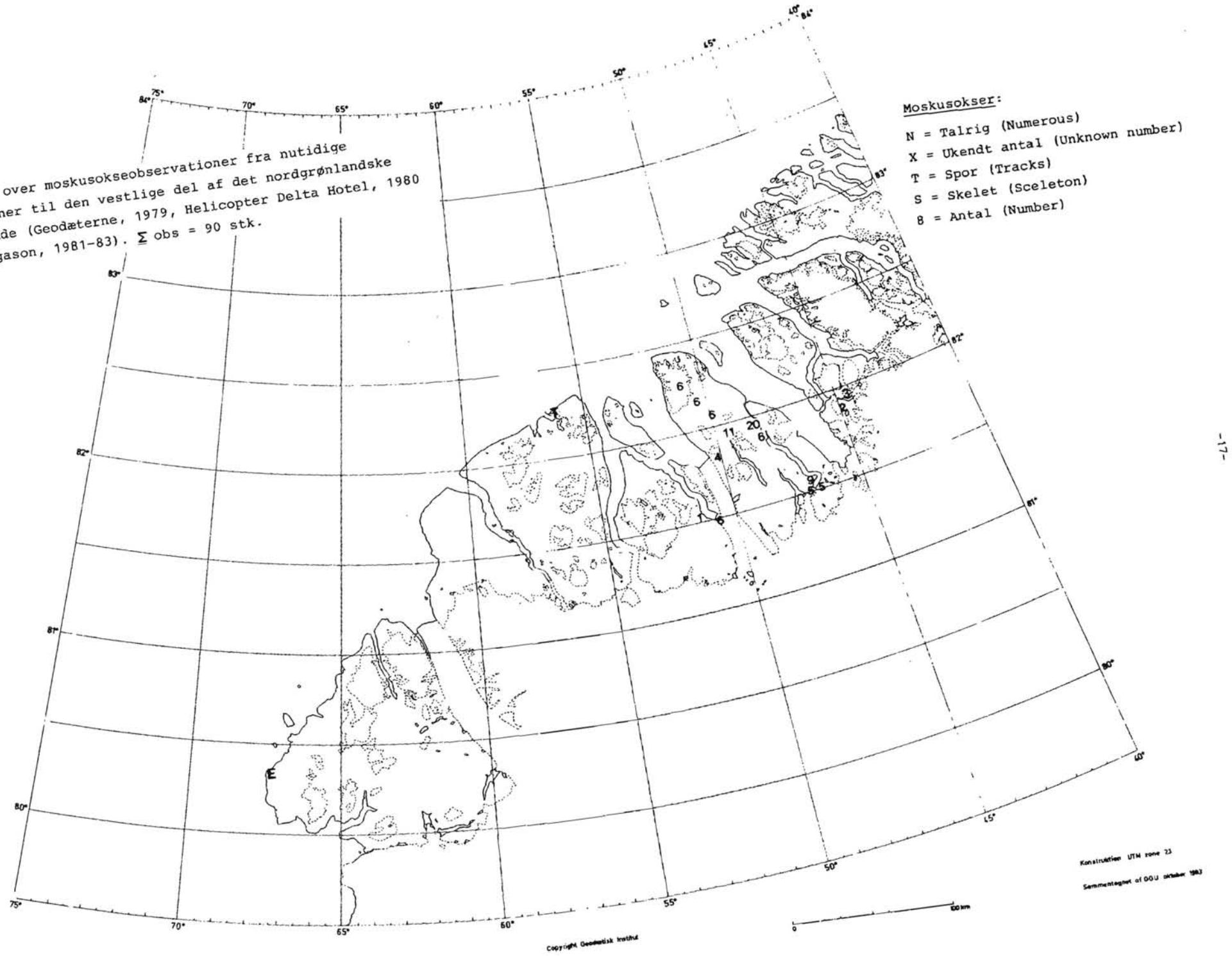

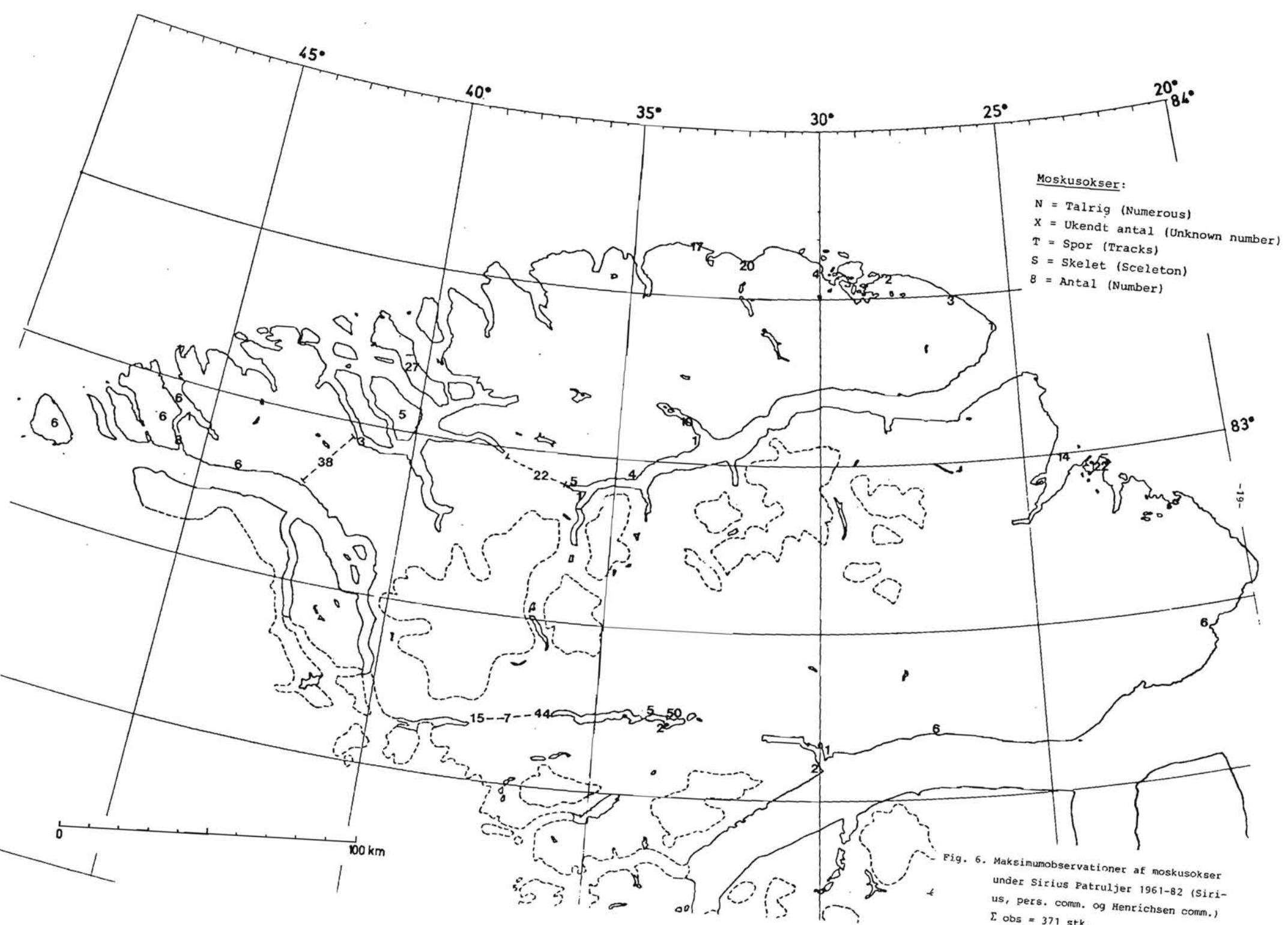
Fig. 4. Kort over moskusokseobservationer fra nutidige
ekspeditioner til den vestlige del af det nordgrønlandske
statusområde (Geodæterne, 1979, Helicopter Delta Hotel, 1980
og Finnborgason, 1981-83). Σ obs = 90 stk.

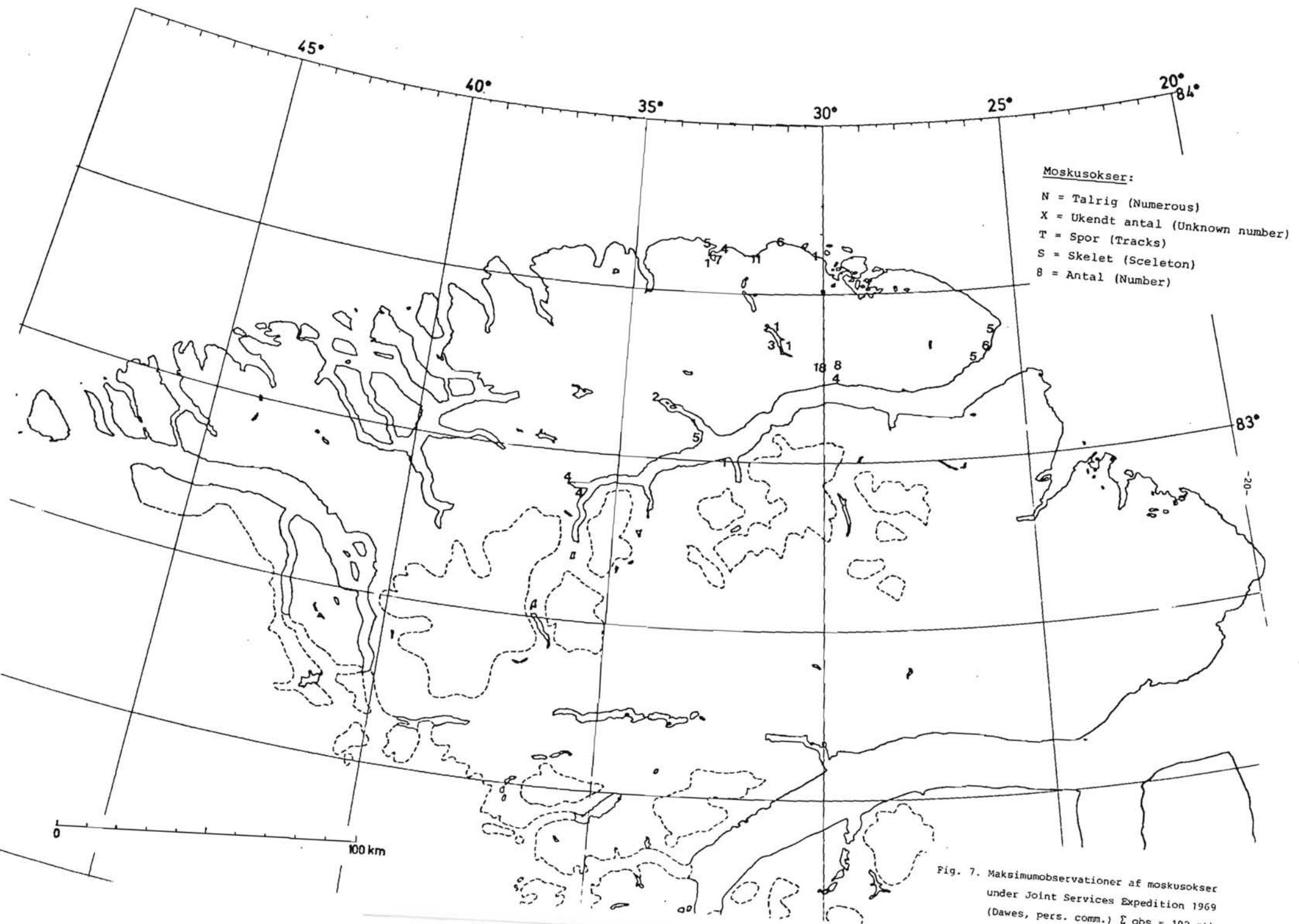
Moskusokser:

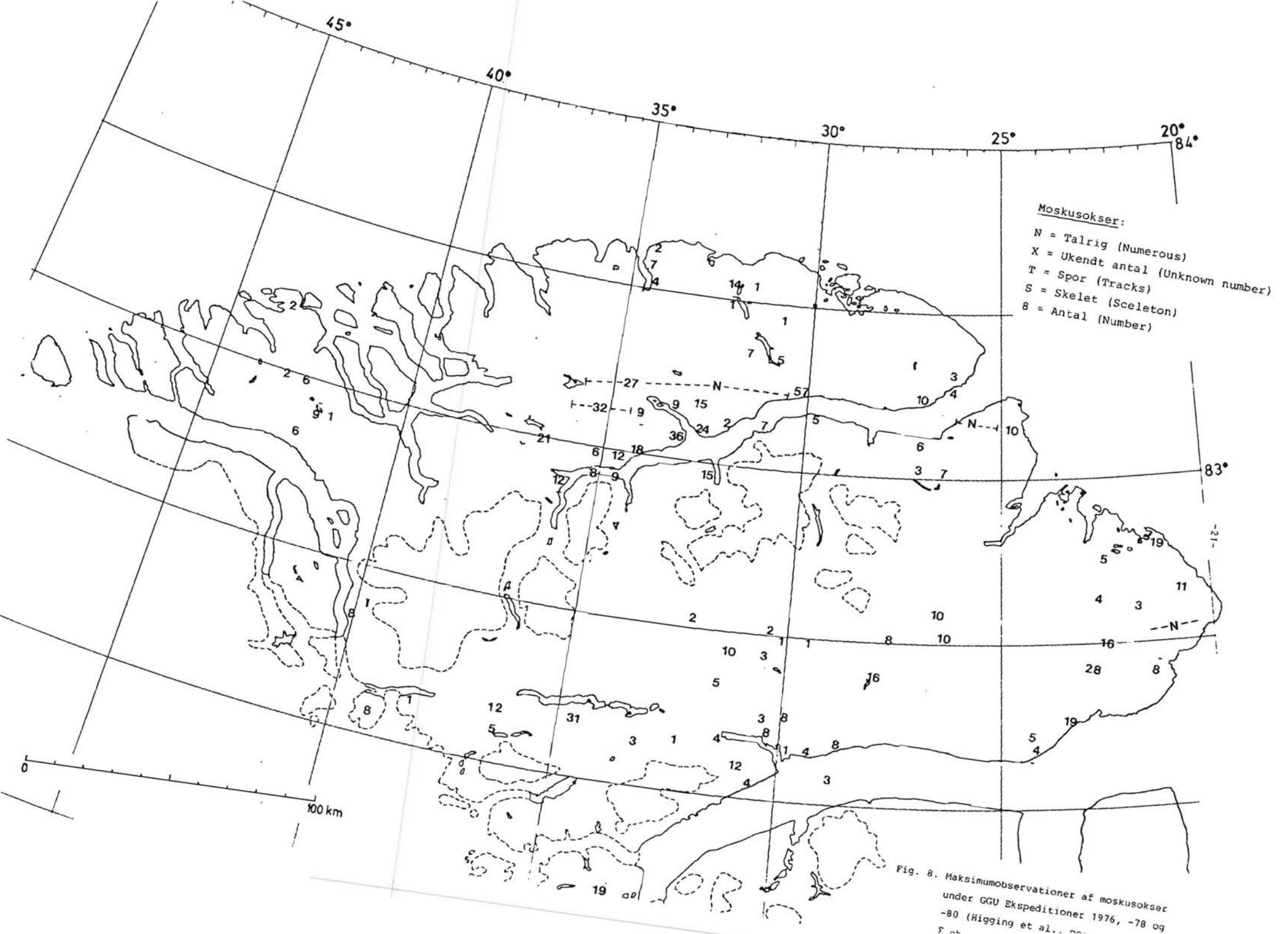
- N = Talrig (Numerous)
- X = Ukendt antal (Unknown number)
- T = Spor (Tracks)
- S = Skelet (Sceleton)
- B = Antal (Number)

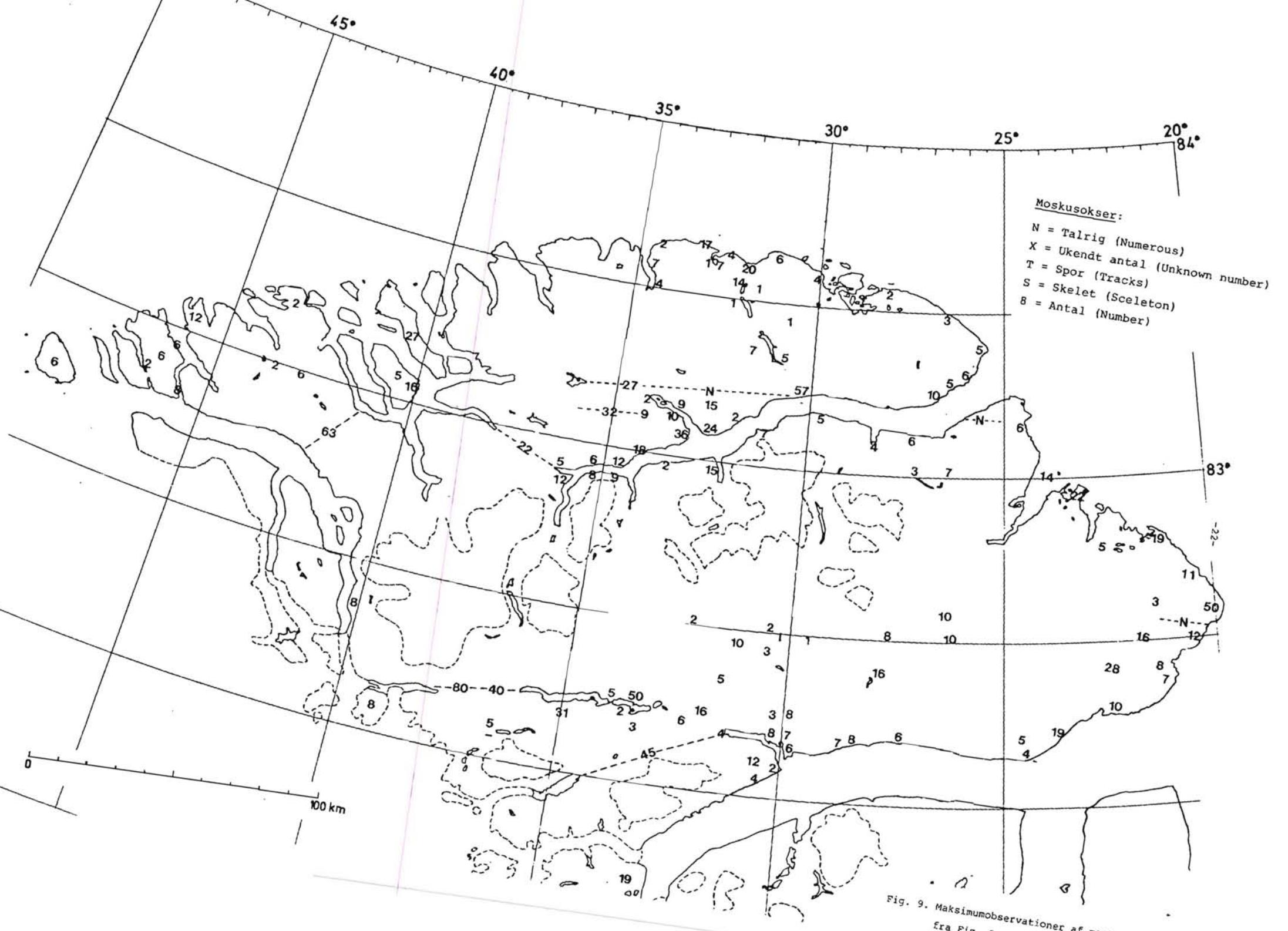

Fig. 9. Maksimumobservationer af moskusokser
fra Fig. 8.

Rensdyr (*Rangifer tarandus*)

Rensdyret har ikke beboet Nordgrønland, nord for Humboldt Gletscher og vest for Independence Fjord, i dette århundrede. Freuchen (1915), Johnsen (1953), Fränkl (1955) og Knuth (1965) melder om fund af ældre rensdyrgevirer og knogler i Peary Land.

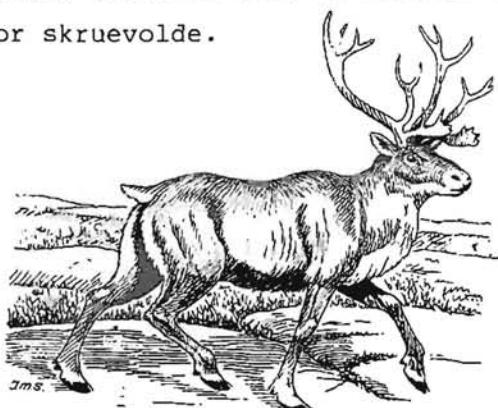
Fund af rensdyrgevirerne tyder på, at rensdyrene i Nordgrønland har været ret fåtallige, idet der er fundet langt færre gevirer i Peary Land end i Nordøstgrønland. De meget nedbrudte gevirer tyder endvidere på, at rensdyrene evt. er døet ud tidligere her end sydligere i Germania Land og A.P. Olsens Land på østkysten (Johnsen, 1953).

Også i det sydlige Washington Land er der fundet rester af rensdyr blandt de gamle eskimobosteder (Koch, 1927).

Syd for Humboldt Gletscher er der rapporteret om rensdyr af Kane (1856) og Rasmussen (1928). Koch (1927) oplyser, at der under Jubilæums Ekspeditionen 1920-23 kun blev observeret få rensdyr i Inglefield Land. Der er altså sket en kraftig reduktion af den derboende bestand i perioden omkring århundredeskiftet. En medvirkende årsag til reduktionen har ekspeditionerne givetvis været. Ohlin (1895b+c) nævner, at Peary blot i 1893 skyder omkring 200 dyr i området omkring Inglefield Bredning, selv skyder han året efter 5 dyr i samme område.

Mens Roby et al. (in press) oplyser, at der under en flyvning i 1978 i Inglefield Land ikke blev set et eneste rensdyr, melder fangerne i Moriusaq, Thule distrikt, i maj 1984 om mange rensdyr i området.

Den eneste registrering af rensdyr inden for vores statusområde blev foretaget af Koch (1927) d. 20/5 1922. Her blev 3 rensdyr set, og en ung hun skudt nord for Kap Tyson på Hall Land. Disse dyr er antageligvis vandret over isen på Robeson Kanal fra Ellesmere Island, hvilket lyder sandsynligt, eftersom isen om foråret det foregående år havde været jævn og fri for skruevolde.

Polarulven (*Canis lupus*) Fig. 10 & 11

Polarulven forekommer sjældent i Nordgrønland, men man kan forvente at møde den over det meste af området omfattet af denne status.

Da polarulven bevæger sig meget omkring, og da ulvene ofte vil opsoge områder, hvor ekspeditioner holder til eller kører, kan det således ikke undre, at der trods alt er registreret så mange observationer af ulve i Nordgrønland, som tilfældet er.

Under 2'den Grinnell Ekspedition melder Kane (1856) om tilstedeværelsen af ulv i Inglefield Land fra deres ophold i 1853-55. Et enkelt forsøg på at skyde ulve resulterede i såring af en af hundene, idet Kane ved denne lejlighed forvekslede de to arter.

North Polar Expedition i 1871-73 under ledelse af Hall beviste, at ulve også kunne forekomme i Hall Land. En ulv blev observeret i Thank God Harbour d. 1/4 1872 (ref. i Greely, 1886), hvor spor var blevet set alle rede i februar. På Hall Land ved Newman Bugt så Møhl (pers. comm.) desuden spor af ulv d. 15/7 1965.

Om foråret i 1876 sås og hørtes ulve flere gange på den canadiske side af Robeson Kanal af den engelske ekspedition under Nares (Nares, 1878).

D. 15/9 1881 sås en flok på 18 ulve ved Fort Conger på Grinnell Land, og i sommeren 1883 sås på samme lokalitet en flok på 12 dyr.

Disse to observationer er medvirkende til, at Nathorst (1899) fremstætter sin teori om ulvenes indvandring til Grønland i slutningen af det nittende århundrede. Denne indvandring tænkes at være foregået over Peary Land, Kronprins Christians Land og hele vejen ned langs østkysten til Jameson Land. Teorien bygger desuden på, at Nathorst i 1899 så adskillige ulve og nedlagte rensdyr ved Kap Berghaus nord for Clavering Ø og i bunden af Hurry Fjord. Ved de tidlige ekspeditioner til østkysten var der ikke blevet observeret ulve. Hverken den tyske polarekspedition, der overvintrede ved Sabine Ø ($74^{\circ}33'N$) i 1869-70 eller den danske ekspedition under löjtnant Ryder, der overvintrede i Scoresbysund 1891-92 melder om ulv i områderne. Denne indvandring af ulve anføres som en medvirkende årsag til udryddelsen af rensdyrene i Østgrønland, hvor de sidste eksemplarer i øvrigt blev set af Nathorst i 1899.

Peary fandt i 1892 og 1895 ulvespor ved kanten af Navy Cliff i

bunden af Independence Fjord (Peary, 1898, ref. i Dawes, 1978), og i 1900 så Peary ulve langs nordkysten af Peary Land ved Kap Washington og Kap Morris Jesup (Peary, 1907).

I.P. Koch og A. Bertelsen så friske ulvespor d. 18/5 1907 i det nordlige Peary Land ($83^{\circ}10'N$) (Manniche, 1910).

På 2. Thule Ekspedition sås både ulve og deres spor i området mellem Hall Land og Peary Land (Rasmussen, 1928).

Da L. Koch under Jubilæumsekspeditionen rundede Peary Land 4 år efter, så han ligeledes ulve og spor fra Nyeboe Land til bunden af Independence Fjord (Koch, 1927).

På 1'ste Peary Land Ekspedition sås derimod ingen ulve fra 1947 - 50, hvilket får Johnsen (1953) til at konkludere, at ulven er forsvundet fra Peary Land.

Blot to år efter observerede Fränkl (1955) en ulv mellem Sands Fjord og Kap Morris Jesup.

Dawes (1978) melder om en enlig ulv på havisen i 1965 i Robeson Kanalens nordlige del, og i 1966 observerede han en enlig ulv ved nordspidsen af Hendrik Ø nord for Warming Land.

Den engelske Joint Services Expedition i 1969 observerede enkelte ulve i Nordpasset og ved Kap Ole Chiewitz. Spor blev set ved mundingen af Frederick E. Hyde Fjord, ved Bliss Bugt samt to sæt spor mellem Columbus Sø og Frigg Fjord. Disse spor stammede muligvis fra to ulve, der blev observeret fra luften syd for Dobbeltø (Peacock, 1972 og Dawes, pers. comm.).

D. 19/7 1978 så geodæterne friske ulvespor i 1084 m's højde ($82^{\circ}40'N$, $26^{\circ}48'Ø$) i Peary Land (Andersson og Olsen, pers. comm.).

Higgins (pers. comm.) så en ulv et par kilometer nord for Midtkap i Frederick E. Hyde Fjord d. 13/8 1979. Samme sted meldes om en ulv set året efter af Parsonn (Higgins, pers. comm.) d. 2/7 1980.

Sirius observationer (1977 - 82) melder om spor på isen ved Frigg Fjord og Frederick E. Hyde Fjord syd for Vølvedal. En anden meget spændende observation er 4 ulve observeret i Gunnar Andersens Dal på Wulffs Land (Sirius, pers. comm.).

Ved Vølvedal så Bennike (pers. comm.) d. 12/8 1980 spor og ekskrementer fra ulv. Bennike så ligeledes spor og ekskrementer ved Jørgen Brønlund Fjord i 1982 samt ved Kap København i 1983.

Ulven lever således stadig i Nordgrønland.

I polarulvens fødevalg indgår de fleste af de i Nordgrønland forekommende pattedyr. Lemming, polarræv, snehare og moskusokse er kendte byttedyr, men også sæler med deres nyfødte unger udgør et fødeemne for ulven (Manniche, 1910, Pedersen, 1963 og Riewe, 1975). I sommerperioden hører fugle og deres æg også til fødeemnerne.

På Ellesmere Island findes stadig ulve. Der skydes gennemsnitlig 10 ulve om året. Registreringen af disse føres via skydepræmier på ulve i Northwest Territories (Riewe, 1975).

Muligheden for indvandring af ulve over Nares Strædet er således stadig til stede.

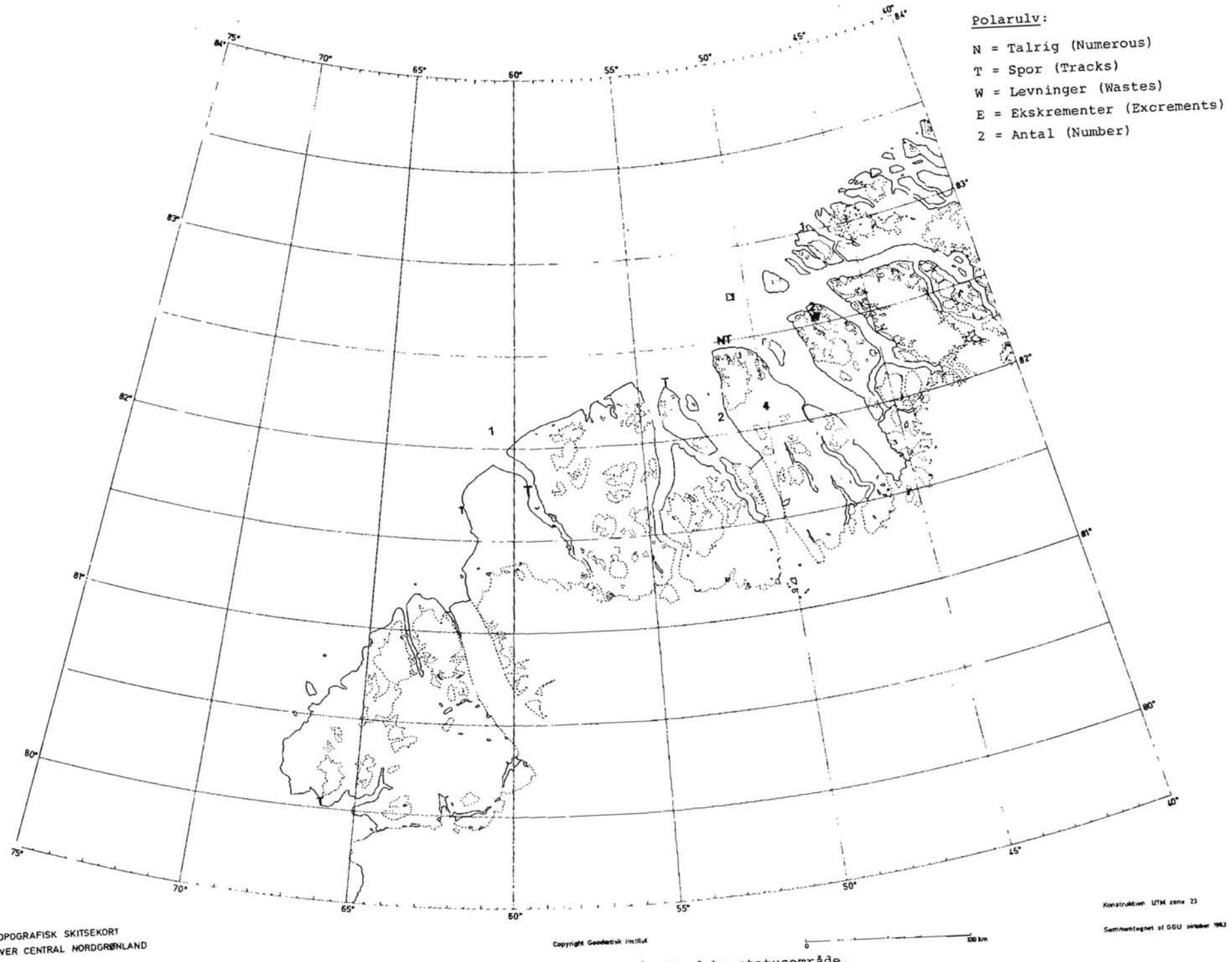
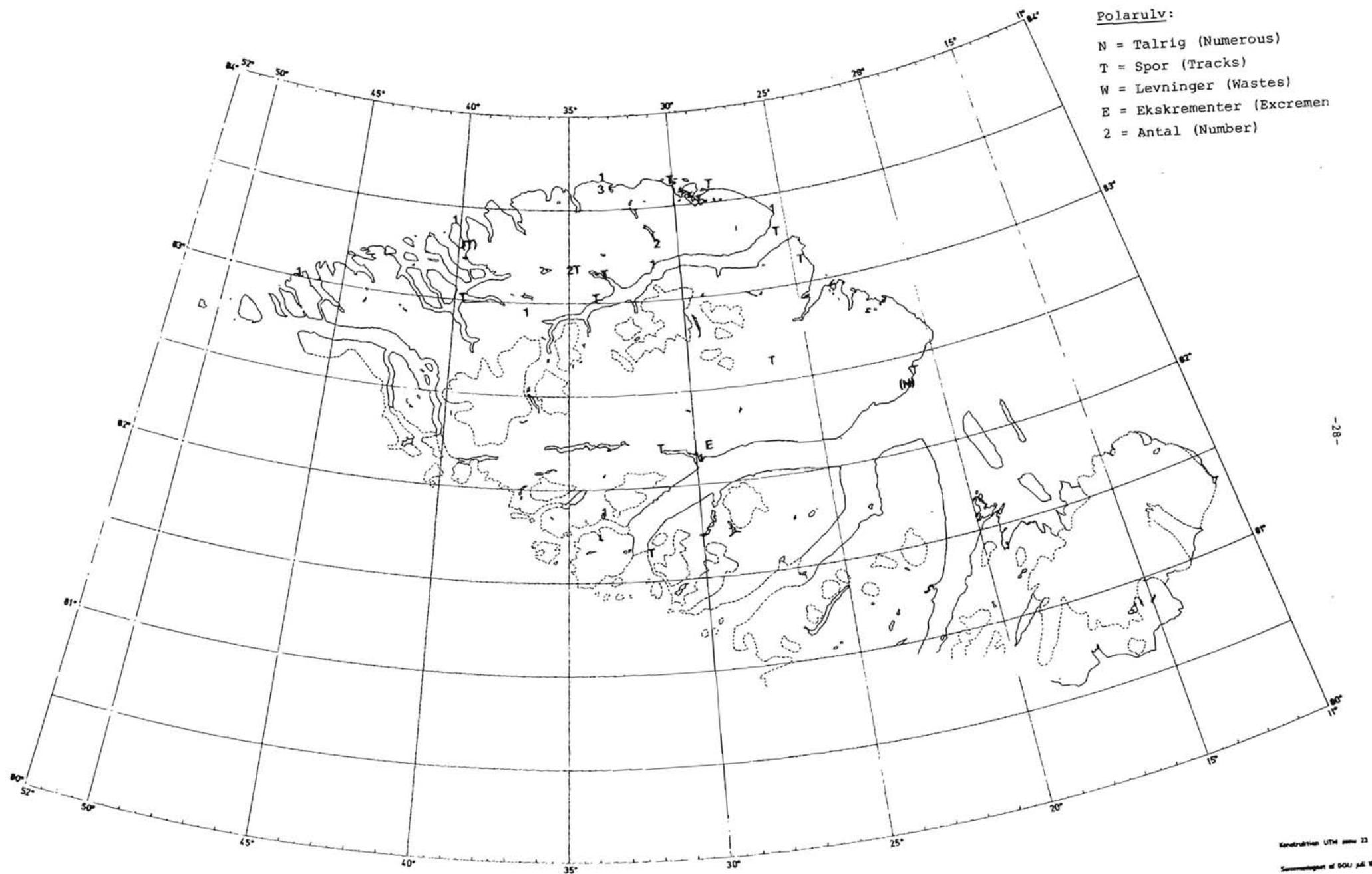

Fig. 10. Kort over observationer af polarulv i den vestlige del af det nordgrønlandske statusområde.
Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om polarulven.

TOPOGRAFISK SKITSEKORT
OVER ØSTLIGE NORDGRØNLAND

Copyright Geodætisk Institut

0 100 km

Fig. 11. Kort over observationer af polarulv i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde.
OBS: De enkelte fremgår af teksten i afsnittet om polarulven.

Polarræv (*Alopex lagopus*) Fig. 12 & 13

Polarræven er ikke blevet rapporteret fra den grønlandske side af det centrale Nares Stræde.

Hverken Kane (1856), Rasmussen (1928) eller Koch (1927) melder om dens forekomst ved Humboldt Gletscher eller Washington Land.

I Hall Land blev polarræv observeret under Polaris Ekspeditionen i 1871-72 (Bessels, 1875).

I 1965 observerede Dawes (pers. comm.) d. 11/8 polarræv ved Observatory Bluff på Hall Land, og fra samme år melder Möhl (pers. comm.) om rævespor og ekskrementer ved de mange lemmingebo i Hall Land.

Nord for Hall Land forekommer polarræven også. Greely (1886) oplyser, at Lockwood i 1883 så talrige spor på sin nordgående rejse til $83^{\circ}24'N$. Rasmussen (1928), der var i samme område 35 år senere, melder også om ræve bl.a. fra mundingen af I.P. Koch Fjord. I det nordlige Røhling Land på Wulff Land melder Sirius (pers. comm.) om en enkelt ræv.

I Peary Land findes ræven også almindeligt udbredt. I.P. Koch og Bertelsen så spor på Peary Lands nordøstkyst d. 13/5 ($82^{\circ}50'N$) og 19/5 ($83^{\circ}10'N$) 1907 og en enkelt ræv sås på $82^{\circ}30'N$ d. 24/5 1907 (Manniche, 1910).

Rasmussen og Freuchen (1915) betegnede polarræven som jævnt udbredt overalt på sydøstkysten, da de besøgte Peary Land på 1. Thule ekspedition i 1912.

Dette forhold tilslutter P. Johnsen (1953) sig og tilføjer en lang række observationer fra Peary Land.

På senere besøg omkring Jørgen Brønlund Fjord er der også set ræve (Andersen, pers. comm., Håkonsson og Hjort, pers. comm. og Bennike, pers. comm.).

Nord for Frederick E. Hyde Fjorden sås på Joint Services Expedition i 1969 kun 4 ræve, selv om man fandt talrige spor og efterladenskaber fra ræve. Dette forhold forklares med, at ekspeditionen brugte snescootere, hvis larm antageligvis har skræmt rævene. Higgins (pers. comm.) og Bennike (pers. comm.) bidrager med en række observationer af ræve i området nord for Hyde Fjord, hvilket underbygger udsagnet om, at polarræven forekommer over hele Peary Land.

Johnsen (1953) hævder, at rævene er i sommerpels fra 9/6 - 4/10, og i perioden 16/10 - 11/5 var alle rævene i vinterpels. Disse observa-

tioner stemmer overens med sydligere observationer fra østkysten (Manniche, 1910 og Pedersen, 1930).

Af de 62 skudte eller observerede ræve i 1947-50 var kun ca. 5% af den blå type (Johnsen, 1953).

Forskelle i kønsfordelingen fundet ved fælde-fangst af Pedersen (21% ♀), Manniche (35% ♀) og Johnsen (21% ♀) blev i nogen grad reduceret, når dyrene blev skudt. Forklaringen er sandsynligvis den, at hannerne ikke i samme grad holder sig til et bestemt territorium, som det er tilfældet for hunnerne (Johnsen, 1953).

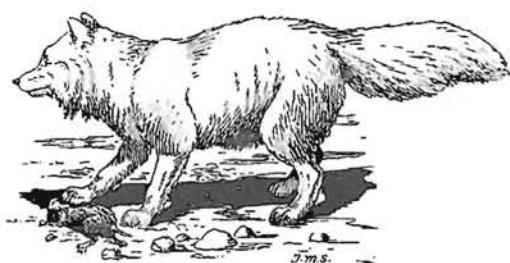
Polarræven tager primært lemminger, men også fiskeben og moskusoksehår er blevet observeret i maver fra skudte dyr.

Man har set ræve grave huller i ynglehi af ringsæl, og om sommeren har man set dem tage æg fra rede af rødstrubet lom og kongeederfugl (Johnsen, 1953).

Der har været divergerende opfattelser af, hvorvidt polarræv tager harer. Manniche (1910) mener ikke, at polarræven udgør nogen fare for sneharen, hvorimod Fabricius (1788) og Müller (1906) har den modsatte opfatelse. Pedersen (1926) fandt da også rester af harer i maven af 8 ud af 60 ræve, og på Joint Services Expedition til Peary Land i 1969 fandt man hareknogler i rævefækalierne.

På 1. Peary Land Ekspedition sås da også spor efter en jagt på hare i Hagens Fjord.

Palle Johnsen (1953) mener, at rævens interesse for harerne afhænger af tilstedeværelsen af lemming, der foretrækkes som et langt nemmere fangstemne.

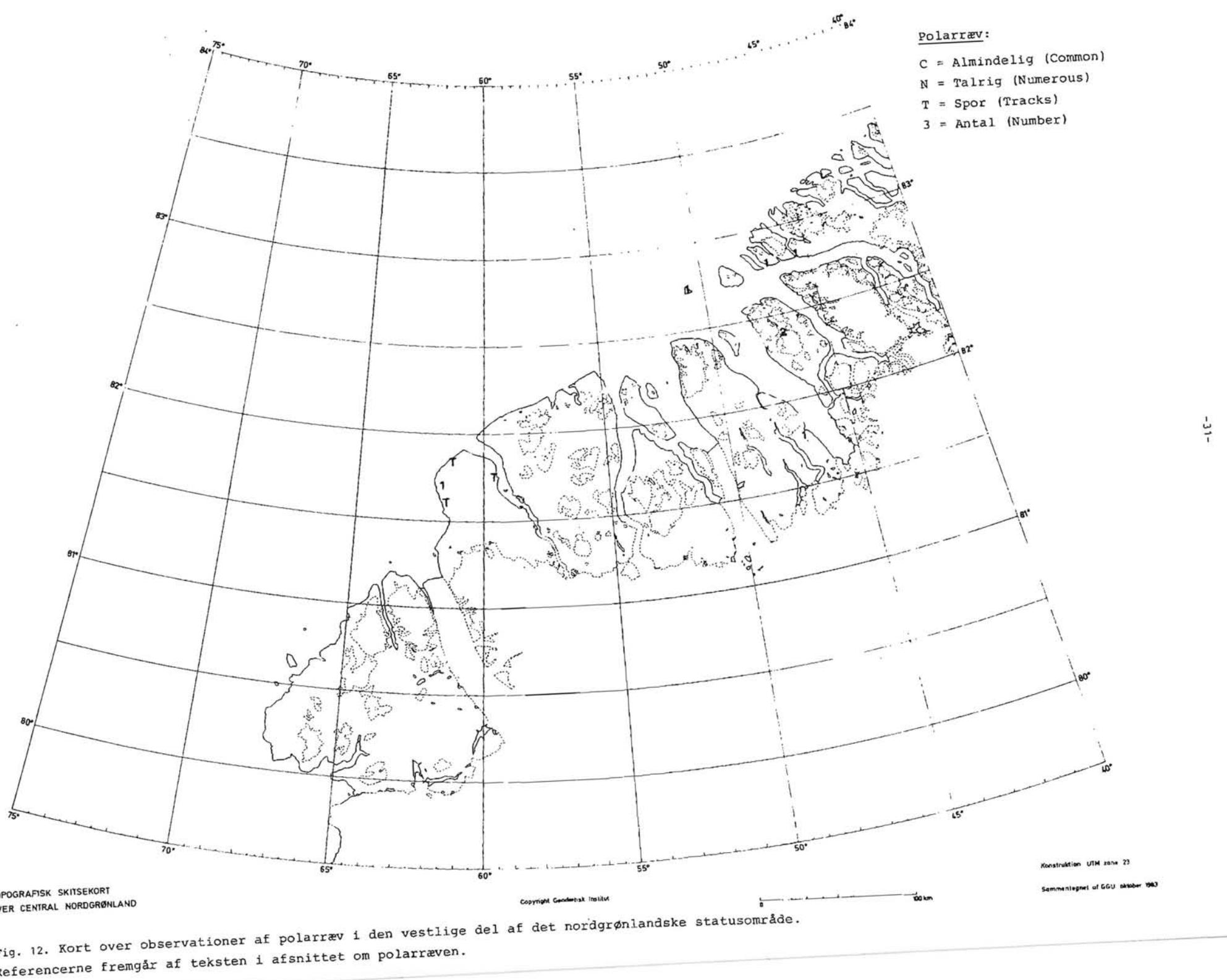

Fig. 13. Kort over observationer af polarbæv i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde.
Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om polarbæven.

Snehare (*Lepus arcticus groenlandicus*) Fig. 14 & 15

Sneharen er særdeles almindelig i det nordgrønlandske statusområde.

Under Kanes 2 overvintringer i Rensselaer Bugt på sydsiden af Kane Bassin i 1852-54 var sneharen en af de vigtigste former for fersk kød (Kane, 1856).

I Washington Land er sneharer set ved Cass Fjord, Putlorssoak og Kap Jefferson (Koch, 1927).

I Hall Land blev enkelte enlige sneharer observeret i 1873 (Bessels, 1875) og i 1965 (Dawes og Møhl, pers. comm.).

Fra nord for Hall Land melder Rasmussen (1928) og Koch (1927) om sneharer på en lang række lokaliteter. Harer blev bl.a. skudt ved St. George Fjord, Dragon Point, Kap May, Nares Land, munding af I.P. Koch Fjord, Kap Emory, Kap Benét, Kap Wykander, Blue Cape, Centrum Ø, Kap Mohn og Sands Fjord.

Fra Peary Lands sydkyst melder Freuchen (1915) om adskillige harer i 1912.

Johnsen (1953) betegner også harerne som almindelige i Peary Land. Mest talrige synes de at være i Valmuedalen og i Adam Biering Land. Desuden nævnes Harebugten, Nordpasset og Herlufholm Strand som områder med mange harer.

Nord for Frederick E. Hyde Fjord observerede man på Joint Services Expedition i 1969 392 harer, hvilket var det største antal observationer af et landpattedyr på ekspeditionen (Peacock, 1972).

Der var store flokke i Harebugten og Nordpasset, mens der ved Kap Morris Jesup og Frigg Fjord højst sås 3 harer samlet på et sted.

Higgins (pers. comm.) har observeret harer i området omkring Dobbelt-sø, nord for Frigg Fjord, nord for Midtkap samt i det nordvestlige hjørne af Peary Land ved Lockwood Ø, Hazen Land, Macmillan Ø og Borup Ø.

Derudover sås fra helikopter 2-300 harer i store flokke syd for Tyes Elv d. 11/8 1980.

Bennike (pers. comm.) observerede harer ved Citronens Fjord, ved Midtkap, syd for Frigg Fjord, ved Vølvedal og i Nordpasset. På de to sidstnævnte lokaliteter sås flest, henholdsvis 34 og 15.

Håkansson (pers. comm.) supplerer med oplysninger om harer i Nornegæst Dal, hvor der hyppigst er observeret enlige harer, men også 2 og 3 dyr sammen, mens der i Depotbugt er set flokke på 3 til 40 dyr.

Sirius (pers. comm.) melder om store koncentrationer i Nordpas-set, i dalen mellem Brainard Sund og I.P. Koch Fjord samt i det nordlige Røhling Land.

Som nævnt i det foregående kan hareflokkene bestå af op til 40 dyr, men størsteparten er betydeligt mindre. Fra østkysten beretter Pedersen (1934) om flokstørrelser på op til 100 dyr. Harerne er mere talrige sydpå som konstateret af Johnsen (1953), hvilket forhold antagelig afspejler en større rigelighed af tilgængelig føde.

Fødeemnerne for haren er primært pil (*Salix arctica*) og purpurstenbræk (*Saxifraga oppositifolia*) (Feilden, 1877, Manniche, 1910 og Johnsen, 1953).

I gravide hunner skudt mellem 11/5 og 6/6 lå antallet af fostre på 5 - 8 (5, 5, 6, 6, 7 og 8). Hunner med mælk i brystkirtlerne er blevet skudt så sent som 3/8 (Johnsen, 1953).

Skiftet mellem vinter- og sommerpels finder sted i maj måned (Johnsen, 1953).

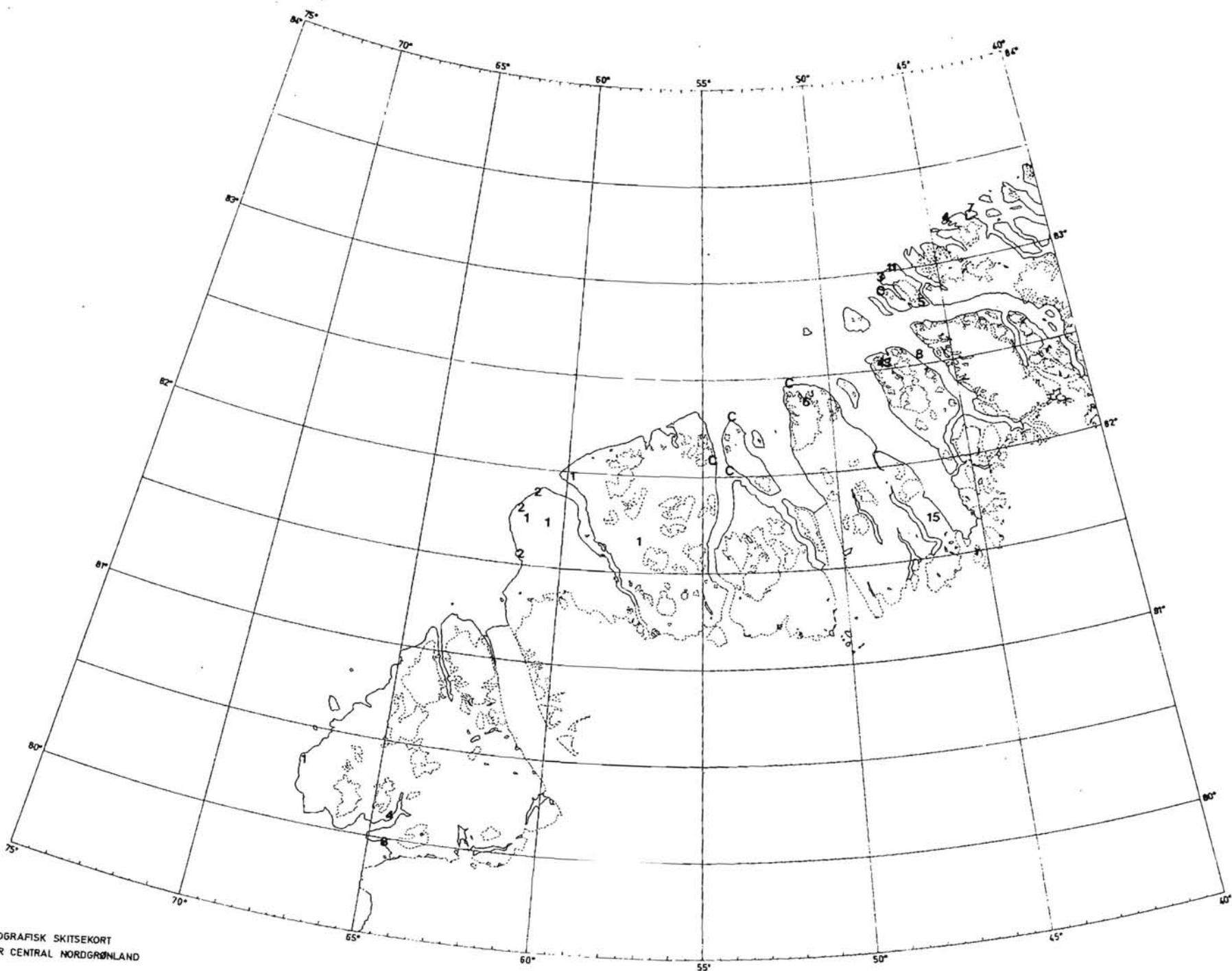
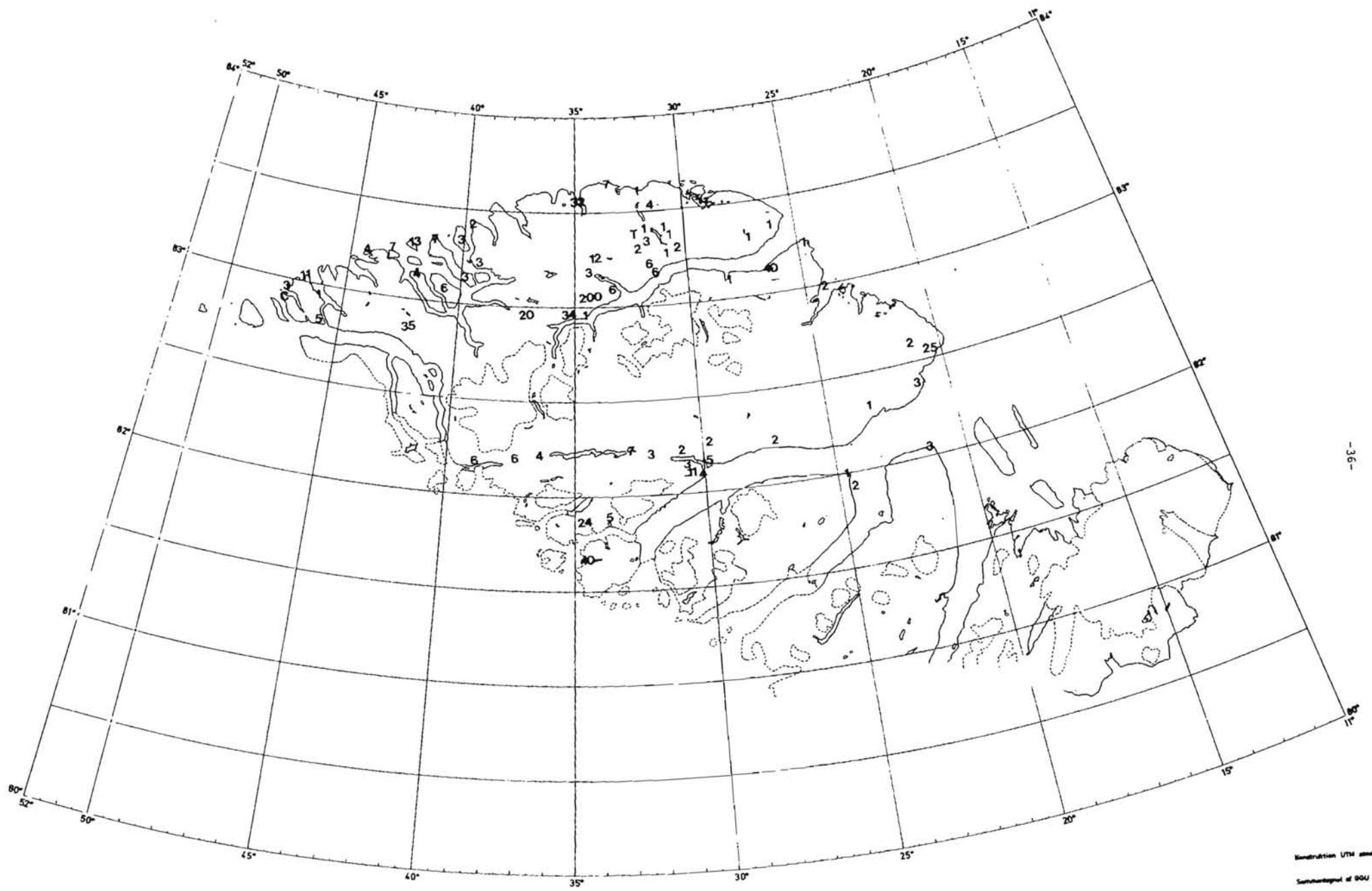

Fig. 14. Kort over observationer af snehare i den vestlige del af det nordgrønlandske statusområde. Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om sneharen.

Konstruktion UTM zone 23
Sammentegnet af GOU oktober 1963

0 100 km

TOPOGRAFISK SKITSEKORT
OVER ØSTLIGE NORDGRØNLAND

Copyright Geodætisk Institut

Fig. 15. Kort over observationer af snehare i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde.
Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om sneharen.

Kortet er i UTM-zone 33
Sammentaget af DGI juli 1982

Halsbåndlemming (*Discrostonyx torquatus groenlandicus*) Fig. 16 & 17

Selv i år med et relativt stort antal lemminger er det meget lidt, man ser til dem (Johnsen, 1953). Dette forhold sammenholdt med dyrets uanselige størrelse og manglende værdi som menneskeføde er antagelig en del af forklaringen på, at så få observationer af denne art er publiceret.

Koch (1928) oplyser, at lemmingen ikke forekommer syd for Humboldt Gletscher, da denne danner en barriere for artens sydvestlige udbredelse.

Bessels (1875), Møhl (pers. comm) og Andersson & Olsen (pers. comm.) har observeret lemminger på Hall Land. Sidstnævnte har endvidere set lemminger på Washington Land.

Rasmussen (1928) melder om lemminger ved mündingen af I.P. Koch Fjord. Greely (1886) rapporterer om lemminger på en af ekspeditionens nordligste lokaliteter, nemlig Mary Murray Ø, og Koch (1927) melder om lemminger fra Frederick E. Hyde Fjord.

Desuden observerede Johnsen (1953) lemminger eller spor fra dyrene i næsten alle områder, som 1. Peary Land Ekspedition besøgte.

På praktisk taget alle andre besøg i Peary Land har man stiftet bekendtskab med lemminger i større eller mindre antal.

Lemmingens tilstedeværelse i disse områder er af stor vigtighed for en lang række dyr. Bl.a. spises lemmingen af grønlandsk jagtfalk, lille kjove, gråmåge, sneugle, polarræv, hermelin og endog polarulv (Johnsen, 1953).

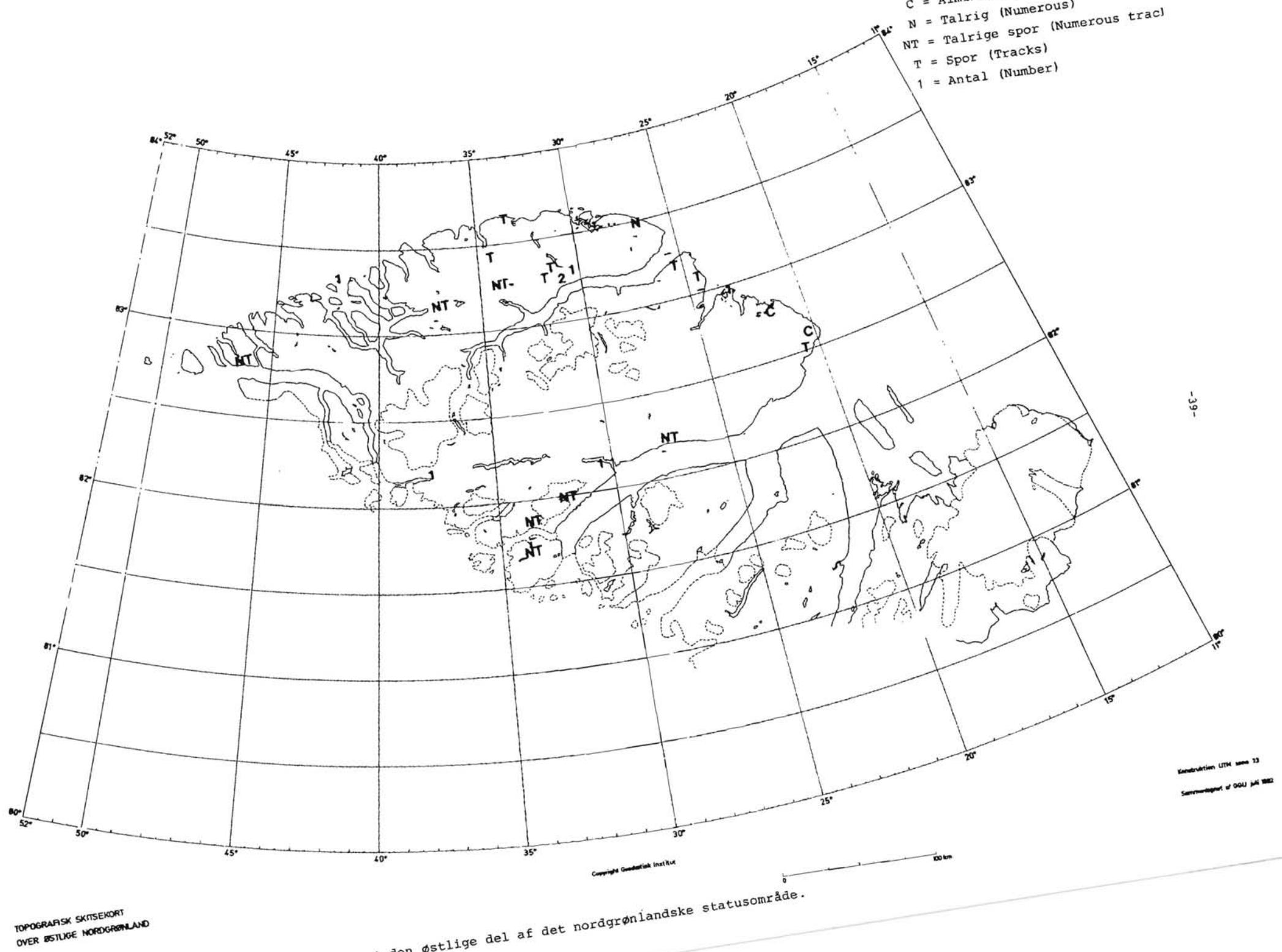
Antallet af lemminger fra år til år påvirker igen antallet af f.eks. ræve, og antageligvis er lemmingen ligefrem en forudsætning, for at fuglearter som sneugle, lille kjove og jagtfalk kan yngle i Nordgrønland.

TOPOGRAFISK SKITSEKORT
 OVER CENTRAL NORDGRØNLAND

Observationer af lemning i den vestlige del af det nordgrønlandske statusområde.
 Sammentegnet om lemmingen.

Hermelin (*Mustela erminia*) Fig. 18

Hermelinen har antagelig samme udbredelse som lemmingen i det nordgrønlandske statusområde. Johnsen (1953) hævder, at arten må være almindelig, hvilket baseres på de mange observationer af fodspor.

Observationer af hermelin er imidlertid uhyre sparsomme.

Som det er tilfældet for lemmingen udgør Humboldt Gletscher den sydvestlige barriere for hermelin (Koch, 1928).

Hverken Kane (1856), Bessels (1875), Rasmussen (1928) eller Koch (1927) nævner arten fra deres rejser i Nordgrønland. Løjtnant Beaumont skyder dog et eksemplar på $82^{\circ}15'N$ (Feilden, 1877).

Først i Peary Land er der lidt fyldigere oplysninger om hermelen. Rasmussen og Freuchen (1915) så hermelin ved Valmuedalen og High Road Valley i det sydøstlige Peary Land.

Johnsen (1953) så hermelin i Heilprin Land, Erlandsens Land, Valmuedalen, Melville Land, Walcott Land, Itukussuk Dal og ved Diabasholmene.

Derudover blev der observeret spor i Sydpasset, på nordkysten af Frederick E. Hyde Fjord, ved Falke Fjeld, på Kap Caroline Marie, Kjovesletten, langs sydkysten af Peary Land og ved Kap Peter Henrik og Neergaards Elv (Johnsen, 1953).

Nord for Frederick E. Hyde Fjord er den eneste observation gjort af Fränkl (1955), der i 1953 sås et enkelt eksemplar ved Paradisfjeld. Joint Services Expedition (1969) ser ingen tegn på hermelin i det nordlige Peary Land (Peacock, 1972), men Bennike (pers. comm.) ser spor ved Vølvedal, Schley Fjord. Desuden så han et eksemplar ved hhv. Pyramiden og Kap København.

Hermelinens primære fødeemne er lemming (Johnsen, 1953), men også ryper må indgå i føden, da Freuchen (1915) gentagne gange så hermelin forsøge at fange disse fugle.

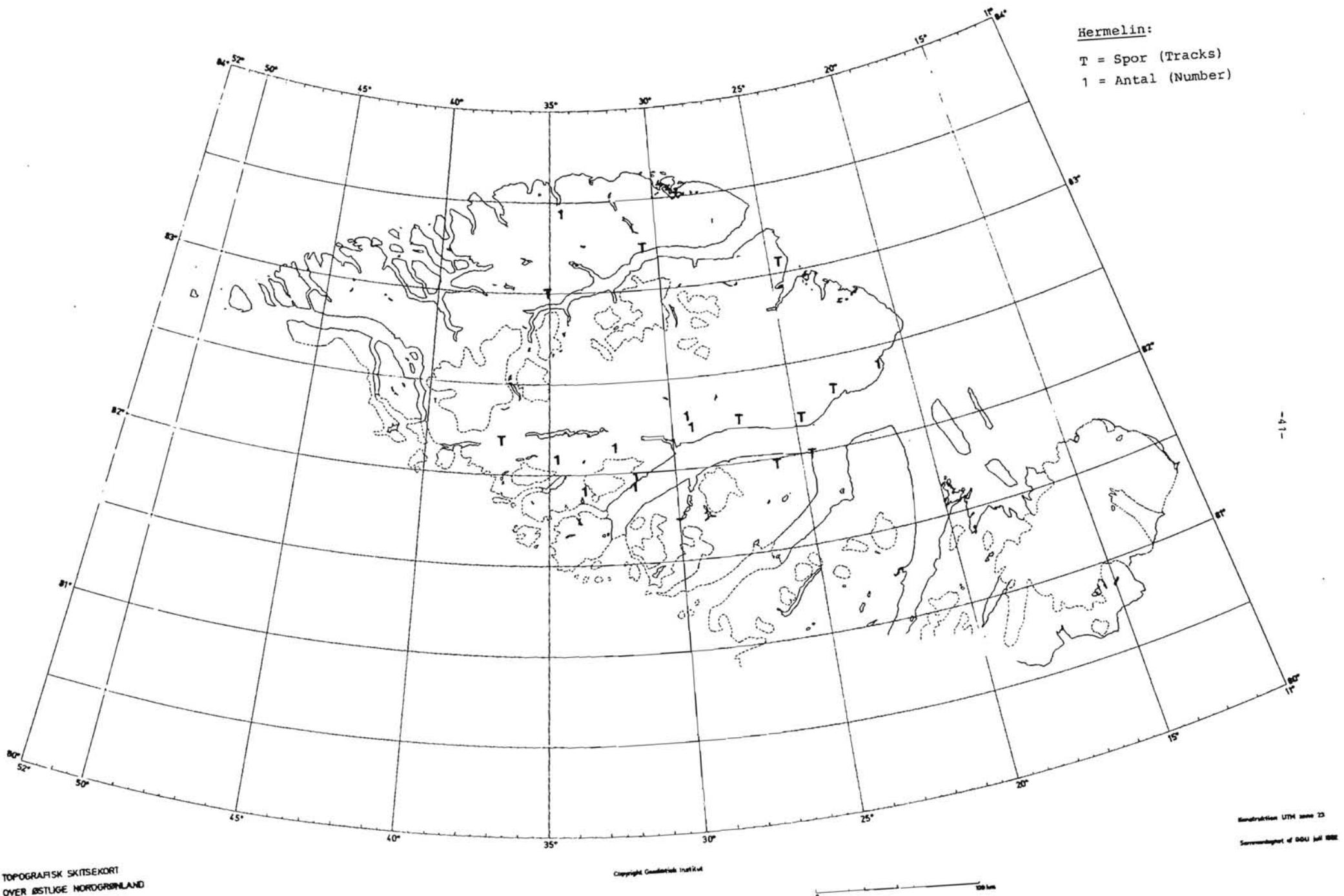

Fig. 18. Kort over observationer af hermelin i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde.
Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om hermelinen.

Isbjørn (*Ursus maritimus*) Fig. 19 & 20

Som det fremgår af kortet over isbjørneobservationer fra Nordgrønland, er isbjørnen temmelig sjælden, men alligevel forekommer den langs hele Nordgrønlands kyststrækninger.

Palle Johnsen (1953) mener, at det lave antal bjørne skyldes det begrænsede antal sæler i vinterperioden. Sælernes forekomst er igen begrænset af de kraftige ismængder, der præger kystområderne omkring Nordgrønland størstedelen af året.

Kane (1856) så en isbjørn angribe en remmesæl i Rensselaer Bugt d. 8/6 1854. Under en af ekspeditionens rejser nordpå blev der meldt om utroligt mange isbjørnespor ved Humboldt Gletscher i juni måned. Koch (1927) melder også om enkelte sete isbjørne og mange spor fra området omkring Humboldt Gletscher og nordefter i forårs- og sommermånederne. Da Koch i september måned krydsede det samme område i 1920, sås ingen bjørne, men kun gamle spor.

Fra Washington Land har vi en del meldinger om bjørne, specielt udgør området ved Lafayette Bugt og Kap Constitution et rent "Eldorado" for isbjørne i forårs- og sommerperioden. Dette skyldes et polynie med en, for polynier karakteristisk, stor forekomst af sæler (Koch, 1927). Morton så i dette område 5 isbjørne på knap en uge i juni måned (Kane, 1856). Koch (1927) meldte også om isbjørne fra dette område og så dem tilmed så nordligt som Bessels Fjord og Joe Ø.

Også Hall så isbjørn i Bessels Fjord (Bessels, 1875). Der er ikke meldt om isbjørne på Hall Land. Ej heller fra Nyeboe Land foreligger der meldinger om direkte observationer, men da Peary i 1900 rejste forbi Nyeboe Land, fandt han Lockwoods Varde ved Kap Bryant splittet ad, antageligvis af en bjørn.

Fra området omkring Wulff Land, Nares Land og det vestlige Peary Land (Nansen Land) melder Rasmussen (1928) om spor fra isbjørn og om et sælskelet efterladt af en isbjørn.

Vi skal op på nordkysten af Peary Land, før der igen er direkte observationer af isbjørne. Peary (1907) skød en bjørn vest for Kap Morris Jesup i maj 1900. I 1968 væltede en isbjørn et depot ved Kap Morris Jesup under 5'te Peary Land Ekspedition (O. Norden Andersen, pers. comm.). I 1969 - året efter, sås isbjørn 8 km vest for Kap Morris Jesup, ud for

Kap Washington og ved Kap Kane (Peacock, 1972). Ancker (pers. comm.) oplyser, at han ved overflyvninger af nordkysten mellem Kap Morris Je-sup og Frederick E. Hyde Fjord ofte har set bjørnespor.

Endelig melder Sirius (pers. comm.) om en hunbjørn med 2 unger nord for Sands Fjord samt en hun med unge i I.P. Koch Fjord (1977-82).

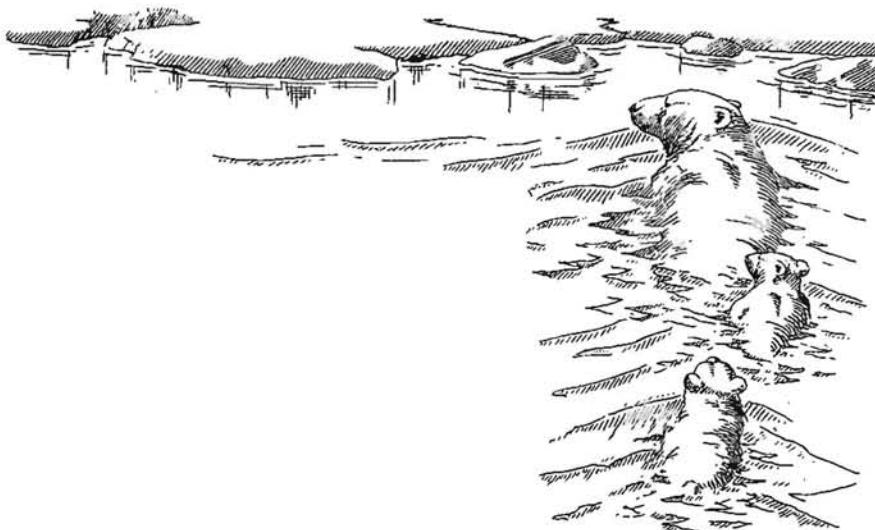
Observationer fra Joint Services Expedition 1969 og Sirius 1977-82 viser, at isbjørnen også forekommer inde i Frederick E. Hyde Fjord (Peacock, 1972 og Sirius, pers. comm.).

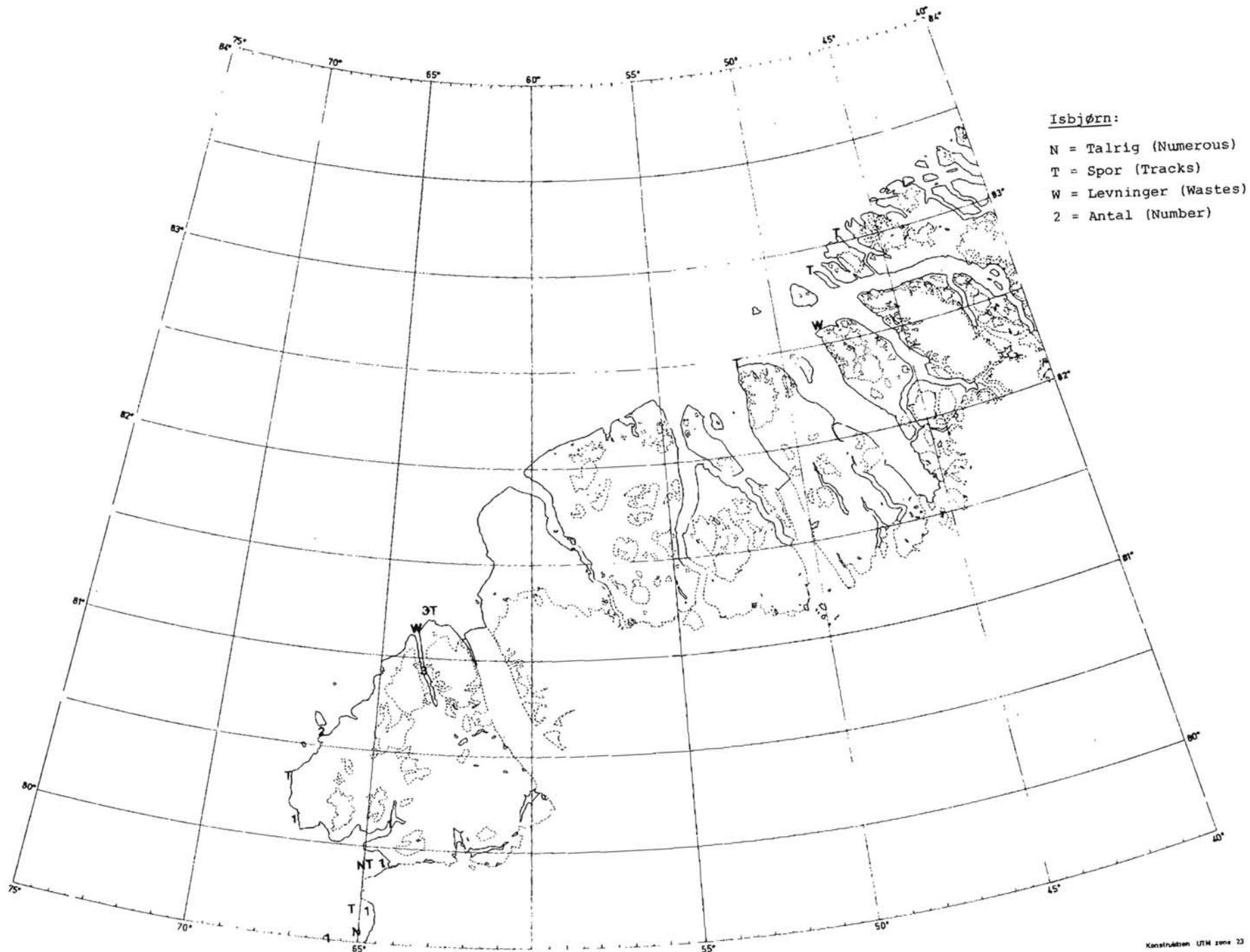
Sirius melder endvidere om en enkelt isbjørn i Constable Bugt (1977-82) (pers. comm.).

De fleste andre observationer er af spor langs Peary Lands østkyst, i Independence Fjord og i Jørgen Brønlund Fjord, hvor en enkelt bjørn blev set ved Brønlundhus d. 5/8 1948 (Johnsen, 1953), og Bennike (pers. comm.) så en isbjørn ud for Kap Harald Moltke d. 20/7 1982.

Johnsen (1953) melder endvidere om spor af isbjørn ved Midsommersøerne i begyndelsen af september 1948, denne observation ligger 30 km fra nærmeste havområde og kunne underbygge den antagelse, at isbjørne ikke nødvendigvis er tvunget til at tage sæler, men også kan nedlægge så store dyr som moskusokser (Pedersen, 1934).

Hvorvidt Nordgrønland udgør et permanent opholdssted for et mindre antal isbjørne, eller om der er tale om strejfere eller bjørne på træk, er uvist. På Joint Services Expedition i 1969 sås ganske vist østgående spor d. 9/5, 14/5 og 15/5, og den bjørn, som sås ved Kap Harald Moltke d. 20/7 1982, vandrede ligeledes mod øst. Disse oplysninger er imidlertid så sparsomme, at man ikke kan konkludere noget med hensyn til eventuelle vandringer.

TOPOGRAFISK SKITSEKORT
OVER CENTRAL NORDGRØNLAND

Copyright Geodætisk Institut

Konstruktion UTM zone 23

Sammantegnet af GGU oktober 1983

Fig. 19 Kort over observationer af isbjørne i den vestlige del af det nordgrønlandske statusområde.
Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om isbjørnen.

Isbjørn:
 N = Talrig (Numerous)
 T = Spor (Tracks)
 W = Levninger (Wastes)
 2 = Antal (Number)

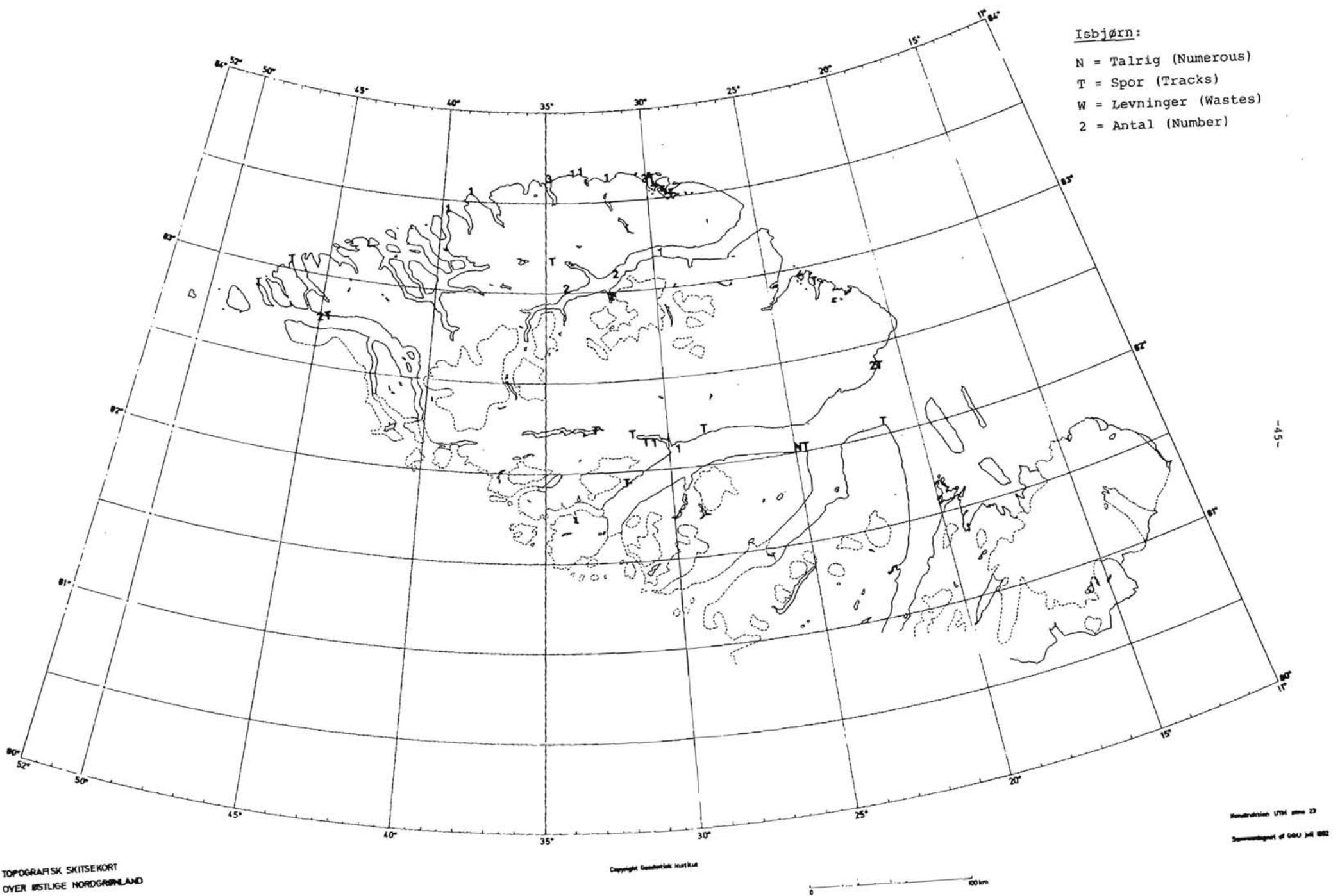

Fig. 20. Kort over observationer af isbjørne i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde.

Ringsæl (*Phoca hispida*) Fig. 21 & 22

Som det fremgår af udbredelseskortet for ringsæl, kan man møde denne art overalt langs kyster og i fjorde i det nordgrønlandske statusområde. Ringsælbestanden i Nordgrønland er stationær hele året rundt (Vibe, 1950 og 1981).

Om foråret kan man se ringsæler i store flokke langs isranden og ved åndehullerne, efter at de har opholdt sig under isen og sneen vinteren igennem (Vibe, 1950).

Denne rytme har fået visse tidlige forfattere til at benytte udtryk, som at sælerne ankommer i løbet af foråret, hvilket ikke bør hænlede tanken på vandringer for ringsælers vedkommende.

I Kane Bassin betegnes ringsælen som almindelig. I det sydvestlige hjørne af Washington Land anses ringsælen direkte som talrig i polynieområdet ved Kap Jackson, Kap Calhoun og Nunatami (Kane, 1856 og Vibe, 1950). Geodæterne melder om ringsæl fra Kap Morton på Washington Lands nordlige spids (Andersson & Olsen, pers. comm.)

I Hall' Bassin betegnes ringsælen som almindelig (Feilden, 1877 og Greely, 1886). Møhl (pers. comm.) melder om ringsæler ved Aktadeltaet og The Cap på Vestkysten af Hall Land, men også i Newmann Bugt sås op til 20 sæler på isen.

I polarbassinet melder Feilden (1877) om forekomst af ringsæl ved Alberts vinterhavn.

Rasmussen (1928) melder om ringsæl nær Nares Land, Dragon Point, Kap Bryant, Centrum Ø og munden af I.P. Koch Fjord. I en isfri kanal mellem I.P. Koch Fjord og Mascart Fjord, kaldet Strømstedet, fandtes også sæler.

Her er antageligtvis tale om et af verdens nordligste polynier. Man kan se dette polynie på de af Geodætisk Institut (pr. 1. marts 1979) udførte fotomosaikker over Nordgrønland, hvor Mascart Inlet og I.P. Koch Fjord er totalt isdækkede, mens Strømstedet er fuldkommen isfrit.

Rasmussen (1928) melder endvidere om ringsæler fra Blue Cape, Kap Salor og Low Point i det nordvestlige Peary Land.

Freuchen (1915) melder om ringsæler fra Independence Fjord, hvor flere hundrede sæler sås ved tidevandsrevnerne d. 13/6 1912.

Johnsen (1953) observerede også ringsæler i bunden af Independence Fjord (1947-50), men ikke i den størrelsesorden, som Rasmussen og Freuchen så dem i 1912. Det fik Johnsen (1953) til at fastslå, at antallet af sæler i området var gået tilbage siden 1. Thule ekspedition.

Fra Frederick E. Hyde Fjord melder Johnsen (1953) kun om et enkelt åndehul. 1. Peary Land Ekspedition var dog ikke i området omkring denne fjord i sommermånedene, hvilket givetvis er forklaringen på manglende observationer.

På Joint Services Expedition i 1969 sås nemlig ca. 50 sæler ved tidevandsrevnerne i Frederick E. Hyde Fjord (Peacock, 1972 og Dawes, pers. comm) og i Odins Fjord og Thors Fjord (Dawes, 1978).

Bennike (pers. comm.) har også observationer fra Hyde Fjorden, nemlig ved Rypely (og længere inde i fjorden), ved Frigg Fjord og ved Gefions Bræ.

Langs det nordligste stykke af Peary Land er observationerne lidt mere sparsomme, Fränkl (1955) så en enkelt sæl i munden af Sands Fjord.

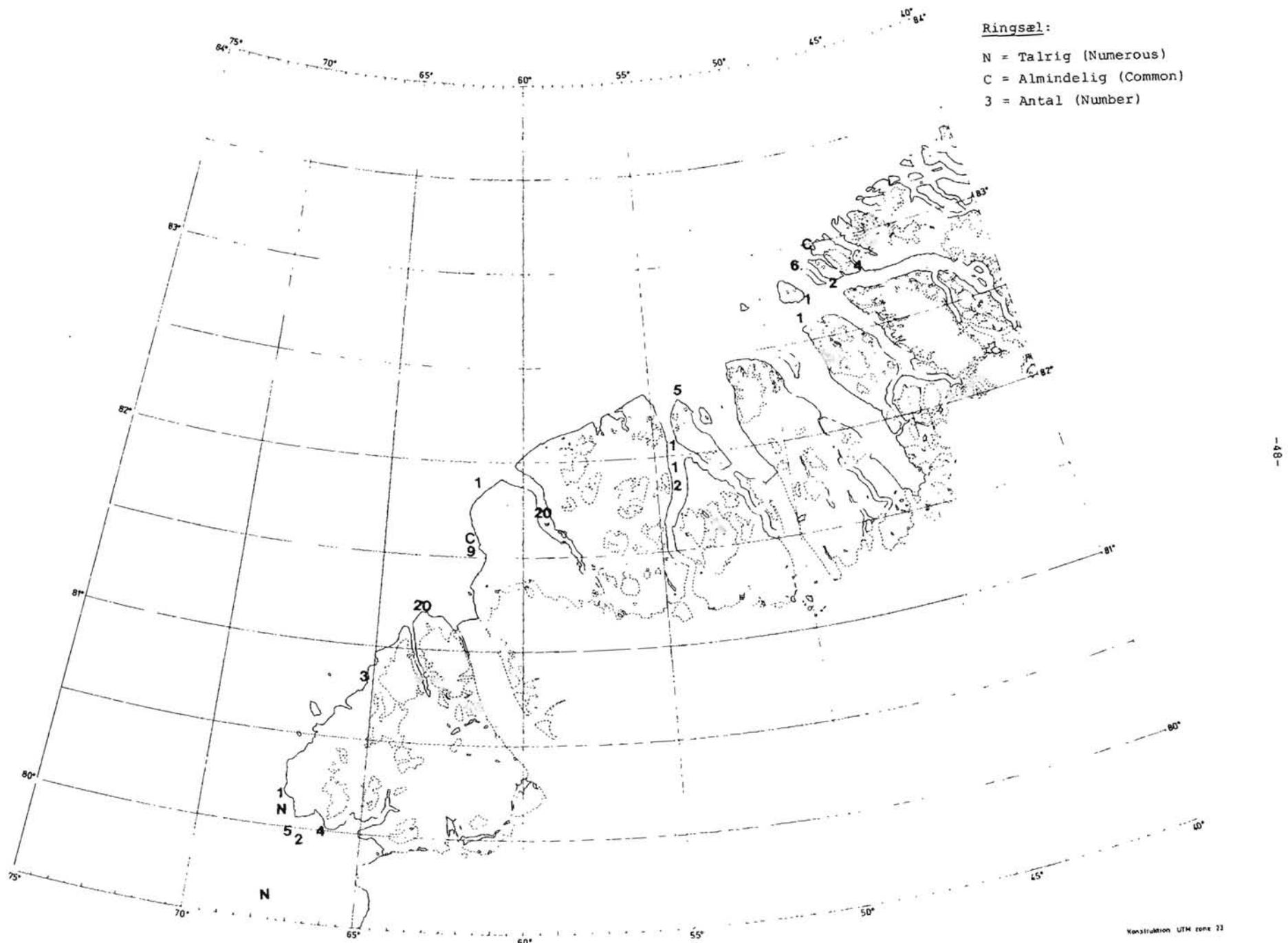
Peacock (1972) melder ligeledes kun om en enkelt sæl fra nordkysten, nemlig 5 km øst for Kap Morris Jesup.

Fra det østlige Peary Land (Kap København) melder både Koch (1927) og Bennike (pers. comm.) om enkelte ringsæler.

På Joint Services Expedition sås to ynglehuler, hvilket bekræfter, at sælerne er stationære, og at de yngler i området. Den ene ynglehole var holdt åben gennem 4 meter is (Peacock, 1972).

Hvad angår undersøgelser af ringsælers fødevalg i Nordgrønland, kan der kun refereres til en enkelt undersøgt sæl med maveindhold. Denne sæl havde rester af ulke (Cottidae), et antal Calanus, nogle få rejer (*Sabinia septemcarinata*) samt en arm af en blæksprutte.

Ringsælens føde varierer i øvrigt som følge af dens habitat (Vibe, 1950).

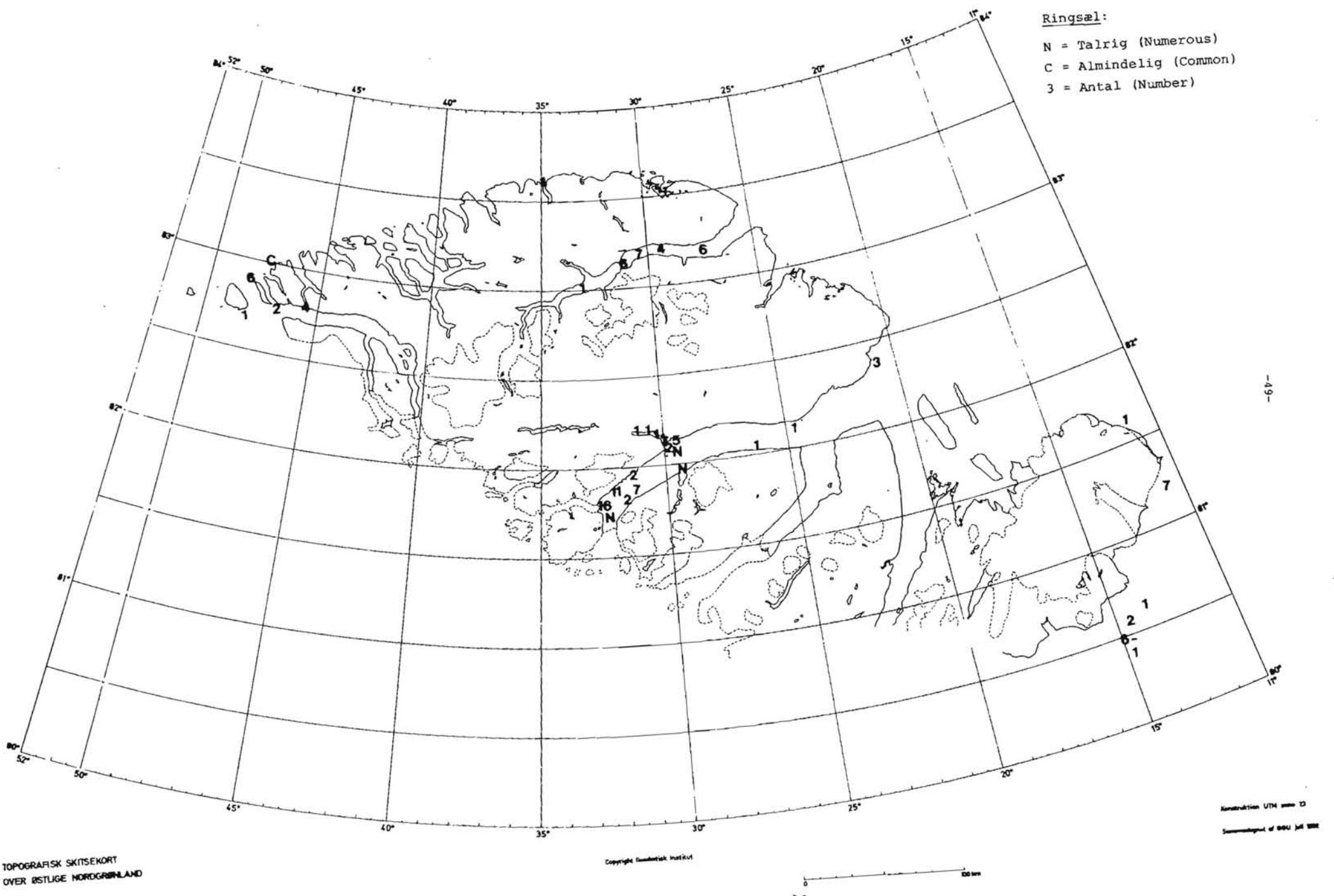

TOPOGRAFISK SKITSEKORT
OVER CENTRAL NORDGRØNLAND

Copyright Geodætisk Institut

Konstruktion UTM zone 23

Sammensat af GGU skitser 1983

Grønlandssæl (*Pagophilus groenlandicus*)

Grønlandssælen har en særdeles begrænset udbredelse i det nordgrønlandske statusområde.

Greely (1886) observerede et enkelt eksemplar nord for Hans Ø ved Washington Land. Bessels (1875) indlemmer grønlandssælen blandt de observerede arter i Hall Land under Polaris Ekspeditionen i 1871-72.

Der er dog nok tale om enkelte strejfere i disse nordlige vande. Til Thule området kommer grønlandssælen om sommeren, men den yngler ikke i området (Vibe, 1950).

På østkysten anføres 75° N som den nordligste grænse for grønlandsælens udbredelse (Johansen, 1910), og der findes da heller ikke oplysninger om grønlandssæl fra vandene omkring Peary Land.

Klapmyds (*Cystophora cristata*)

Klapmydsen har 3 ynglefelter omkring Grønland, et ud for Labrador, et i Davisstrædet og et nord for Jan Mayen.

I begyndelsen af april dukker klapmydsen op i mindre flokke på Grønlands vestkyst efter yngle- og parringstidens afslutning. Først ankommer klapmydsen til Holsteinsborg og senere til Julianehåb og Nanortalik.

De samme forhold gør sig gældende på østkysten, hvor de sydlige områder besøges af klapmydsen fra Jan Mayen feltet (Pedersen, 1966).

I juni - august samles klapmydserne i et fælles hårfældningsfelt i Danmarksstrædet, og man regner med, at disse dyr tilhører samme bestand (Petersen, 1966, Sergeant, 1976, 1978 og Øritsland, 1978).

Sergeant (1974, 1976) omtaler endnu et ynglefelt ud for den nordøstgrønlandske kyst (72° - 74° N), denne oplysning er baseret på norske oplysninger, der endnu ikke er videre underbygget (Born, 1983). Der er ikke meldt om større hårfældningsfelter ud for det centrale og nordlige Vestgrønland, men Kapel (1983) nævner, at man i Nordvestgrønland (Umanaq og Upernivik distrikterne) ofte finder klapmydser, der stadig er i fældning, på isflagerne i juli - august.

Efter at klapmydsen er færdig med sin fældningsperiode trækker størstedelen af dyrene syd om Grønland fra Danmarksstrædet og op langs Grønlands vestkyst. Denne nordlige "vandring" afspejles i Rosendahls

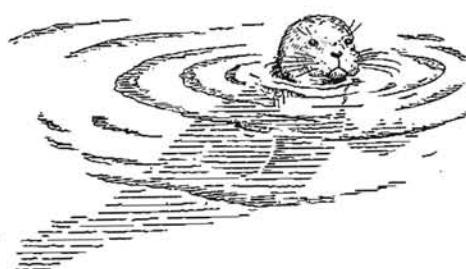
(1961) tal over den årlige fangstfordeling i distrikterne. "Trækket" finder sted i juli - september.

En lignende nordlig vandring må antages at foregå for fældende sæler i Vestgrønland og fra feltet på østkysten (72° - 74° N).

Klapmydsen når da også hele vejen op til Smith Sund og Kane Bassin. Greely (1886) melder, som den eneste ekspedition, om fangst af klapmyds i Kane Bassin. Dette skete d. 20. september 1883, hvor et enkelt individ blev skudt, og en til to andre blev set. Vibe (1950) nævner, at eskimoerne finder klapmyds jævnligt om sommeren ud for Kap Calhoun i Washington Land. Vibe (ibid.) synes, at det er mærkeligt med klapmyds på så nordlige kanter og henfører til, at der må være tale om strejfere. Grunden til vi ikke fra andre ekspeditioner hører om klapmyds fra disse kanter er, at observationer af de forskellige sælarter ofte bliver refereret som "sæler". Enten har observatøren været usikker på, hvad art der var tale om, eller også er manglende biologisk indsigt og interesse forklaringen på de upræcise observationer. Endelig spiller den unøjagtige dagbogsføring, under de ofte barske ekspeditionsbetingelser, en stor rolle.

Det lyder dog ikke usandsynligt, at klapmydsen forekommer ud for Washington Land på 80° - 81° N, da den er set nord for disse breddegrader i Nordøstgrønland.

Der findes klapmyds, omend i mindre tal, helt op til 82° N ud for Nordøstrundingen, hvor Ymer ekspeditionen i 1980 observerede klapmyds i området 0° - 15° Ø til 80° - 82° N (Born, pers. comm.). Der er dog ingen af ekspeditionerne i Nordgrønland, der melder om klapmyds nord for Kronprins Christians Land, men dette kan skyldes, at klapmydsen fortrinsvis søger sin føde på dybt vand længere ude i polhavet, hvor ekspeditionerne ikke har været.

Remmesæl (*Erignathus barbatus*) Fig. 23 & 24

Remmesælen forekommer i sommerperioden hele vejen op gennem Nares Strædet.

Vibe (1950) hævder, at remmesælen overvintrer i polynier ved Bache Peninsula, Darling Peninsula, i Franklin Bay på Ellesmere Island samt ved åbentvandsområdet omkring Kap Calhoun i det sydvestlige hjørne af Washington Land. At remmesælen forekommer på denne sidste lokalitet om sommeren, er vist af Kane (1856), Koch (1927) og Vibe (1950).

I Hall Bassin har vi meldinger om remmesælen ved Polaris Bugt fra Bessels (1875) og Feilden (1877).

På den canadiske side af Hall Bassin i Discovery Bay ($81^{\circ}44'N$) er remmesælen set af Feilden (1877) og Greely (1886). Greely (1886) er overbevist om, at remmesælen overvintrer i området, idet Bessels skød en remmesæl så sent som 4/11 (1871) og så tidligt som 18/3 (1872). På Greely Ekspeditionen blev der skudt 5 remmesæler ved Distant Cape i maj 1882.

Ingen af de her omtalte forfattere har observeret remmesæler nord for Robeson Kanal.

I Peary Land er remmesælen observeret 2 gange. Fränkl (1955) så en remmesæl i Frigg Fjord i sommeren 1953, og Andersen (pers. comm.) så d. 1/9 1963 en remmesæl på isen nær land ved Kap Morris Jesup.

Langs østkysten angives den nordligste udbredelsesgrænse for remmesælen er være $77^{\circ}N$ (Johansen, 1910). At denne grænse ikke holder, ses bl.a. af observationerne ved Peary Land, samt observationer fra Ymer ekspeditionen i 1980, der melder om remmesæl ud for Kronprins Christians Land på $81^{\circ}N$ (Born, pers. comm.).

Remmesælen er ifølge Vibe (1950) næsten altædende, men foretrækker at tage sin føde i eller lige over bunden, og hvis dybderne er for store, kan remmesælen tage polartorsk (Vibe, 1950).

Remmesælen vil, som tidligere antydet, foretrække områder med åbent vand eller revner. Derfor ses remmesælen ofte langs iskanten, der kan have en forskellig udstrækning fra år til år i et område som Nares Strædet. Remmesælen går længere ind under isen end f.eks. hvalrossen og er i stand til at holde et åndehul åbent med forluffernes klør ligesom ringsælen. Dog ses remmesælen sjældent på steder, hvor isen er mere end 20-30 cm tyk, hvilket selvsagt sætter visse begrænsninger i farvandet omkring Nordgrønland. Remmesælens stemme er dog opfanget af hydrofoner ude midt i Polbassinet (Andersen, pers. comm.), hvor isen gennemsnitlig er 2 m tyk.

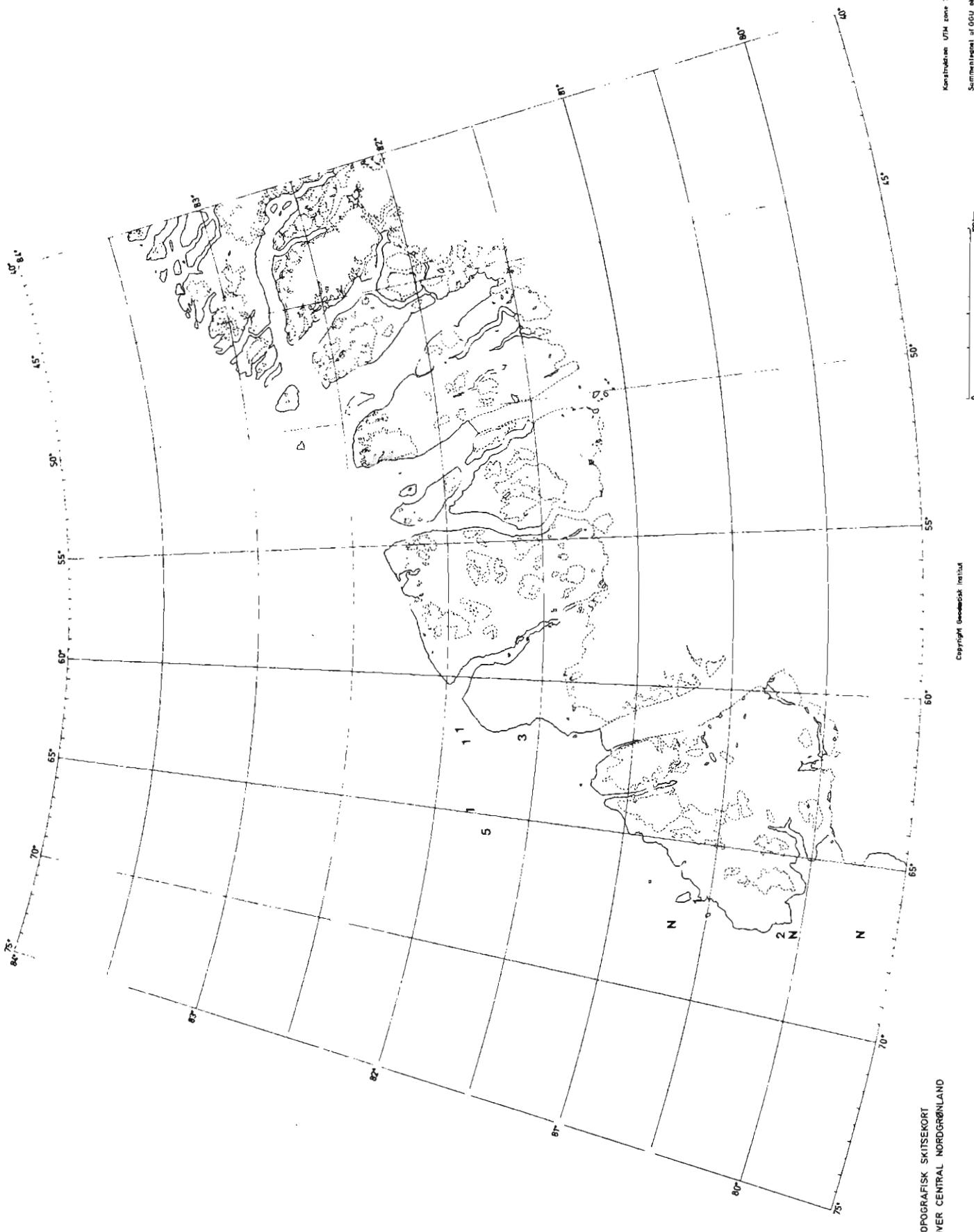

Fig. 23. Kort over observationer af remnesæl i den vestlige del af det nordgrønlandske statusområde.
Referencene fremgår af teksten i afsnittet om remnesælen.

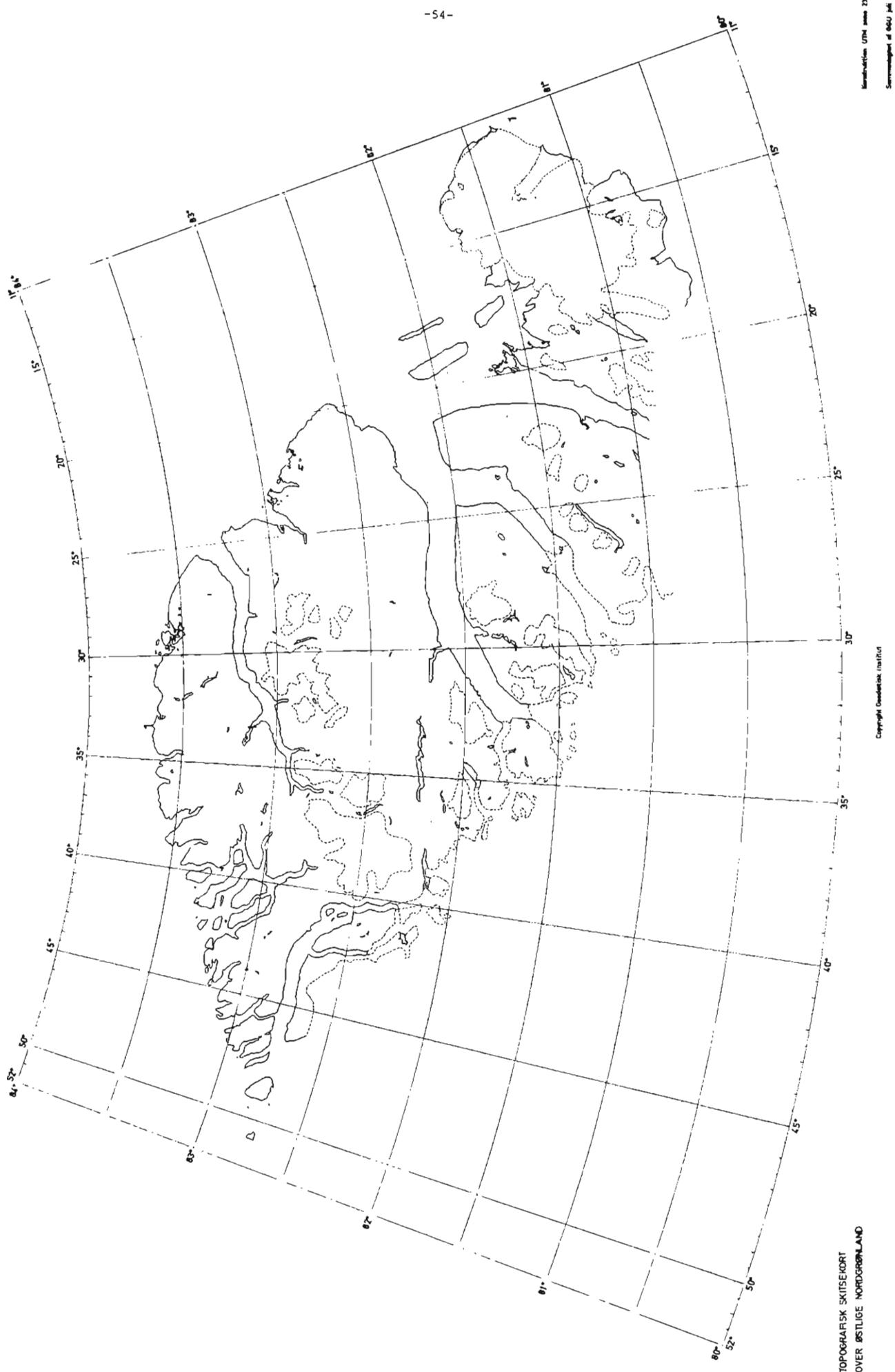

Fig. 24. Kort over observationerne af remeasure i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde.
Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om remeasure.

Hvalros (*Odobenus rosmarus*) Fig. 25

Hvalrossen forekommer antageligvis kun sjældent inden for det nordgrønlandske område som defineret i denne statusopgørelse.

Hvad angår forekomsten af hvalros i Nares Strædet, kan følgende oplyses. Kane (1856) og Duvall (1946) melder om hvalrosser i Kane Bassin nord for Inglefield Land. Vibe (1950) oplyser lidt mere specifikt, at hvalrossens migrationer ikke går længere mod øst end Kap Kent på Inglefield Land, hvorfra hvalrosserne trækker mod vest i august måned. Vibe har vist, at hvalrossernes foretrukne fødesamfund *Macoma calcaria* samfundet forekommer nord for Etah og i Rensselaer Bugt.

På den canadiske side forekommer hvalrossen i Buchanan Bay og Princess Maria Bay, idet der forekommer åbent vand i sommerperioden (Vibe, 1950, Burton, 1980, Sadler, pers. comm.). Også i disse områder findes *Macoma calcaria* samfundet nemlig i Rice Strait og Buchanan Bay (Grieg, 1909) (jvf. muslingekapitel).

Hvorvidt hvalrossen kan forekomme ud for det sydvestlige hjørne af Washington Land er usikkert. Eksistensbetingelserne er muligvis til stede, idet der ofte er åbent vand i dette område om sommeren. Derimod er det lidt mere uvist, om der findes føde for hvalrossen i området, det er simpelthen ikke undersøgt.

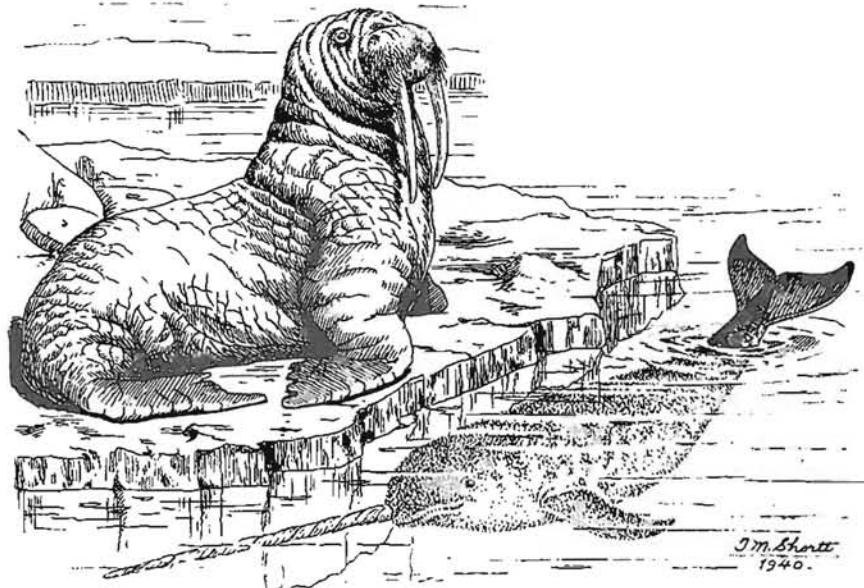
Hverken Kane (1856), Rasmussen (1928) eller Koch (1927) melder om hvalros fra dette område, og en eskimokoloni, der oversomrede ved Nuntami i 1920 så på intet tidspunkt hvalros (Koch, 1927). Vibe (1950) refererer dog eskimooplysninger, om at hvalrossen kan forekomme i området i august måned, dette forhold er dog ikke konfirmeret i nyere tid.

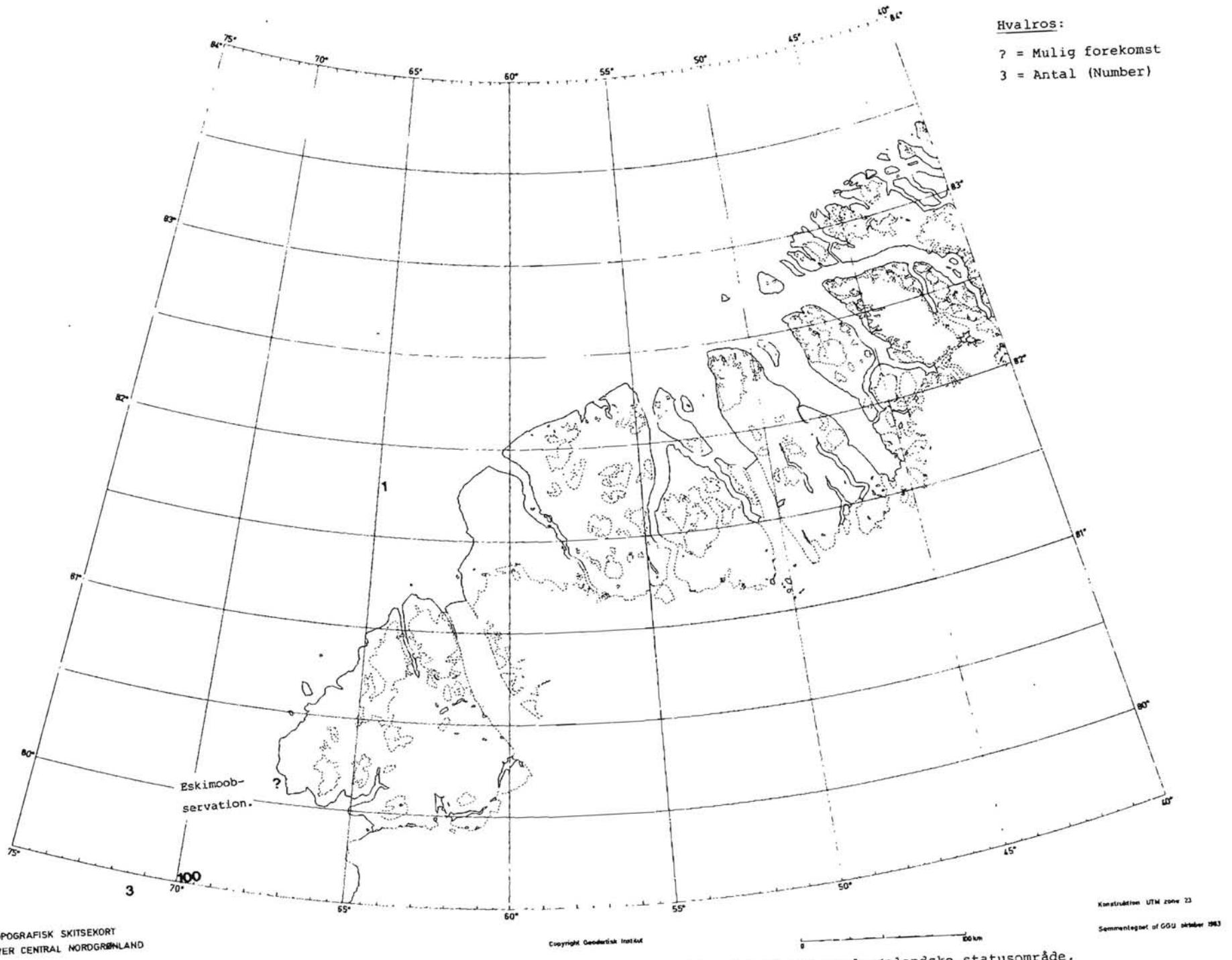
En enkelt observation af hvalros blev foretaget ud for Distant Cape på $81^{\circ}45'N$ i juli 1882 (Greely, 1888). At dette eksemplar har kunnet finde føde i området er sandsynligt. Nares ekspeditionen havde nemlig nogle få år forinden fundet både *Mya truncata*, *Saxicava arctica* og *Arstarte* sp. i Lady Franklin Bay (Nares, 1878). Dog er en sidste vigtig art blandt hvalrossens fødeemner ikke nævnt, nemlig *Serripes groenlandicus*, og ej heller indikatorarten *Macoma calcarea*.

Da vi ikke har andre meldinger om hvalrosser på så nordlige breddegrader, må dette nævnte tilfælde nok betegnes som en sjældenhed. Der er dog usædvanlig stor forskel på, hvor store ismængder man kan støde på i Nares Strædet fra år til år, så det er ikke utænkeligt, at år med lidt is

kan friste hvalrossen til at søge længere mod nord (end hvad almindeligt er).

I Peary Land er hvalrossen aldrig blevet observeret. Ved østkysten er den nordligste angivelse $81^{\circ}10'N$ ved Amdrup Land (Johansen, 1910). Nordligere observationer blev heller ikke foretaget langs kysten af Nordøstgrønland under Ymer Ekspeditionen i 1980, der nåede op til $82^{\circ}15'N$, $15^{\circ}00'W$ (Born, pers. commun.).

Narhval (*Monodon monoceros*)

Narhvalen migrerer antageligvis op gennem Nares Strædet i sommerperiode. Dog er denne vandring betinget af hvor meget is, der findes i strædet det pågældende år.

Kane (1856) fandt en død narhval på 14 fods længde i Refuge Harbour på Inglefield Land d. 9/8 1853.

I Kennedy Kanalen blev der i sommeren 1921 ikke observeret narhvaler af en eskimokoloni, der den sommer opholdt sig i Washington Lands sydvestlige hjørne ved Nunatami. Men eskimoerne oplyste, at narhvalerne normalt fandtes i Kennedy Kanalen hen på sommeren (Koch, 1927).

Narhvalen er ikke blandt de dyr, som blev observeret ved Hall Land under Polaris Ekspeditionen (Bessels, 1875).

Vibe (1950) nævner dog, at narhvalen er almindelig ved Fort Conger om sommeren, og at narhvalen kan gå endnu nordligere - sandsynligvis helt op til polhavet. Vibes udsagn er antagelig baseret på oplysninger fra Greely Ekspeditionen, der observerede en flok narhvaler nord for Cape Lieber på Grinnell Land d. 5/8 1881. Ved to senere lejligheder blev et betragteligt antal set samme sted, og ved Cape Cracraft ($81^{\circ}20'$) blev en flok set i august 1883. Ved Floeberg Beach ($82^{\circ}27'N$) blev en narhvaltand fundet af løjtnant Parry (Greely, 1886).

I Peary Land er der ikke observeret narhvaler

Hvidhval (*Delphinapterus leucas*)

Hvidhvalen er kun en enkelt gang rapporteret inden for det nordgrønlandske statusområde. Den nordligste observation er gjort nord for Kap Lieber på Grinnell Land ($81^{\circ}35'$). Observationen blev gjort af besætningen på "PROTEUS" d. 5/8 1881 (Greely, 1886).

Fund af hvidhvalsben på kysten af Washington Land indicerer, at også hvidhvalen, eventuelt i år med lidt is, kan trække op til Kennedy Kanalen.

Vibe (1950) hævder, at hvidhvalens udbredelse følger narhvalens, men der findes ingen observationer af hvidhvaler nord for Hall Bassin.

Rødstrubet lom (*Gavia stellata*) Fig. 26 & 27

Kane (1856) melder om rødstrubet lom i Inglefield Land. Nord for Kane Bassin på det sydvestlige hjørne af Washington Land er rødstrubet lom også set (Koch, 1927, og Vibe ref. i Johnsen, 1953).

På den canadiske side af Kane Bassin sås et enkelt par af Joint Services Expedition i 1980 (Burton, 1980).

Den nordligste observation i Nares Strædet er gjort af Feilden (1878), der d. 2. september 1875 så et enkelt eksemplar ved Floeberg Beach på $82^{\circ}27'N$.

I Hall Land er der ikke gjort observationer af rødstrubet lom (Møhl, pers. comm.), og der meldes da heller ikke om nordligere observationer, før vi når Peary Land (Rasmussen, 1928, Koch, 1927).

I Peary Land forekommer rødstrubet lom spredt. Palle Johnsen (1953) melder om forekomster i Heilprin Land, Erlandsen Land, Walcott Land, Melville Land og Jørgen Brønlund Fjord. Ved andre besøg i J. Brønlund Fjord er rødstrubet lom også blevet observeret nemlig i 1921, 1964, 1966, 1968, 1973, 1978, 1979, 1980 og 1982 (Koch, 1927, Røen, 1965, Just, 1967, Andersen, 1970, Meltofte, 1976, Håkansson et al., 1981, Higgins, 1979, 1980, og Bennike, pers. comm.).

Den nordligste observation i Peary Land er gjort syd for Constable Bugt af Røen (1965) d. 23/8 1964.

Der er imidlertid ikke tale om en enestående observation under så nordlige strøg, idet Joint Services Expedition i 1969 melder om eksemplarer ved Frigg Fjord (Grant, 1972), og Higgins (intern rapp. 1980) hørte rødstrubet lom i 1979 og 80 ved Rypely, og et enkelt eksemplar sås da også i 1980.

Bennike (pers. comm.) så fugle ved Rypely, Pyntesø og Citronens Fjord i 1979.

Rødstrubet lom ankommer til Peary Land i begyndelsen af juni og forlader området igen i begyndelsen af september. Tidligste observation er 9/6 1921 (Koch, 1927) og seneste er 5/9 1948 (Johnsen, 1953).

Rødstrubet lom yngler i Peary Land, hvilket er vist af Johnsen (1953), Just (1967), Meltofte (1976), Håkansson et al. (1981) og Bennike (pers. comm.).

At Røen (1965) og Andersen (1970) ikke observerede ynglende eksem-

plarer, skyldes enten et såkaldt dårligt år eller den spredte forekomst og det store antal ikke kønsmodne fugle, som foreslået af Meltofte (1976).

Fuglene holder til ved ferskvandssøer inde i land, og fødeemnerne er typisk fjeldørred (Manniche, 1910, Johnsen, 1953, og Røen, 1965). Unge fugle spiser *Daphnia pulex* og *Branchinecta sp.* (Johnsen, 1953).

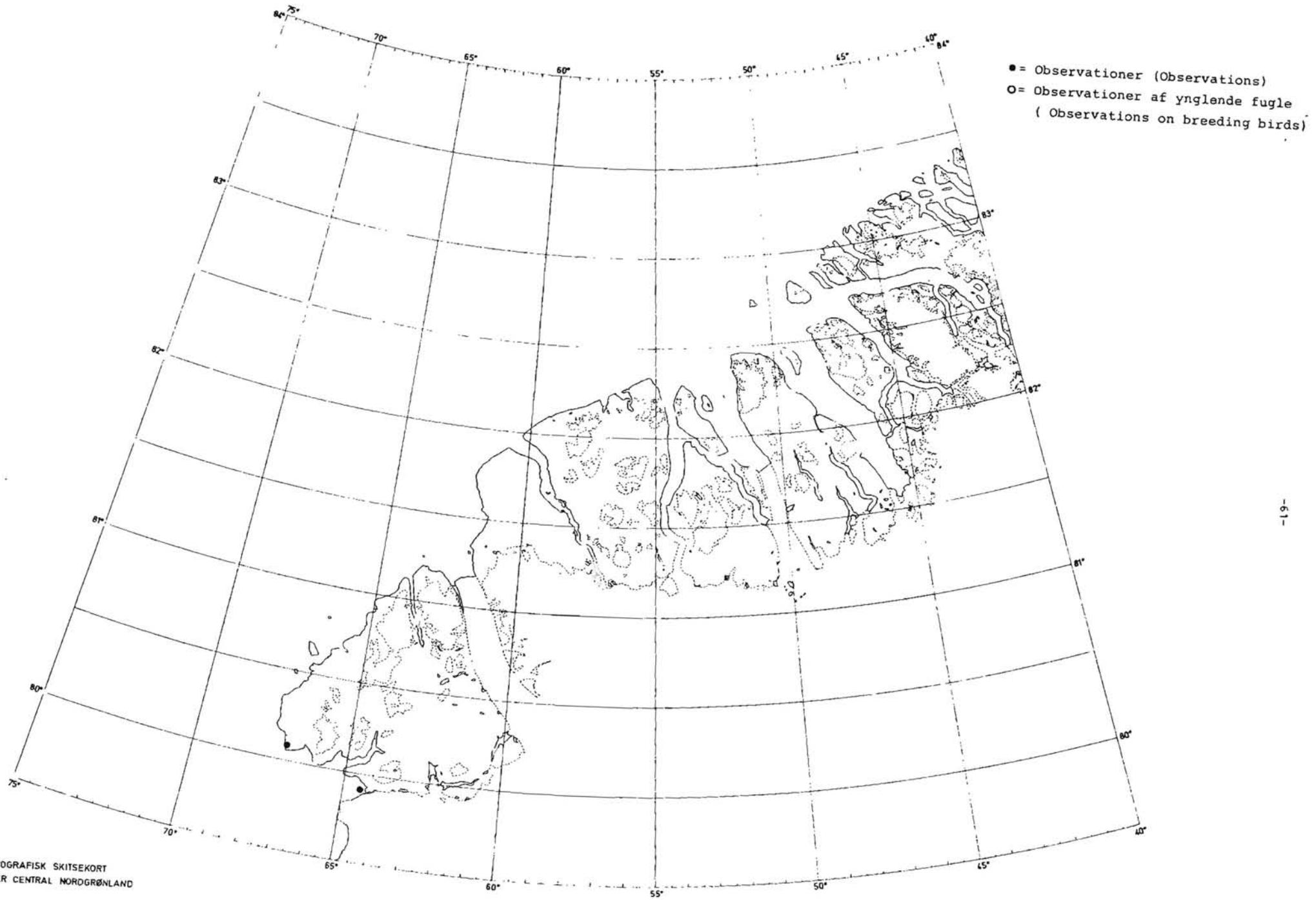

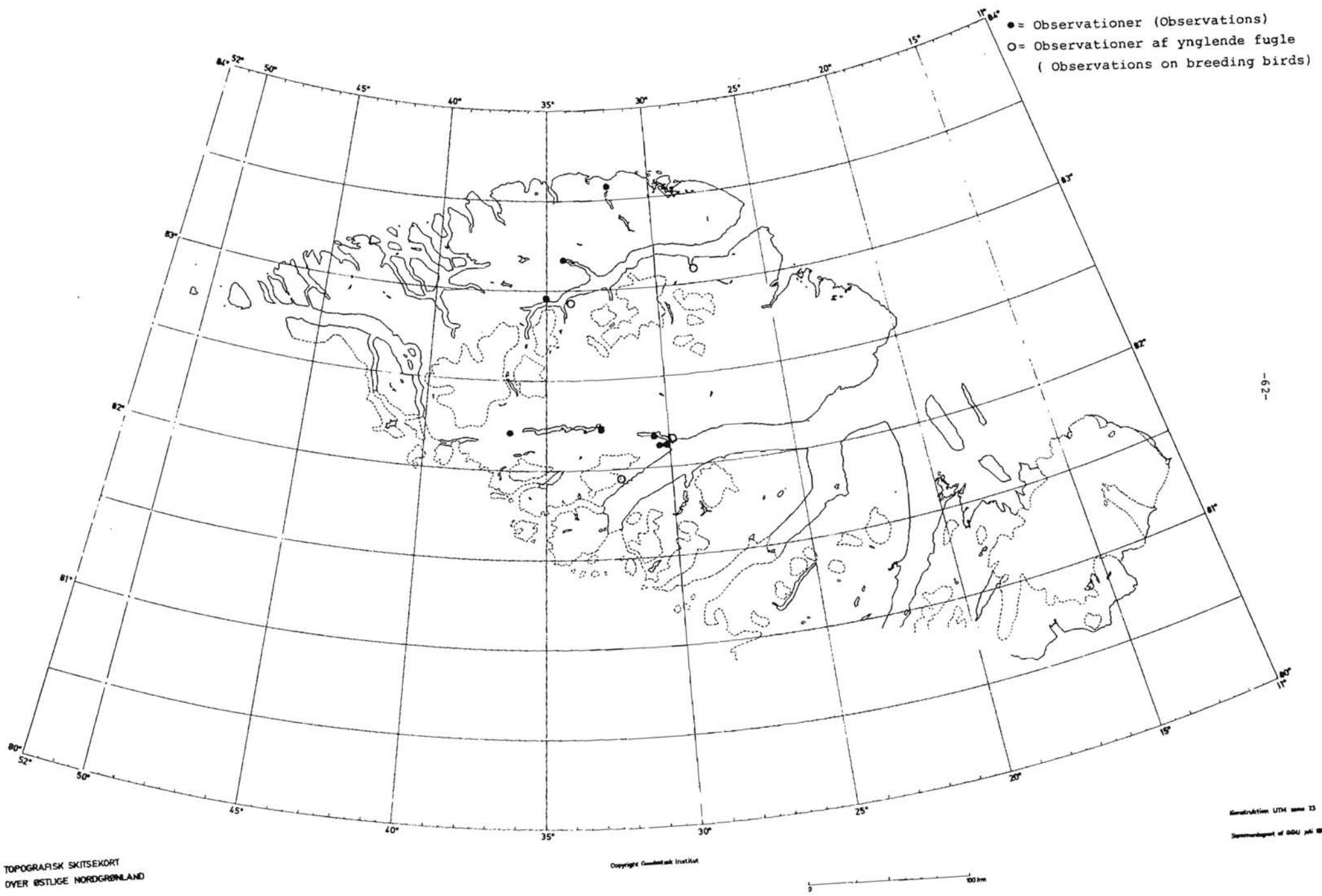
Fig. 26. Kort over sommerudbredelsen af rødstrubet lom i den vestlige del af det nordgrønlandske område. Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om rødstrubet lom.

Copyright Geodætisk Institut

0 100 km

Konstruktion UTM zone 23

Sammensatet af GGU oktober 1962

Lysbuget knortegås (*Branta bernicla*) Fig. 28

Hverken Kane (1856), Rasmussen (1928) eller Koch (1927) har observeret knortegåsen på den grønlandske side af Nares Strædet. På den canadiske side blev knortegåsen derimod bestemt som ynglende på $82^{\circ}33'N$ af Feilden (1878), og Greely (1886) melder om, at knortegåsen var almindelig i Fort Conger området.

L. Koch (1927) melder om knortegæs, der fløj forbi området syd for Kap København d. 3/6 1921 på vej nordpå. L. Koch bliver citeret af Johnsen (1953) for at oplyse, at knortegåsen var en af de mest almindelige fugle i Peary Land fra $82^{\circ}83'N$. Desuden påstår Johnsen (1953), at Rasmussen og Freuchen under 1'ste Thule Ekspedition har taget fejl af bramgåsen, der burde have været noteret som knortegås. Hvis dette er rigtigt, skal observationer fra d. 8/6 - 9/6 1912 (Freuchen, 1915) tilføjes, hvor adskillige flokke blev set ved Jørgen Brønlund Fjord.

Desuden gælder observationer af bramgæs fra Nansen Land under 2'den Thule Ekspedition også knortegæs. Disse gæs blev set og skudt fra 16 - 24/6 1917 i det nordvestlige Peary Land. Ostenfeld (1919) beskriver knortegåsen som almindelig, et udsagn der stammer fra Wulffs optegnelser, som er gjort under 2'den Thule Ekspedition.

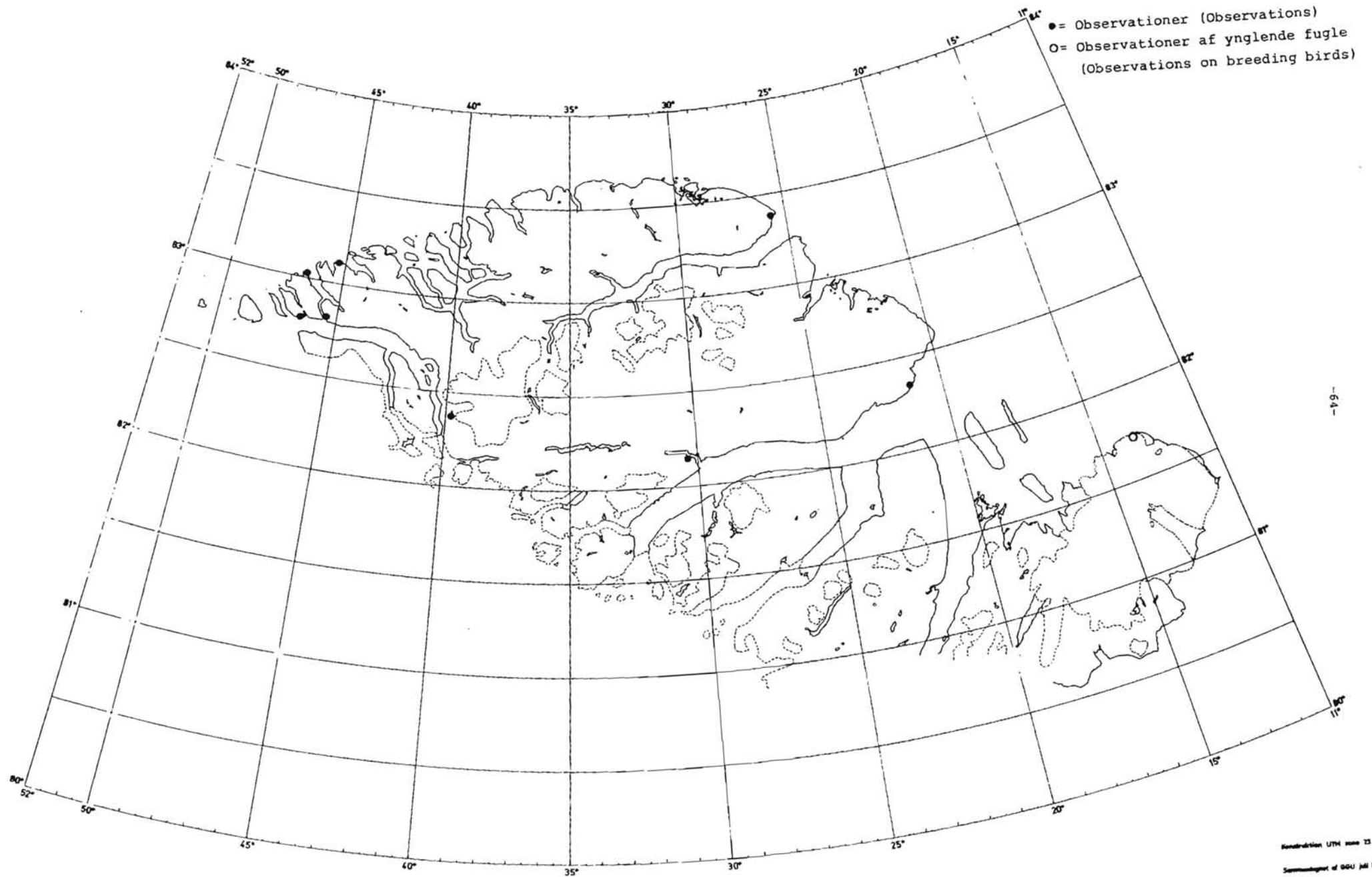
Under 1'ste Peary Land Ekspedition blev hverken lysbuget knortegås eller bramgås observeret (Johnsen, 1953).

Der foreligger heller ingen observationer fra 3'die og 4'de Peary Land Ekspedition (henholdsvis Røen, 1965, og Just, 1967). Andersen (1970) så dog en enkelt lysbuget knortegås d. 7/7 1968 ved Brønlundhus. Heller ikke Meltofte (1976) observerede knortegåsen i Jørgen Brønlund Fjord i 1973.

På Joint Services Expedition i 1969 sås et enkelt eksemplar i den nordlige del af Peary Land (Grant, 1972). Håkansson et al. (1981) så ingen knortegæs i Peary Land, men observerede til gengæld en knortegås med 4 dunninger i Kronprins Christians Land i 1978.

Andre observatører Higgins (pers. comm.) og Bennike (pers. comm.) har heller ikke set knortegåsen under rejser i 1979, 80, 82 og 83 i Peary Land.

Der er således en del, der tyder på, at denne art er gået markant tilbage fra omkring århundredeskiftet, hvor den var almindelig og til i dag, hvor den kun observeres med års mellemrum.

TOPOGRAFISK SKITSEKORT
OVER ØSTLIGE NORDGRØNLAND

Copyright Geodætisk Institut

Fig. 28. Kort over sommerudbredelsen af lysbuget knortegås i den østlige del af det nordgrønlandske
 statusområde. Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om lysbuget knortegås.

0 50 km

Snegås (*Anser caerulescens*) Fig. 29

Kane (1856) melder om snegåsen fra Washington Land, hvor en flok blev set ved Kap Jackson d. 21/6 1854.

I Hall Land henregnes snegåsen også til de forekommende arter af Besseks (1875), og Feilden (1878) oplyser, at der på Nares Ekspeditionen blev skudt 26 stk. i juni i Polaris Bugt.

I Peary Land forekommer snegåsen lejlighedsvis. Den blev første gang set d. 8/7 1949, hvor et par sås sydvest for Brønlundhus. Den 2/8 og 8/8 1949 blev parret igen observeret ved mundingen af Børglum Elv (Johnsen, 1953).

Andersen (1970) så en enkelt snegås d. 14/6 1968 ved Brønlundhus. Derudover er snegåsen kun set yderligere en gang, nemlig under Joint Services Expedition i 1969, hvor en snegås blev set nord for Frederick E. Hyde Fjord i juli måned (Grant, 1972).

Havlitt (*Clangula hyemalis*) Fig. 30 & 31

De tidligste observationer af havlitten stammer fra Kane (1856), der observerede denne fugl i Rensselaer Bugt syd for Humboldt Gletscher.

Havlitten forekommer også nord for Humboldt Gletscher, idet Koch (1927) melder om denne fugl fra Nunatami og Kap Madison i det sydvestlige Washington Land. I Hall Land henregnes havlitten til de forekommende arter under Polaris Ekspeditionen i 1971-72 (Bessel, 1975).

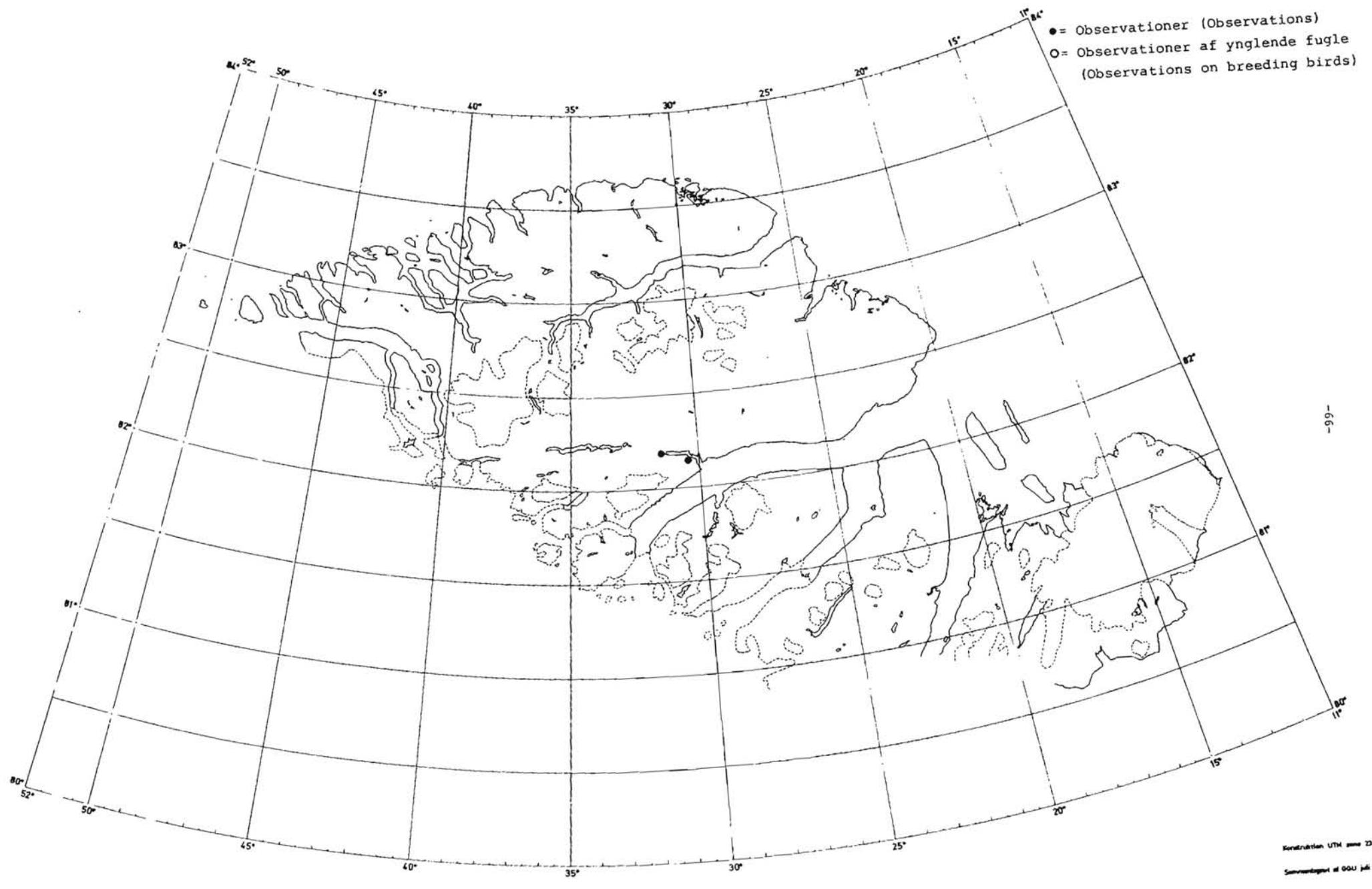
Møhl (pers. comm.) observerede også havlitten i Hall Land knap hundrede år efter, nemlig i sommeren 1965. Møhl så den både på Hall Lands østkyst og på vestkysten, hvor den ynglede.

Feilden (1878) melder om havlittenså nordligt som $82^{\circ}40'N$ på den canadiske side af Nares Strædet, hvor Greely (1886) også betegner fuglen som almindelig i området omkring Fort Conger.

I Peary Land blev havlitten set ved Academy Gletscher d. 29/6 1921 (Koch, 1927).

Johnsen (1953) melder også om ynglende havlitter ved de små søer i området omkring Jørgen Brønlund Fjord under 1'ste Peary Land Ekspedition.

Ved senere besøg i området i 1964, 1966, 1968, 1973, 1978, 1980 og 1982 blev havlitten også noteret (Røen, 1965, Just. 1967, Andersen, 1970, Meltofte, 1976, Håkansson et al., 1981 og Bennike, pers. comm.).

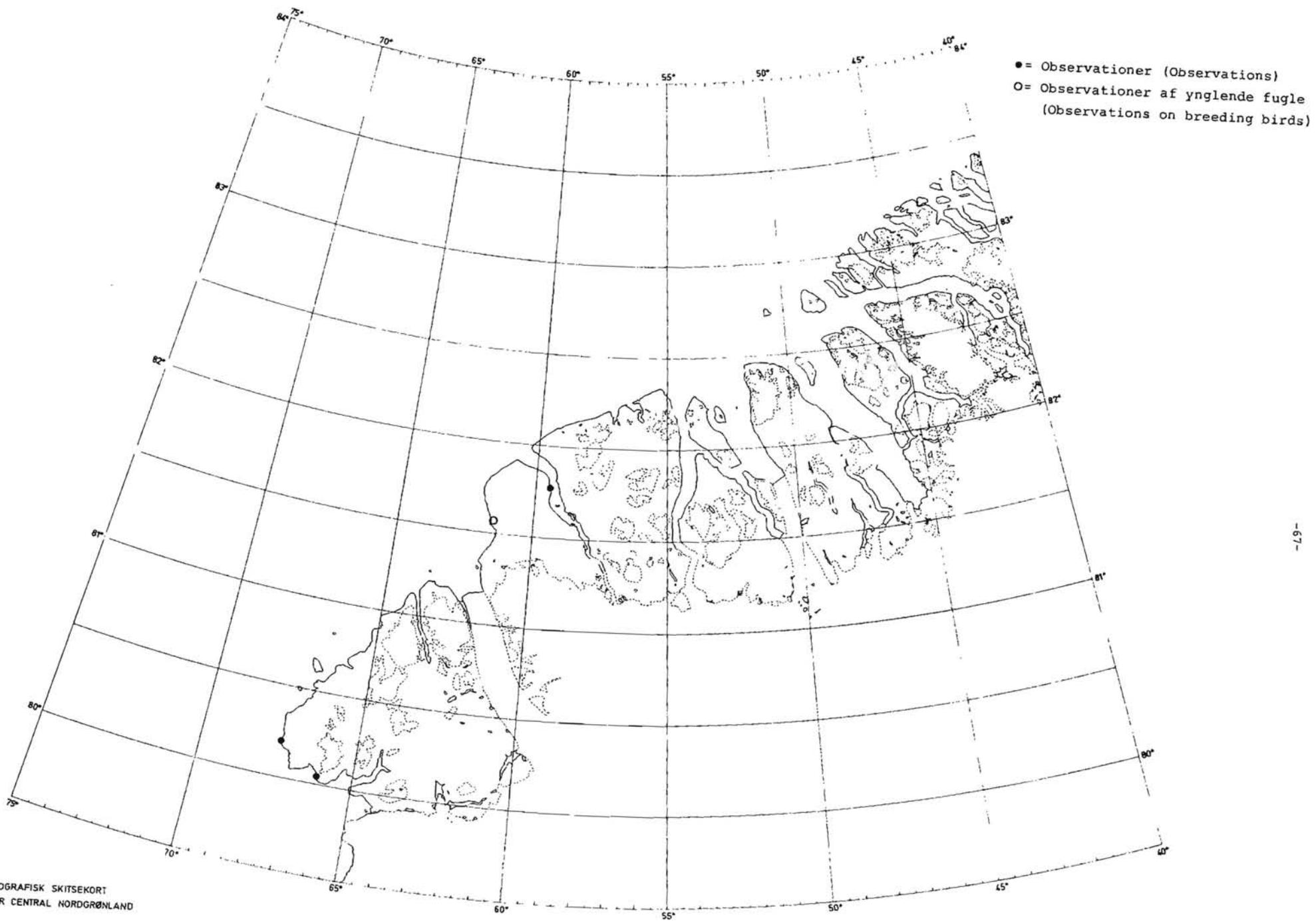

TOPOGRAFISK SKITSEKORT
OVER ØSTLIGE NORDGRØNLAND

Copyright Danmarks Institut

0 100 km

Fig. 29. Kort over sommerudbredelsen af snegåsen i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde.
 Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om snegåsen.

0 100 km

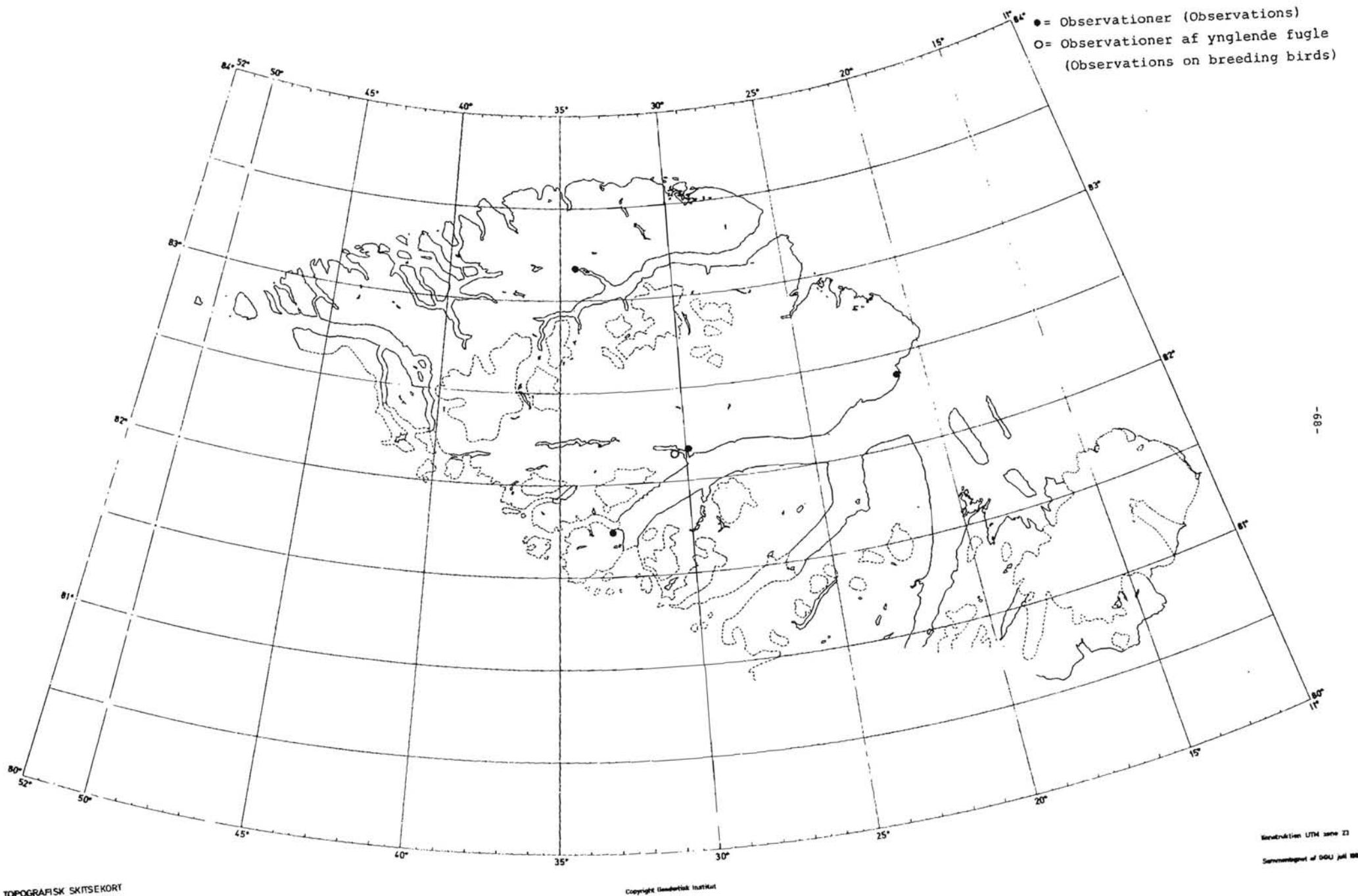

Fig. 31. Kort over sommerudbredelsen af havlit i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde.
 Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om havlitten.

Nord for Frederick E. Hyde Fjord blev havlitten observeret under Joint Services Expedition 1969 i Frigg Fjord (Grant, 1972).

Havlitten ankommer til Peary Land i begyndelsen af juni og forlader området igen i slutningen af august (Johnsen, 1953).

Undersøgelser af maveindholdet fra 3 individer viste udelukkende *Branchinecta* (Johnsen, 1953).

Havlitten må betegnes som almindelig, men langt fra talrig i området omkring Jørgen Brønlund Fjord og antagelig endnu mindre hyppig i det nordlige Peary Land.

Kongeederfugl (*Somateria spectabilis*)

Vi har nogle få meldinger om kongeederfugl i Nares Strædet. Kane (1956) så ikke denne fugl nordligere end Inglefield Land. Han oplyser kun om et enkelt eksemplar, der blev skudt d. 25/6 1854 i Rensselaer Harbour. Hall og hans ekspedition så kongeederfugl d. 12/6 1872 i Thank God Harbour, og yngre hunner kunne ses fra 15/7 (Greely, 1886).

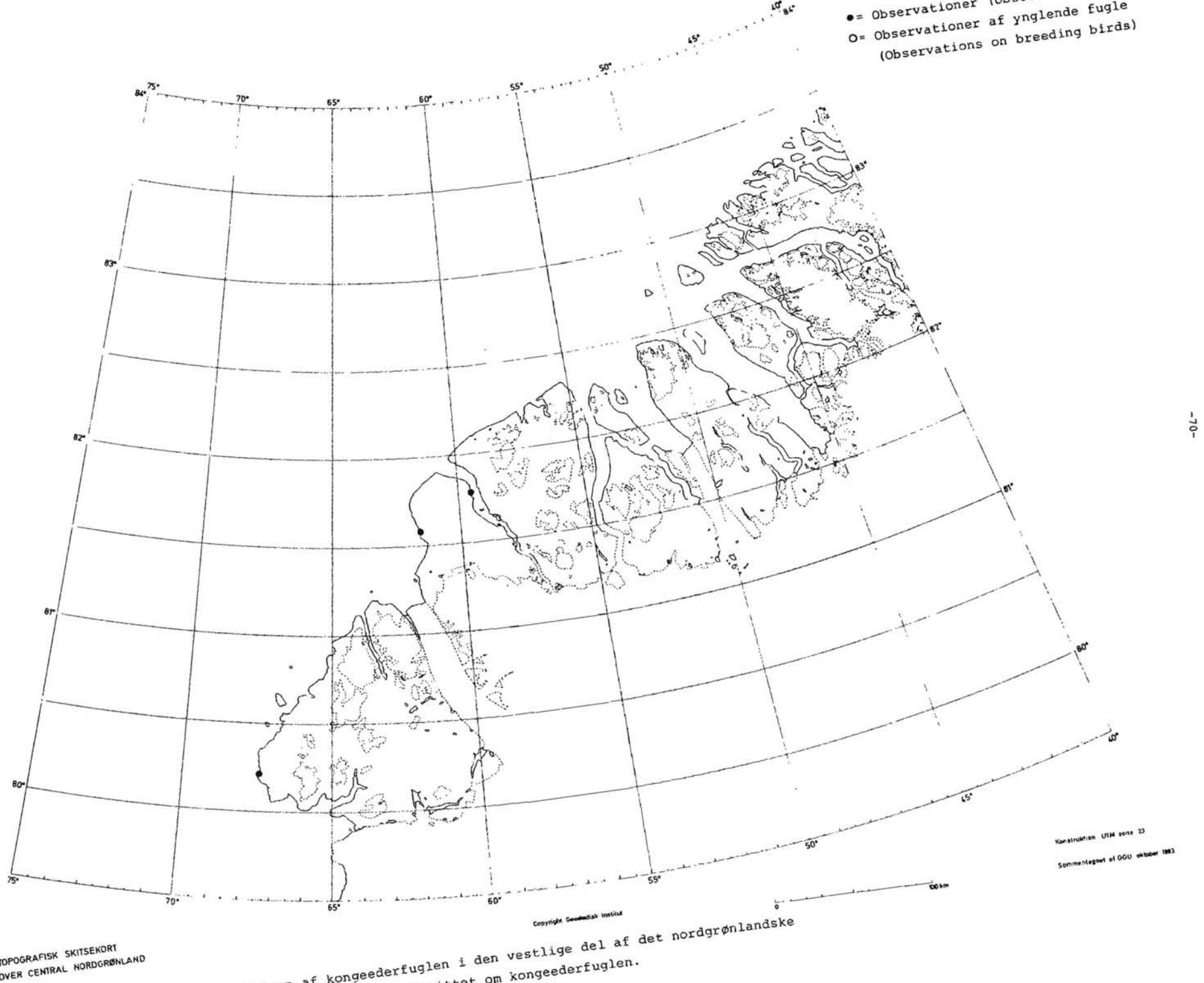
Feilden (1878) oplyser fra Nares Ekspeditionen, at man ikke så kongeederfugl i 1875, men den blev til gengæld observeret i juli 1876 ved Thank God Harbour på Hall Land. Feilden (1878) melder også om observationer endnu nordligere. Adskillige flokke af hanner og hunner, indeholdende mellem 10 og 20 individer, blev observeret, og flere blev skudt nær Floeberg Beach på $82^{\circ}27'N$. I området fandt man d. 9. - 15. juli adskillige reder med friske æg.

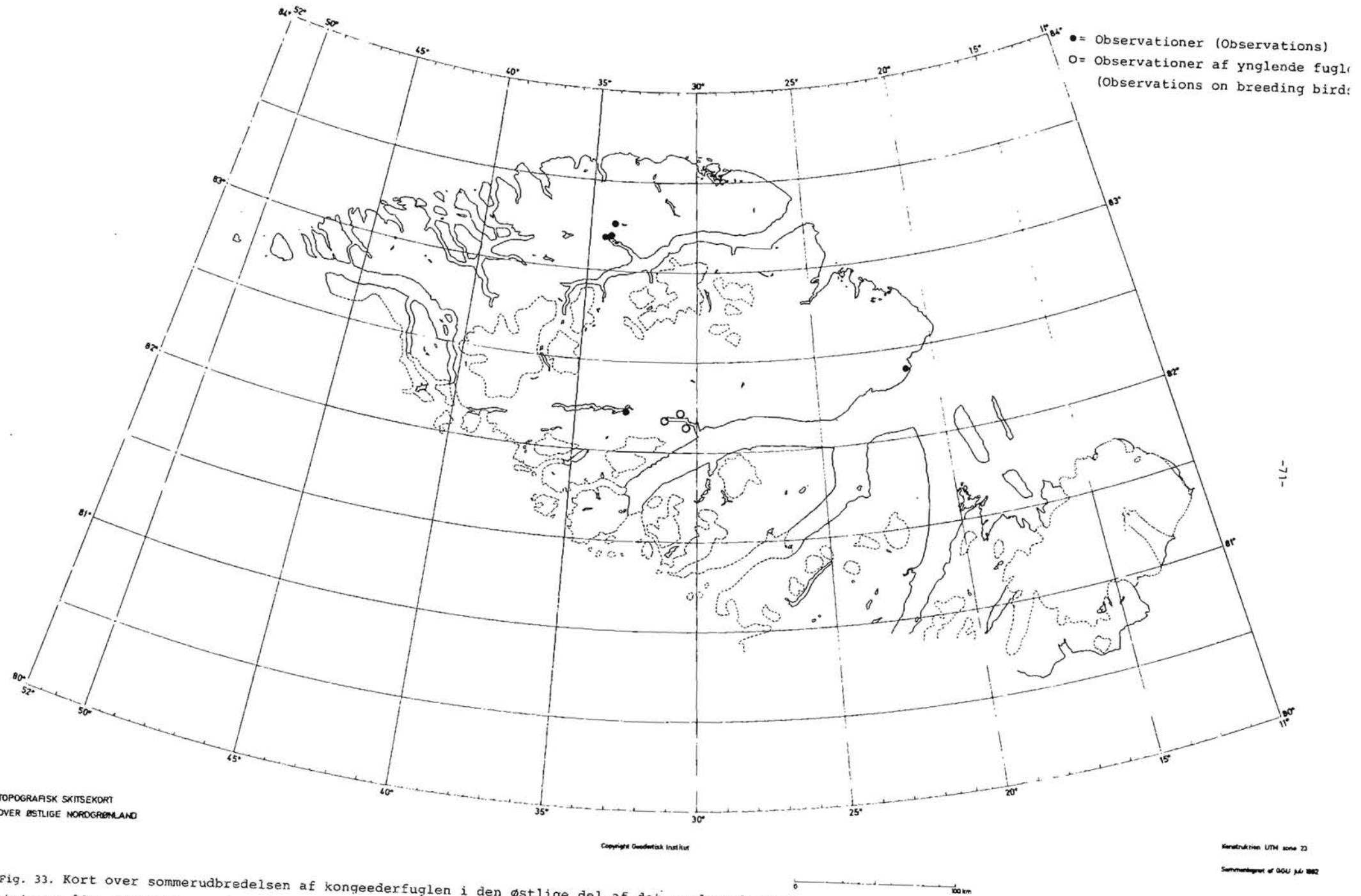
Greely (1886) melder også om kongeederfugle ved Fort Conger så tidligt som d. 11. juni 1883.

Rasmussen (1928) melder ikke om kongeederfugle under 2'den Thule Ekspedition, men den må dog have været til stede, da Ostenfeld nævner den fra samme ekspedition baseret på optegnelser fra Wulffs dagbog (Ostenfeld, 1919). Koch (1927) noterede 6 fugle ved Kap Madison d. 12/6 1922.

Møhl (pers. comm.) melder også om kongeederfugl fra Hall Land, hvor den blev set ved Atkadeltaet og i Newman Bugt i 1965.

Johnsen (1953) mener, at Koch's observationer af ederfugle nævnt i Bertelsen (1932) og Freuchen (1915) i virkeligheden har været kongeederfugle. For Freuchens vedkommende underbygges denne mistanke med to modstridende oplysninger fra de to publikationer af Freuchen (1915a) og (1915b), hvor han i det ene tilfælde omtaler nogle fugle som ederfugle og i det andet som kongeederfugle.

At Johnsen har ret i denne antagelse, støttes af, at ingen andre, der siden har været i Peary Land, har set ederfuglen.

Observationer af kongeederfugle under 1'ste Peary Land Ekspedition begrænser sig til Jørgen Brønlund Fjord, Independence Fjord og det sydlige Heilprin Land.

Senere iagttagere i Peary Land melder alle om kongeederfugle ved Jørgen Brønlund Fjord (Røen, 1965, Just, 1967, Andersen, 1970, Meltofte, 1976, Håkansson, 1981 og Bennike, pers. comm.).

Desuden har Bennike (pers. comm.) observeret kongeederfuglen ved Kap København i 1980 og 1983. Nordligere observationer i Peary Land i området ved Frigg Fjord og nord herfor er gjort på Joint Services Expedition i 1969 (Grant, 1972) og af Higgins d. 20/6 1979 (pers. comm.).

Tidligste observation af kongeederfuglen fra Jørgen Brønlund Fjord er 6/6 1973 (Meltofte, 1976), og tidligste registrering af æg blev gjort d. 17/6 1966, hvor et kuld på 4 æg blev fundet ved Bagsværd Sø (Just, 1967).

Johnsen (1953) angiver kongeederfuglenes afgang til begyndelsen af september, men muligvis tager fuglene af sted tidligere i magre år (Andersen, 1970).

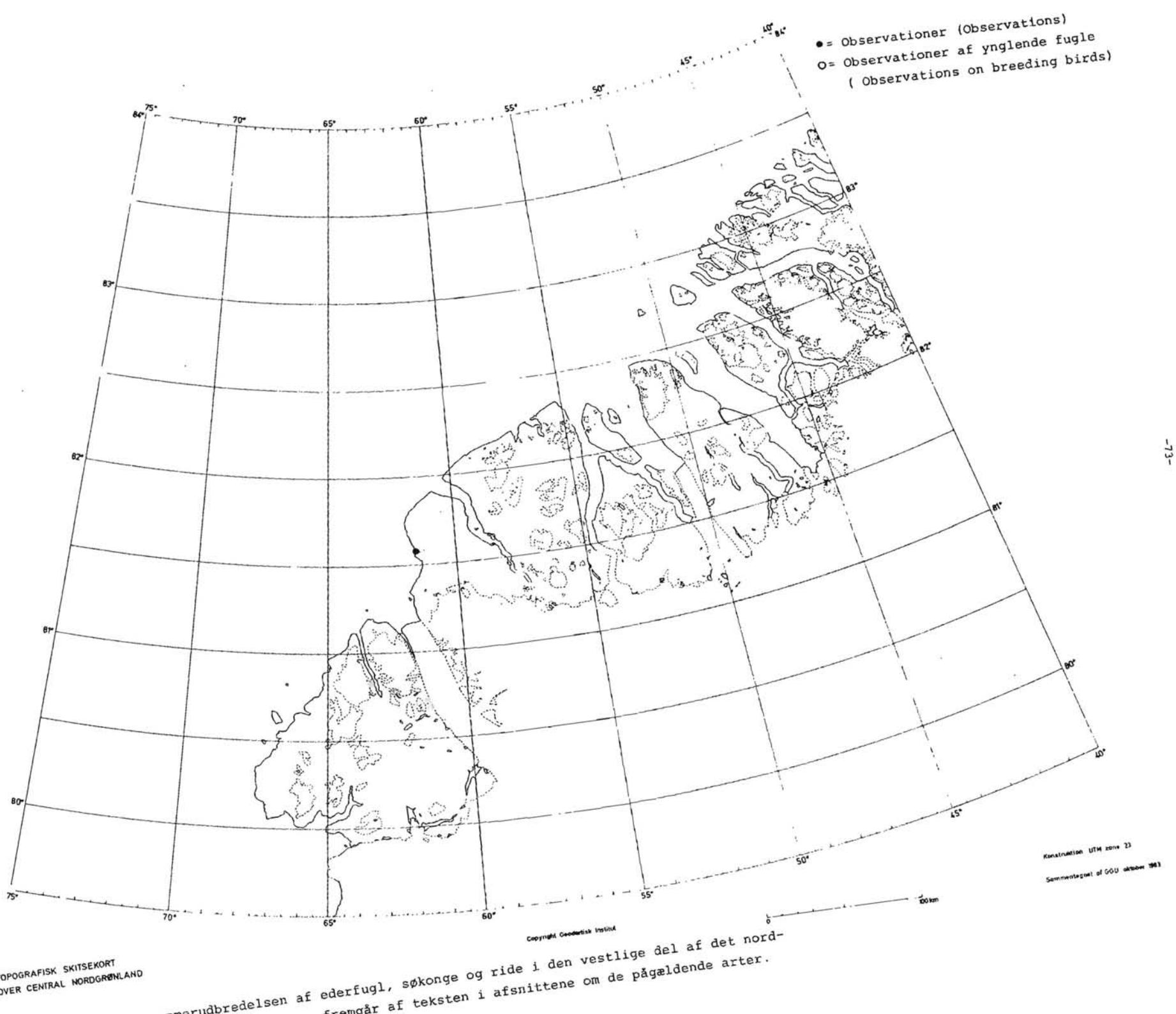
Ederfugl (*Somateria mollissima*) Fig. 34

Som beskrevet under kongeederfuglen er der forvekslingsmuligheder mellem ederfuglen og kongeederfuglen. For det første har nogle forfattere noteret en kongeederfugl som ederfugl, fordi det er nemmere og i et indforstået sprogbrug er klart, hvad der menes.

En anden fejlkilde er, at hunfugle og ungfugle af de to arter kan forveksles på afstand.

Det er nok tvivlsomt, om ederfuglen forekommer i Peary Land, men ederfuglen når uden tvivl et stykke op gennem Nares Strædet.

Både Polaris Ekspeditionen og Greely Ekspeditionen melder om forekomst af ederfugle helt op til Hall Bassin, hvor fuglene er set ved Thank God Harbour og Discovery Harbour (Bessels, 1875, og Greely, 1886).

Tejst (*Cephus grylle*) Thank God Harbour. Fig. 35

Søkonge (*Alle alle*) Thank God Harbour. Fig. 34

Ride (*Rissa tridactyla*) Thank God Harbour. Fig. 34

De to alkefugle tejsten og søkongen samt ride har en nogenlunde ens udbredelse. Ingen af arterne er set i Peary Land, men er derimod meldt så nordligt som Thank God Harbour i Hall Land (Greely, 1886).

Tejsten er også observeret ud for The Cape i det nordlige Hall Land i juli 1965 (Møhl, pers. comm.). Tejsten blev ligeledes set på nordspidsen af Washington Land i august 1976 af geodæterne (Andersson og Olsen, pers. comm.).

Grønlandsk jagtfalk (*Falco rusticulus candicans*) Fig. 36

Kane (1856), Rasmussen (1928) og Koch (1927) melder ikke om den grønlandske jagtfalk fra hverken Inglefield Land, Humboldt Gletscher eller Washington Land. At den må forekomme på disse breddegrader, fremgår af, at den er set på den canadiske side af Kane Bassin. Burton (1980) melder om flere observationer både i maj, juli og august ved Princess Maria Bay i 1980.

På Nares Ekspeditionen sås et enkelt eksemplar på $79^{\circ}44'N$ d. 24/8 1876, og den nordligste observation af denne art var nær Cape Hayes i Grinnell Land på $79^{\circ}42'N$ (Feilden, 1878), hvor et par blev set.

At disse observationer ikke udgør den nordligste udbredelsesgrænse fremgår af Greely (1886), der bl.a. melder om 3 grønlandske jagtfalke i St. Patrick Bay på $81^{\circ}55'N$ d. 13/8 1882. Et par sås nogle dage senere ved Fort Conger på $81^{\circ}44'N$ d. 17/8 1882.

Møhl (pers. comm.) så ikke jagtfalken under en måneds ophold i Hall Land, og Johnsen (1953) citerer Freuchen (1921) for, at den ikke er set yngle nordligere end Thule. Trods manglende observationer på den grønlandske side af Nares Strædet sandsynliggør de canadiske observationer en noget nordligere grænse for ynglende jagtfalke.

I Peary Land er jagtfalken observeret så nordligt som Sands Fjord af Koch (1927) d. 15/5 1921.

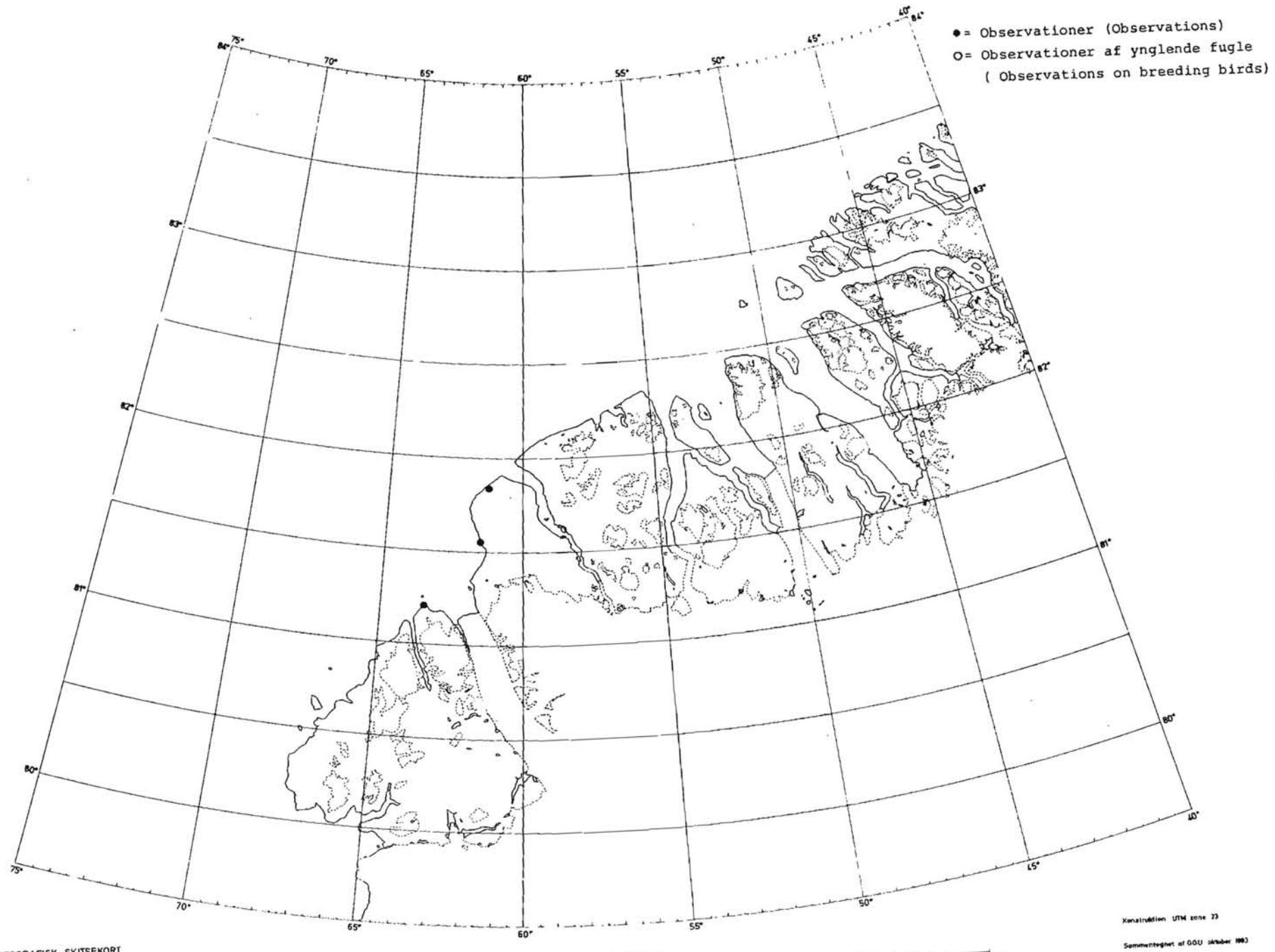

Fig. 35. Kort over sommerudbredelsen af tejsten i den vestlige del af det nordgrønlandske statusområde.

Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om Tejsten.

Higgins (intern rapport 1980) og Higgins (pers. comm.) melder om flere observationer nord for Frederick E. Hyde Fjord på lokaliteter som: Dobbeltø, øst for Flammens Fjord, nær Sydgletscher, Hazen Land, nær Midtkap og Rypely. Endelig har Higgins (pers. comm.) set en jagtfalk på vestsiden af Hazen Land. På Joint Services Expedition 1969 blev ikke set jagtfalk i samme område, men et eksemplar blev dog set ved Kap Harald Moltke sent i august (Grant, 1972).

På Peary Lands sydkyst fandt Koch (1927) ynglende jagtfalke i 1921.

Johnsen (1953) observerede også jagtfalken på spredte lokaliteter. Blandt lokaliteter, hvor jagtfalken blev set under 1'ste Peary Land Ekspedition, kan nævnes Kap Morris Jesup, Kap John Flagler, syd for Clarence Wyckoff Bjerg, nord for Herlufholm Strand, ydre del af Independence Fjord, Kap Harald Moltke, Falkebjerg på Melville Land, nordlige Heilprin Land, Børglum Elv, sydsiden af Buen ved Jørgen Brønlund Fjord, Itukussuk Dal og Walcott Land ved Midsommersørerne.

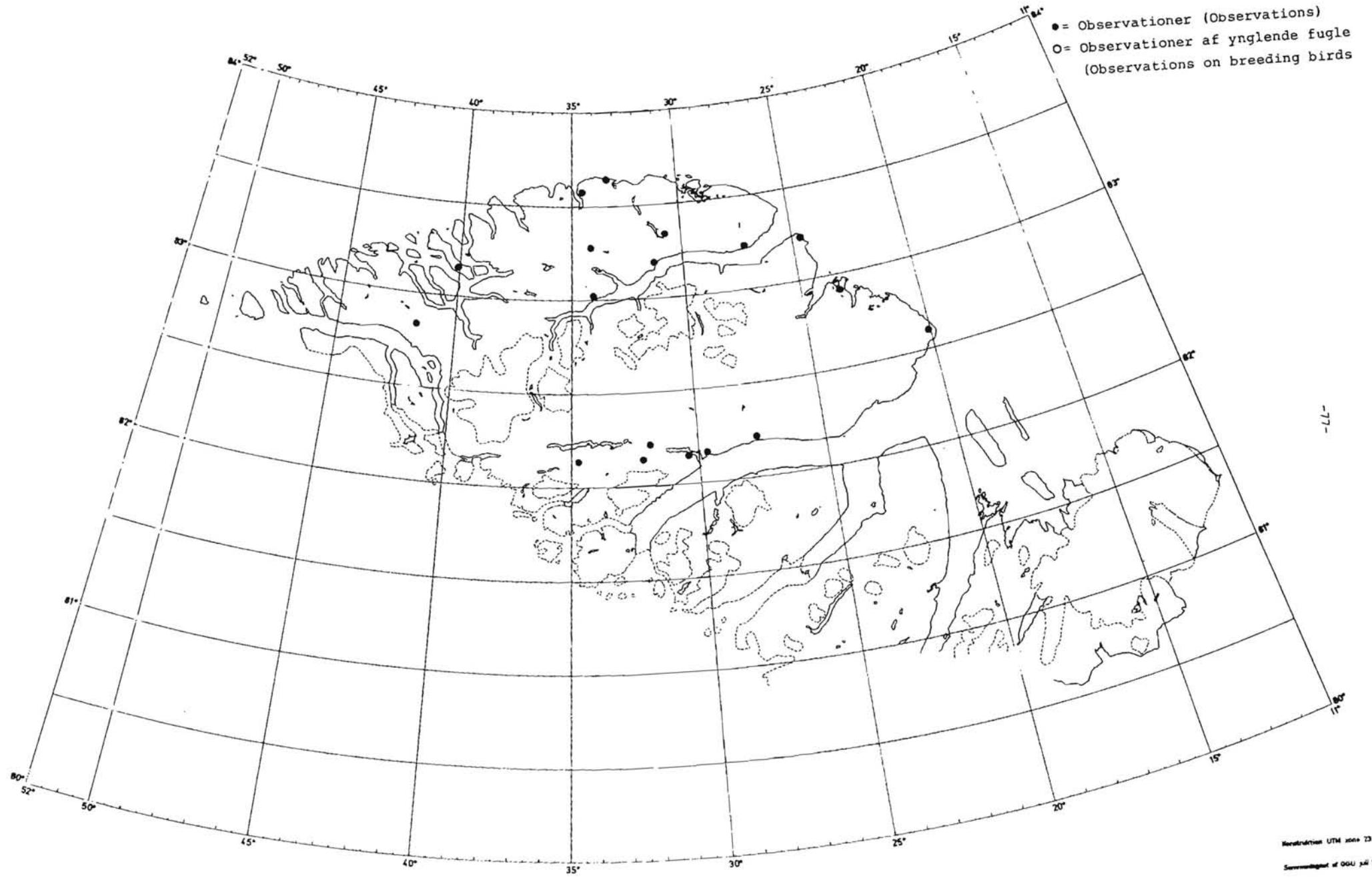
Sirius (pers. comm.) melder om et eksemplar fra dalen mellem I. P. Koch Fjord og Brainard Sund.

At arten er sjælden, fremgår af, at hverken Just (1967) eller Meltofte (1976) så den i henholdsvis 1966 og 1973, og Bennike (pers. comm.) så den ikke i hverken 1980, 1982 eller 1983. Røen (1965) og Andersen (1970) skriver sig hver for en observation ved henholdsvis Klaresø i 1964 og ved Brønlundhus i 1968. Håkansson et al. (1981) melder om to observationer af jagtfalk fra 1976 og 1978, begge fra den østlige del af Peary Land.

De få observationer fra de senere år (på nær Higgins) står i modsætning til Johnsns observationer fra 1947 - 1950. En del af Johnsns observationer er dog fra ultimo august og september, hvor ekspeditionerne normalt er taget af sted. Desuden er forhold som lemmingbestandens svingninger ikke sat i relation til antallet af observerede falke.

Næst efter fjeldrypen og snespurven er jagtfalken den fugl, der ankommer først om foråret. Efterårsmigrationen foregår ultimo august og primo september.

Man ser ofte jagtfalken i klammeri med andre fugle. Enten bliver den jagtet af et par kjover, eller også prøver den selv at angribe fugle som kongeederfugle eller knortegæs (Johnsen, 1953 og Higgins, pers. comm.). Blandt pattedyrene kan en harekilling til tider blive taget, men det primære fødeemne er lemminger (Johnsen, 1953).

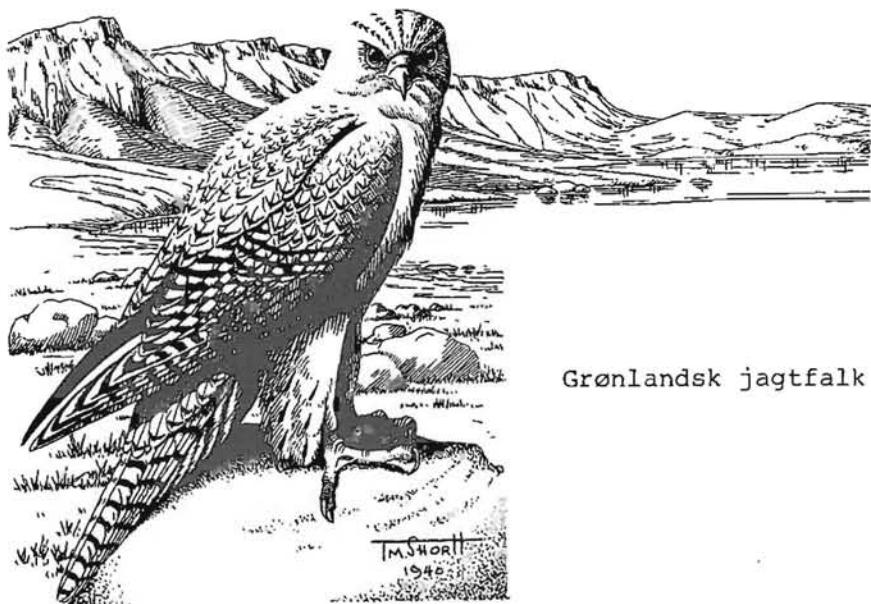

TOPOGRAFISK SKITSEKORT
OVER ØSTLIGE NORDGRØNLAND

Copyright Danskisk Institut

0 50 km

Fig. 36. Kort over sommerudbredelsen af den grønlandske jagtfalk i den østlige del af det nordgrønlandske
halvø. Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om den grønlandske jagtfalk.

Grønlandsk jagtfalk

Fjeldrype (*Lagopus mutus captus*)

Fjeldrypen forekommer almindeligt i hele Nordgrønland. Under Kanes ophold i Rensselaer Bugt indgik fjeldryperne som en fast bestanddel af føde- og jagtemnerne (Kane, 1856).

Koch (1927) meldte om fjeldryper fra det sydlige Washington Land, nemlig fra Cass Fjord og Putlorsoak.

Fjeldrypen er ligeledes almindelig på den canadiske side af Kane Bassin (Burton, 1980).

Nordligere i Washington Land observerede geodæterne fjeldryper ved Kap Morton i 1979 (Andersson og Olsen, pers. comm.). Feilden (1878) mødte fjeldryper i Polaris Bugt i Hall Land, og Marckham så denne fugl så nordligt som $82^{\circ}40'$ (Feilden, 1878).

Rasmussen (1928) observerede under 2'den Thule Ekspedition i 1917 fjeldryper ved Kap May, Jewell Fjord, Mascart Fjord, Kap Salor, Kap Neumayer, Kap Wykander og Blue Cape. Koch (1927) melder dog ikke om fjeldryper mellem Washington Land og Kap København på Peary Lands østkyst under Jubilæums Ekspeditionen i 1921. Disse manglende oplysninger kan enten skyldes, at der var få fjeldryper i dette år eller muligvis at Koch har undladt at nedskrive observationer af denne almindelige fugl.

Senere observationer viser, at fjeldrypen forekommer på den nordligste spids af Grønland. Under 4'de og 5'te Peary Land Ekspedition i 1966 og 1968 samt under Joint Services Expedition i 1969 sås fjeldryper ved

Kap Morris Jesup (Just, 1967, Andersen, 1970, Peacock, 1972 og Dawes, pers. comm.). Vest herfor ved Sands Fjord betegnes fjeldrypen også som almindelig i 1953 (Fränkl, 1955).

Higgins (intern rapport, 1980, og pers. comm.) så 137 fjeldryper i 1979 og 23 i 1980 i området mellem Frederick E. Hyde Fjord og nordkysten af Grønland. Fra samme område melder Dawes (pers. comm.) i 1969 og Bennike (pers. comm.) i 1979 om mange fjeldryper.

Johnsen (1953) oplyser, at fjeldrypen kan mødes praktisk taget overalt i Peary Land. John Murray Ø, Ellison Ø, munding af I.P. Koch Fjord. Sverdrup Ø, Hazen Land og Lockwood Ø nævnes fra Grønlands nordkyst. På østkysten kan nævnes lokaliteter som nord- og sydkysten af G.B. Schley Fjord, Wychoff Land, Herlufholm Strand, Kap Eiler Rasmussen, Mudderbugten og Kap København. Endelig kan nævnes lokaliteter som Kjovesletten, Falkefjeld, Koralkysten, Kap Harald Moltke, Heilprin Land, Valmuedalen og Adam Biering Land ved sydkysten af Peary Land. Endvidere nævnes Erlandsens Land, Walcott Land, Sydpasset og bunden af I.P. Koch Fjord (Johnsen, 1953).

Fjeldrypen ses på samtlige senere ekspeditioner til Peary Land, men årene 1963, 1964, 1968, 1973 og 1976 angives som "dårlige" rypeår (Røen, 1965, Andersen, 1970, Meltofte, 1976 og Håkonsson et al., 1981). Fluktuationer i fjeldrypebestanden er et velkendt fænomen (Bræstrup, 1941, ref. i Johnsen, 1953).

Sirius (pers. comm.) melder også om fjeldryper fra en stor del af de områder, hvor deres patruljer har kørt.

Joint Services Expedition i 1969 (Grant, 1972), Higgins (pers. comm.) og Bennike (pers. comm.) kan tilsammen tilføje knap 300 observationer af fjeldrypen, hvis forekomst fremgår af udbredelseskortet.

Fjeldrypen findes i Nordgrønland størstedelen af året, men der er ingen tvivl om, at den migrerer sydpå i de koldeste måneder. Seneste observation er 22/10 1949, og første observation er 22/2 1949 (Johnsen, 1953).

Johnsen (1953) mener, at hannerne er de første til at søge nordpå i februar og begyndelsen af marts. I anden halvdel af marts og første halvdel af april er der ingen udtaalt forskel i antallet af migrerende hanner og hunner, mens der i slutningen af april er et overskud af hunner.

Fjeldrypen yngler antagelig hvert år i det nordgrønlandske statusområ-

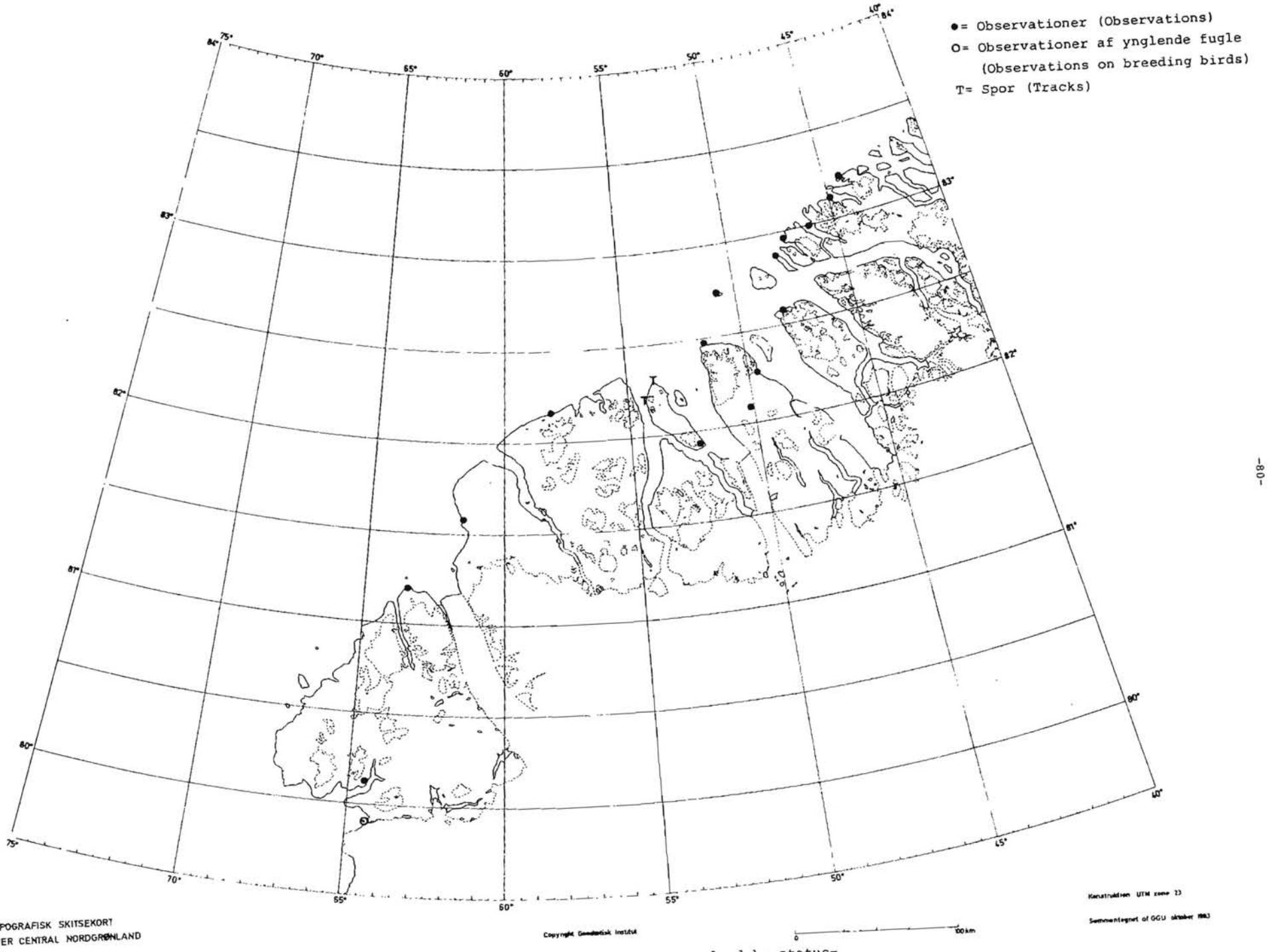
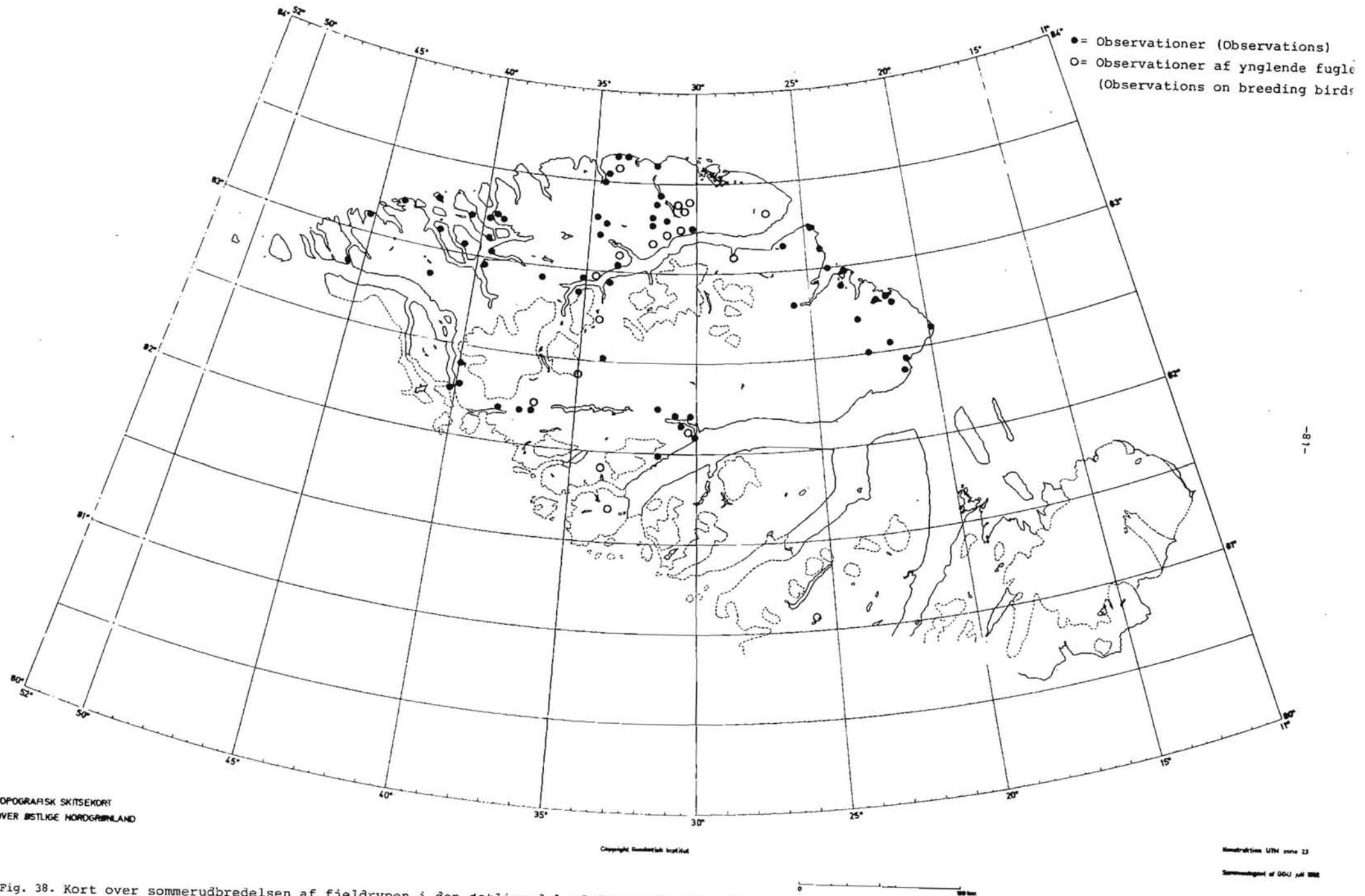

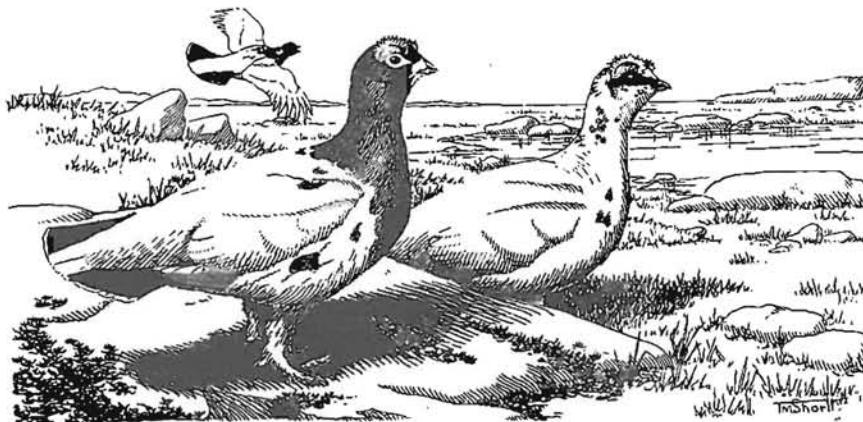
Fig. 37. Kort over sommerudbredelsen af fjeldrypen i den vestlige del af det nordgrønlandske status-
 område. Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om fjeldrypen.

de. Åglægningen finder sted i første halvdel af juni, men kan også foregå senere i denne måned (Johnsen, 1953). Fjeldrypen kan lægge mere end 10 æg ifølge oplysninger fra Peary Land. Skiftet mellem vinter- og sommerfjerdragt varierer antagelig en del fra de forskellige områder, idet Salomonsen (1939, ref. i Johnsen, 1953) viste, at fjeldrypen udviser en geografisk variation med hensyn til fjerdragtskiftet.

Salix arctica, *Saxifraga oppositifolia* og *Dryas octopetala* er i Peary Land hovedfødeemnerne for fjeldrypen, men også arter som *Stellaria longipes*, *Cerastium alpinum*, *Draba* spp. og *Polygonum viviparum* bliver spist.

Fjeldrypens fjender er for de unge fugles vedkommende ræve, hermeliner, falke og sneugler, mens de voksne fugle primært jagtes af falken (Manniche, 1910).

Stor præstekrave (*Charadrius h. hiaticula*) Fig. 39.

På den grønlandske side af Nares Strædet er der ikke noteret observationer af præstekrave (Kane, 1856, Feilden, 1878, Greely, 1886, Rasmussen, 1928, Koch, 1927, Møhl (pers. comm.) og Andersson & Olsen (pers. comm.). Derimod nævnes præstekraven som forekommende i Polaris Bugt af Jones (1875).

På den canadiske side findes meldinger fra Princess Maria Bay (Burton, 1980) og fra det indre Grinnell Land ved $81^{\circ}35'N$, $74^{\circ}W$ (Greely, 1886).

I Peary Land findes en del observationer af denne lille vader.

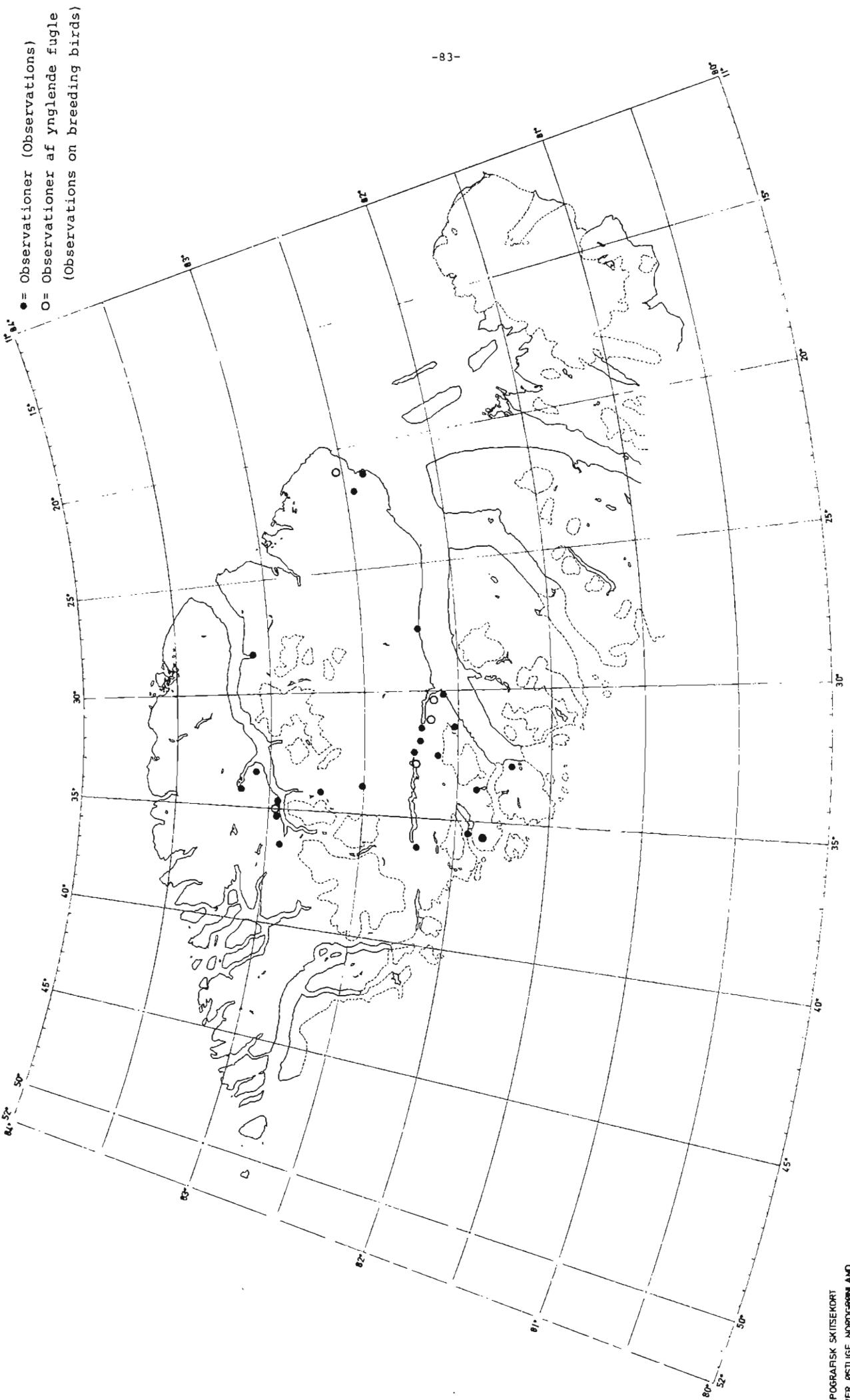

Fig. 39. Kort over sommerudbredelsen af stor præstekrave i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde. Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om alm. præstekrave.

I 1912 så Freuchen (1915) præstekraver i Independence Fjordens nordlige del og i Valmuedalen, og i Vildt Land betegnes fuglen ligefrem som almindelig. Kochs (1927) første melding om denne fugl er fra Kap København d. 3/6 1921 og en uge senere fra mundingens af Jørgen Brønlund Fjord.

Johnsen (1953) melder også om præstekrave overalt fra Peary Lands sydkyst, i Jørgen Brønlund Fjord, langt inde i land ved Børglum Elv samt i Itukussuk Dal og Wandel Dal. Præstekraven betegnes som en af de almindeligste fugle i Peary Land. Johnsen melder ikke om observationer fra det nordlige Peary Land, da de nordgående rejser blev foretaget uden for sommerperioden, hvor præstekraven er draget sydpå.

Senere besøg ved Jørgen Brønlund Fjord og omegn melder alle om tilstedeværelse af præstekrave (Røen, 1965, Just, 1967, Andersen, 1970, Meltofte, 1976, Håkansson et al., 1981 og Bennike, pers. comm.).

Der er nogen uenighed mellem forfatterne om, hvorvidt præstekraven eller stenvenderen er den almindeligste vader næst efter selningen (henthaldsvis Andersen, 1970, og Røen, 1965).

Hvad angår den nordligere udbredelse i Peary Land blev der på Joint Services Expedition i 1969 gjort 49 observationer af præstekrave bl.a. i den sydlige del af Nordpasset og i Frigg Fjord (Grant, 1972). Higgins (1980) hørte præstekraven oftere, end den blev set i området nord for Frederick E. Hyde Fjord. Observationerne fra Rypely, Vølvedal, Tyrs Elv, Frigg Fjord og Citronens Fjord er gjort af Bennike i 1979 og 1980 (Bennike, pers. comm.)

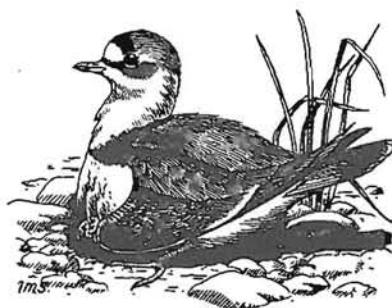
Præstekraven ankommer til Peary Land sidst i maj og først i juni. Den er tidligst observeret 22/5 1968 ved Brønlundhus (Andersen, 1970). I slutningen af august samles fuglene ved kysten, til tider sammen med sandløber og stenvender for at drage sydpå. Sidste observation er 1/9 (Johnsen, 1953).

Arten yngler i Peary Land, hvilket blev konstateret på 1'ste Peary Land Ekspedition (Johnsen, 1953). Eggene klækkes i slutningen af juli. Også nord for Frederick E. Hyde Fjord yngler præstekraven sandsynligvis, idet fugle er set i parringsflugt d. 28/6 ved Rypely og adulte med juvenile er set 11. og 12. august ved Vølvedal (Bennike, pers. comm.).

Ynglebiotopen karakteriseres af Johnsen (1953) som grusede og stenede banker tæt ved vegetationsdækkede flodlejer eller enge, hvilket er nogenlunde samme beskrivelse, som Håkansson et al. (1981) benytter: "Arten synes at være overvejende knyttet til vegetationsfattige grus-

og sandterrasser i forbindelse med små vandløb og sører, men den blev desuden jævnligt set fouragerende i kær med tæt kæruld (*Eriophorum* spp.) eller mosvegetation - ofte sammen med sandløber."

Chironomider, fluelarver og små edderkopper er blandt præstekravens vigtigste fødeemner (Johnsen, 1953).

Stenvender (*Arenaria i. interpres*) Fig. 40 & 41

Stenvender er ikke beskrevet som forekommende på den grønlandske side af Kane Bassin (Kane, 1856, Rasmussen, 1928, Koch, 1927). Stenvenderen forekommer imidlertid på den canadiske side af Kane Bassin (Burton, 1980).

Fotografier taget af geodæterne (pers. comm.) i Bessels Fjord i Washington Land i august 1976 viser, at stenvenderen færdes på disse kanter.

Den beskrives som almindelig ved Fort Conger i 1882 og 1883 af Greely (1886), og Feilden (1878) melder om observationer så nordligt som Dumbell Harbour på $82^{\circ}30'N$ på nordkysten af Grinnell Land.

Koch (1927) melder da også om stenvenderens forekomst i Polaris Bugt på Hall Land d. 3/6 1922.

Samme sted så Möhl (pers. comm.) nogle eksemplarer mellem 25/6 og 17/7 1965.

Så nordligt som Low Point i det vestlige Nansen Land blev stenvendere observeret af Wulff d. 10/6 1917 (ref. i Johnsen, 1953). Freuchen (1915) observerede stenvender i Independence Fjord i 1912.

Koch (1927) rapporterer om stenvendere ved Kap København d. 4/7 1921. På denne lokalitet observerede Bennike (pers. comm.) også stenvendere i juli - august 1983.

Johnsen (1953) rapporterer om stenvender fra Peary Lands sydkyst og i omegnen af Jørgen Brønlund Fjord. Arten betegnes som ikke særlig almindelig og som meget sjældnere end sandløber og præstekrave.

Ved alle senere besøg i og omkring Jørgen Brønlund Fjord er stenvenderen blevet observeret (Røen, 1965, Just, 1967, Andersen, 1970, Meltofte, 1976, Håkansson 1981, Bennike, pers. comm.)

Røen (1965) anser stenvenderen for den mest almindelige vader næst efter selningen, mens Just (1967) og Andersen (1970) giver den en tredieplads efter præstekraven.

Nord for Frederick E. Hyde Fjord er stenvenderen blevet observeret 61 gange på Joint Services Expedition i 1969, bl.a. i den sydlige del af Nordpasset og i Frigg Fjord.

Higgins (pers. comm.) observerede stenvendere ved Rypely, Frigg Fjord Øvre Vølvedal, Citronens Fjord og Gefions Bræ.

Stenvenderen ankommer til Peary Land sidst i maj og begyndelsen af juni. De første fugle er set ved Jørgen Brønlund Fjord d. 25/5 1964 (Røen, 1965). De adulte fugle forlader igen landet i slutningen af juli. De juvenile fugle flyver sydpå i midten af august, mens enkelte bliver til slutningen af august. Seneste observation er 27.8.1948 (Johnsen, 1953).

I yngleperioden trækker stenvenderen ind i land ligesom præstekraven. Dog oplyser Andersen (1970), at stenvenderen foretrækker lidt højere og tørrere grund end præstekraven.

At arten virkelig yngler i Nordgrønland, hersker der ingen tvivl om; æg og nyklækkede unger er observeret adskillige gange (Johnsen, 1953, Røen, 1965, Andersen, 1970, Meltofte, 1976, Bennike, pers. comm.).

Insekter er blandt stenvenderens vigtigste fødeemner, men også frø og avner af græssen *Puccinellia andersonii* er fundet i maven på stenvenderen (Johnsen, 1953).

TOPOGRAFISK SKITSEKORT
OVER CENTRAL NORDGRØNLAND

Fig. 40. Kort over sommerudbredelsen af stenvender i den vestlige del af det nordgrønlandske statusområde. Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om stenvenderen.

Konstruktion UTM zone 23

Sammensatet af GGU oktober 1983

Sandløber eller Selning (*Crocethia alba*) Fig. 42

Kane (1856) har ikke brugt megen opmærksomhed på vaderne i sin beskrivelse af 2'den Grinnell Ekspeditions oplevelser i Kane Bassin området. Selningen nævnes dog en enkelt gang og beskrives som vendende tilbage fra sit vinterophold sydpå d. 5/6 1853.

Samme dato angives som ankomsten i Nares Ekspeditionens ornitologiske optegnelser ført af Feilden (1878), hvor den forekommer i selskab med ryler og stenvendere. Greely (1886) beskriver selningen som almindelig uden at være talrig i hele arktisk Canada. Burton (1980) beskriver da også selningen som forekommende ved Princess Maria Bay på den canadiske side af Kane Bassin. I Hall Land er selningen observeret af Polaris Ekspeditionen i 1871 - 72 (Bessels, 1875, og Jones, 1875). I samme område så Møhl den i juli 1965 (Møhl, pers. comm.). I det vestlige Nansen Land skød Wulff et eksemplar d. 11/6 1917 ved Low Point (ref. i Johnsen, 1953).

I Peary Land sås selningen i 1912 af Freuchen (1915) i Valmuedalen og High Road Valley i Vildt Land.

På 1'ste Peary Land Ekspedition sås den på hele sydkysten af Peary Land, på den østligste del af Blomsterstranden, omkring Jørgen Brønlund Fjord, i dalen ved Børglum Elv, i Itukussuk Dal og langt inde i land ved den vestlige ende af Midsommersøerne.

Sandløberen er observeret ved alle senere besøg ved Jørgen Brønlund Fjord og betegnes som den almindeligste vader (Just 1967), Andersen, 1970, Meltofte, 1976, Håkansson, 1981, Bennike, pers. commun.).

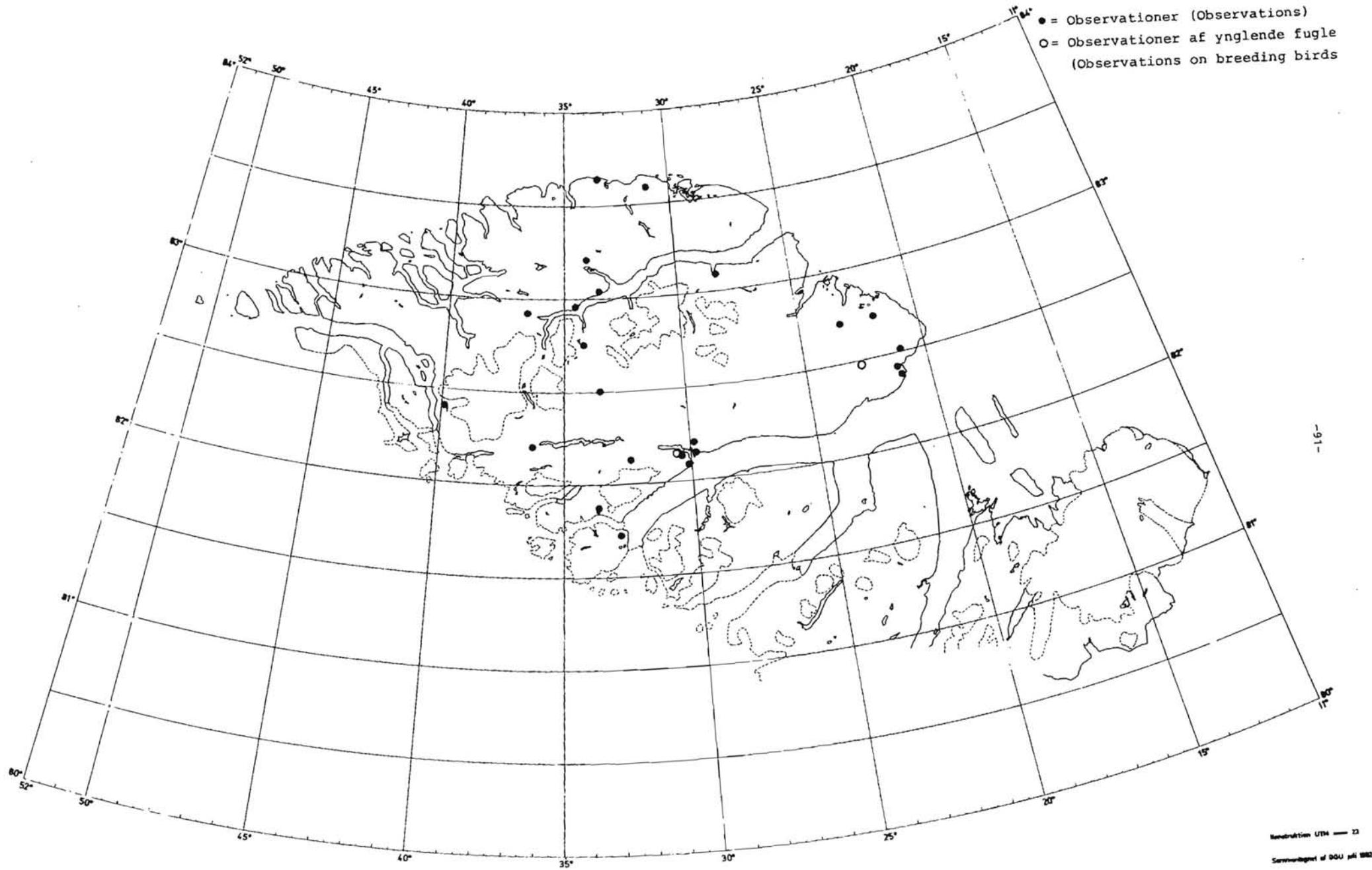
Joint Services Expedition i 1969 melder om 505 observationer af sandløber, hvilket er ca. halvdelen af ekspeditionens totale antal sete fugle (Grant, 1972). Sandløneren var således den oftest observerede fugl nord for Frederick E. Hyde Fjord.

Observationerne blev bl.a. gjort i den sydlige del af Nordpasset, i Frigg Fjord, og i baglandet ved Kap James Hill.

Higgins (1980) betegner selningen som talrig i samme område. Bennike (pers. comm.) melder om selning fra Rypely, Kap Mjølner, Nordpasset og Citronens Fjord.

Den nordligste observation er foretaget af Andersen (1970), der den 30/8 1968 observerede et eksemplar på Kap Morris Jesup. Selningen ankommer i slutningen af maj og tager sydpå i begyndelsen af september. Den tidligste observation er fra Jørgen Brønlund Fjord d. 28/5 1968 (Andersen, 1970), og den seneste samme sted fra d. 7/9 1948 (Johnsen, 1953).

Selningen yngler i de omtalte områder, hvilket er bemærket af praktisk taget alle de citerede forfattere. Selningen spiser ligesom stenvenderen noget vegetabilsk materiale, men især chironomider, edderkopper og collemboler indgår i fødevalget.

TOPOGRAFISK SKITSEKORT
OVER ØSTLIGE NORDGRØNLAND

Copyright Danmarks Institut

100 km

Fig. 42. Kort over sommerudbredelsen af sandløber i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde.
 Figurerne fremgår af teksten i afsnittet om sandløberen.

Islandsk ryle (*Calidris c. canutus*): Fig. 43

Der er ikke meldt om islandsk ryle på den grønlandske side af Kane Basin (Kane, 1856, Rasmussen, 1928, Koch, 1927). Burton (1980) melder dog om flokke på op til 50 fugle i slutningen af maj i Princess Maria Bay. Islandske ryler sås også i Discovery Bay ($81^{\circ}44'N$) og i Knot Harbour ($82^{\circ}33'N$) (opkaldt efter fuglene) under Nares Ekspeditionen i 1875-76 (Feilden, 1878). I Hall Land i området omkring Thank God Harbour er islandske ryler set under Polaris Ekspeditionen i 1871-72 (Bessels, 1875) af Dr. Chopping, under Nares Ekspeditionen i 1876 (Feilden, 1878) og af Möhl i 1965 (pers. comm.).

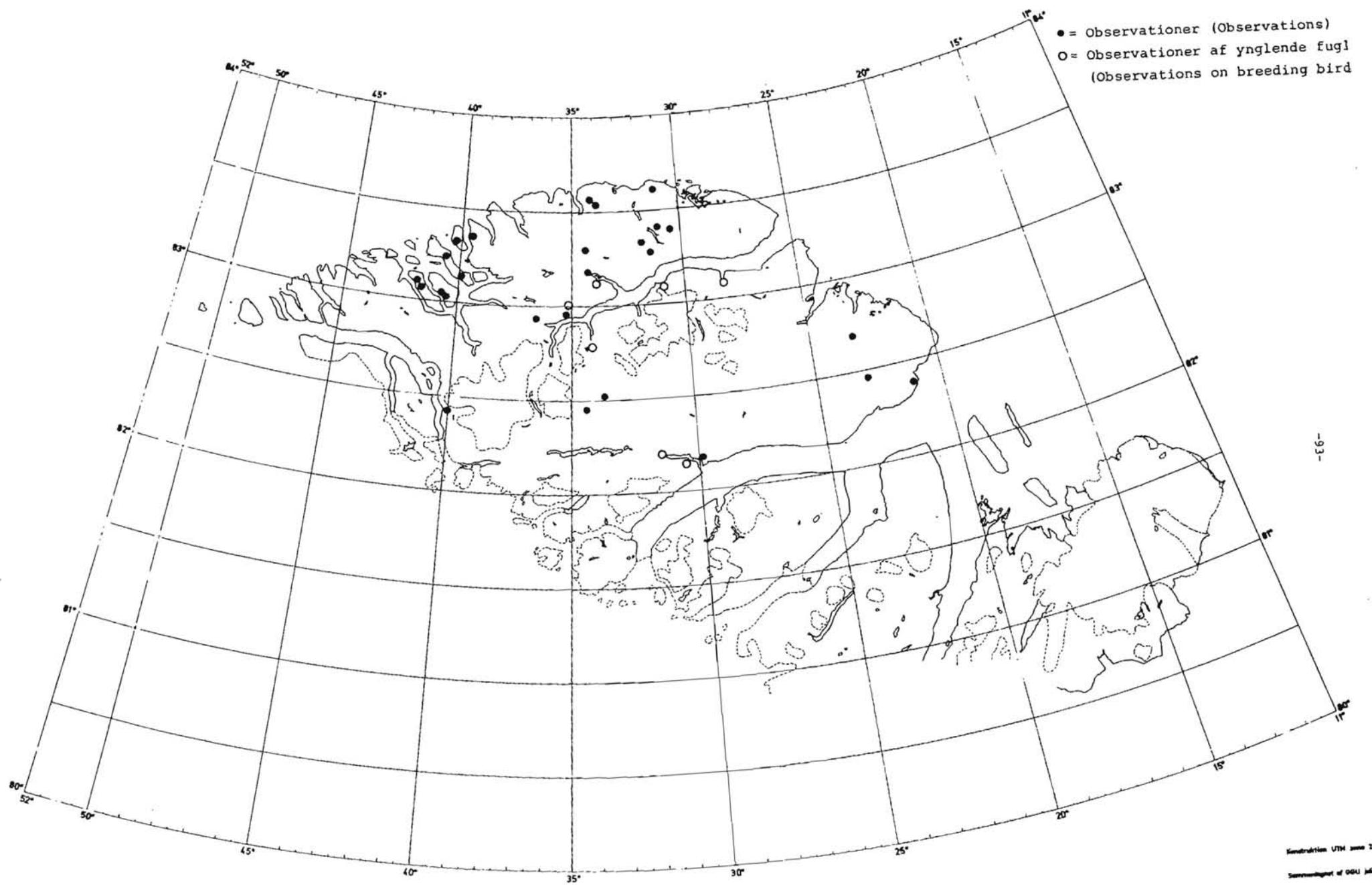
I Peary Land så hverken Freuchen (1915) eller Koch (1927) islandske ryler.

Under 1'ste Peary Land Ekspedition sås kun en enkelt ungfugl i løbet af de tre år, ekspeditionen varede. Dette forhold tyder på, atarten på dette tidspunkt har været ret sjælden. I 1964 blev der observeret op til 3 fugle sammen ved Brønlundhus i Jørgen Brønlund Fjord (Røen, 1965). Den 9/6 1966 sås samme sted 3 fugle sammen, hvilket gentog sig et par dage senere (Just, 1967). I 1968 sås adskillige islandske ryler syd for fjorden, nemlig 25 stk. d. 30/5, 30 stk. d. 31/5, 5 stk. d. 2/6, 4 stk. d. 4/6 og 2 stk. d. 9/6 (Andersen, 1970). 1968 må betegnes som det hidtil bedste "ryleår".

I 1973 gjorde Meltofte (1976) i samme område 7 observationer med op til 5 fugle i perioden 1. - 15. juni. Derefter sås ingen indtil 4. - 13. juli, hvor 1 - 3 blev set i flokke sammen med stenvender og selning. Derudover sås 14 d. 19/7 og 1 - 6 juvenile fugle så daglig i perioden 29/7 - 14/8. Håkansson et al. (1981) så 2 fugle i 1976 og 16 i 1978 ved Jørgen Brønlund Fjord og i det centrale og østlige Peary Land.

Nord for Frederick E. Hyde Fjord sås på Joint Services Expedition i 1969 i alt 150 islandske ryler, hvilket placerer arten som den næst-almindeligste fugl efter selningen. Arten blev observeret i den sydlige ende af Nordpasset, i Frigg Fjord og i baglandet ved Kap James Hill. Higgins (1980) melder om 39 og 45 observationer i henholdsvis 1979 og 1980. Observationerne er primært gjort inde i landet, men islandske ryler er også observeret på øerne Borup Ø, Hazen Land, Lockwood Ø og MacMillan Ø i nordvest (Higgins, pers. comm.).

Bennike (pers. comm.) supplerer med lokaliteterne Vølvedal, Citronens Fjord, Gefions Bræ og Nordpasset, hvor han i 1979 så 15 ryler. I om-

TOPOGRAFISK SKITSEKORT
OVER ØSTLIGE NORDGRØNLAND

Copyright Geodætisk Institut

0 100 km

Fig. 43. Kort over sommerudbredelsen af islandsk ryle i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde. Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om den islandske ryle.

rådet omkring Kap København så Bennike (pers. comm.) 13 fugle i 1980 og 15 fugle i 1983.

Som det fremgår af de nævnte observationer er der delte meninger om, hvor almindelig den islandske ryle er. Det kan tyde på, at der er en kraftig fluktuation i artens tilstedeværelse i dette nordlige område. Tallene synes at vise, at fuglene fortrinsvis opholder sig inde i landet. Fuglene ankommer formentlig i slutningen af maj (20/5, 1969, Joint Services Expedition), og observationer er foretaget så sent som 21/8 (Bennike, pers. comm.). Meltofte (1976) betegner arten som almindeligt ynglende i Peary Land, selv om der ikke er fundet reder eller unger. Dog blev en del juvenile fugle samt et kuld fulgt af en adult fugl set i juli-august 1973 (Meltofte, 1976). En enkelt ungfugl er set ved Station Nord på $81^{\circ}36'N$, øst for statusområdet, d. 25/8 1968 (Andersen, 1970).

Håkansson et al. (1981) omtaler en intens afledningsadfærd observeret d. 19/7 1978 i det centrale Peary Land i 600 m højde. En lignende observation er gjort af Higgins (pers. comm.) d. 19/7 1980 nær Conger Sund i det nordvestlige Peary Land. Disse observationer mere end antyder, at arten yngler i Peary Land.

Hvad angår den islandske ryles fødeemner i Nordgrønland findes begrænsede oplysninger. Johnsen (1953) påviste, at frø fra *Puccinellia* kan indgå i føden, men også purpurstenbræk (*Saxifraga oppositifolia*) og insekter er fundet i maven på islandske ryler (Feilden, 1878).

Almindelig ryle (*Calidris alpina arctica*)

Der er ikke meldt om almindelig ryle i Nares Strædet (Kane, 1856, Feilden, 1878, Greely, 1886, Rasmussen, 1928, Koch, 1927, Møhl, pers. comm., Barton, 1980).

I Peary Land er observationerne fåtallige. Fra Jørgen Brønlund Fjord stammer 1 fra 15/6 1947 (Johnsen, 1953), 2 fra 29/6 og 1 fra 31/7 1964 (Røen, 1965), 1 fra 20/6 1968 (Andersen, 1970) og 1 fra 29/6 1973 (Meltofte, 1976). 6 observationer stammer fra det nordlige Peary Land, juni 1969 (Grant, 1972).

Den almindelige ryle må betegnes som en jævnlig gæst i Peary Land.

Thorshane (*Phalaropus fulicarius*)

I Nares Strædet er thorshanen ikke observeret (Kane, 1856, Feilden,

1878, Greely, 1886, Rasmussen, 1928, Koch, 1927, Møhl, pers. comm., Burton, 1980).

1. Peary Land Ekspedition mødte kun denne art 2 gange i Peary Land: 1 blev set 25.6.1947 og en anden 24.6.1950 ved Glaciolog Elv (Johnsen, 1953).

Til gengæld observerede Røen 12.6.1964 5 stk. thorshaner 500 m øst for Opalsø, hvor de jævnligt blev set resten af sommeren, men derimod ikke andre steder. I 1968 sås 2 hunner og 1 han d. 19.6. ved en lavvandet sø, hvor de fangede *Branchinecta*, der var til stede i store mængder (Andersen, 1970).

På Joint Services Expedition sås 13 eksemplarer i det nordlige Peary Land, hvoraf de 12 blev observeret i juni i baglandet bag Kap James Hill.

Odinshane (*Phalaropus lobatus*)

Særdeles sjælden gæst i dette nordlige statusområde.

Et eksemplar blev set i 1963 og et i 1964 i henholdsvis Klaresø og Opalsø (Andersen, 1970, Røen, 1965).

Lille kjove (*Stercorarius longicaudus pellescens*) Fig. 44 & 45

Fra Kane Bassin har vi meldinger om den lille kjove fra Duvall (1946), der så 5 stk. d. 28.8.1946. På den canadiske side af Kane Bassin blev de første observationer gjort d. 3/6 under Joint Services Expedition i 1980 til Princess Maria Bay. Derefter holdt et par til ved lejren, men de ynglede ikke.

Der er ingen meldinger om kjover fra Washington Land, men derimod fra det nordligere beliggende Hall Land. Arten henregnes til de her observerede fugle under Polaris Ekspeditionen i 1871-72 (Bessel, 1875). Møhl (pers. comm.) observerede også lille kjove i Hall Land i 1965. I 1979 opholdt geodæterne sig i Hall Land, hvorfra der meldes om en del kjover, og tillige om observation af reder. Kjovens velkendte fødeemne, lemmingen, fandtes da også dette år i Hall Land (Andersson og Olsen, pers. comm.). Af skildringerne fra den canadiske side af Hall Bassin får vi en fornemmelse af, hvor talrigt den lille kjove kan forekomme. Greely (1886) beskriver således: "Denne var den almindeligste fugl i omegnen af Discovery Harbour. Næsten tohundrede blev dræbt af os ved Conger i 1882".

Kjoverne ankommer i begyndelsen af juni (Feilden, 1878, og Greeley, 1886). Feildens (1878) beskrivelse af indsamlinger af kjoveæg viser, at arten ynglede i området. Det noteredes, at fuglene lagde deres to æg i en lille hulning i jorden, og denne observation tilslutter Greely (1886) sig.

At den lille kjove under II Thule Ekspedition er blevet set langs nordkysten er ret entydigt, idet Ostenfeld (1919), på baggrund af Wulff's optegnelser, noterer: "Talrig var den lille kjove med den elegante tvedelte hale og de lange vinger; den kom d. 9. juni og havde unger lidt over midten af juli". Rasmussen (ref. i Johnsen, 1953) så mange kjover i mundingen af J. P. Koch Fjord.

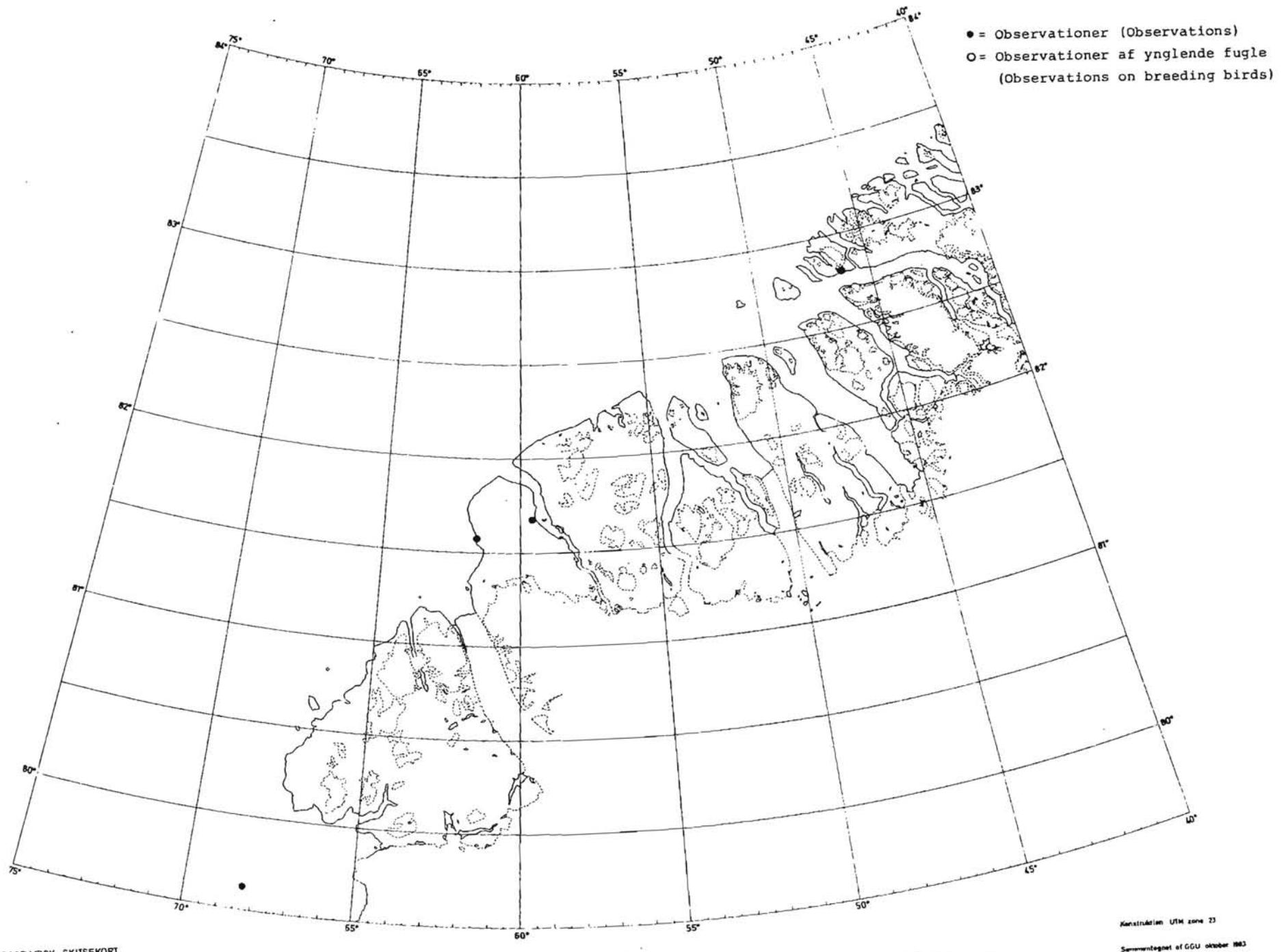
I Peary Land observerede Freuchen (1915) 7 kjover i flok d. 4.6.1912 i Independence Fjord samt 1 par d. 6/7 og 1 d. 14/7 i hhv. Valmuedalen og Vildt Land. Også Koch (referat i Johnsen, 1953) så lille kjove på den østlige del af Peary Land's sydkyst. Johnsen (1953) melder om observationer fra J.-P. Koch Fjord, sydkysten af Peary Land, Jørgen Brønlund Fjord, Blomsterstranden og Valmuedalen.

Ved senere besøg i Peary Land i 1964, 1966, 1968, 1973, 1976 og 1978 sås lille kjove omend i mindre antal, og ingen af forfatterne observerede arten yngle. Forklaring gives ved, at der de pågældende år har været ret få lemminger (Røen, 1965, Just, 1967, Andersen, 1970, Meltofte, 1976, Håkansson et al. 1981).

Hvis vi ser på den lille kjoves forekomst nord for Frederik E. Hyde Fjord, er den antagelig mere talrig her i de indre landområder end på sydkysten omkring Jørgen Brønlund Fjord.

På Joint Services Expedition i 1969 sås 47 kjover. De blev bl.a. set ved Frigg Fjord og i baglandet bag Kap James Hill, men den vigtigste kjovelokalitet var helt klart Bliss Bugt (Grant, 1972).

Higgins (1980) melder om 31 kjover set i 1979 og 23 set i 1980. Der blev dog set flere, som ikke blev noteret ned. Fordelingen fremgår af kortet og viser faktisk fugle fra alle dele af det nordlige Peary Land. Bennike (pers. comm.) så også kjover på de fleste lokaliteter, hvor han opholdt sig i det nordlige Peary Land i 1979 og 1980. Bennike (pers. comm.) kan desuden bidrage med så interessante oplysninger som ynglefund (reder, æg og dununger) fra Rypely, Kap Mjølner, Nordpasset, Pyntesø og Citronens Fjord. Meldinger om 2 æg i redeerne stemmer overens med observationerne foretaget af Feilden (1878) og Greely (1886).

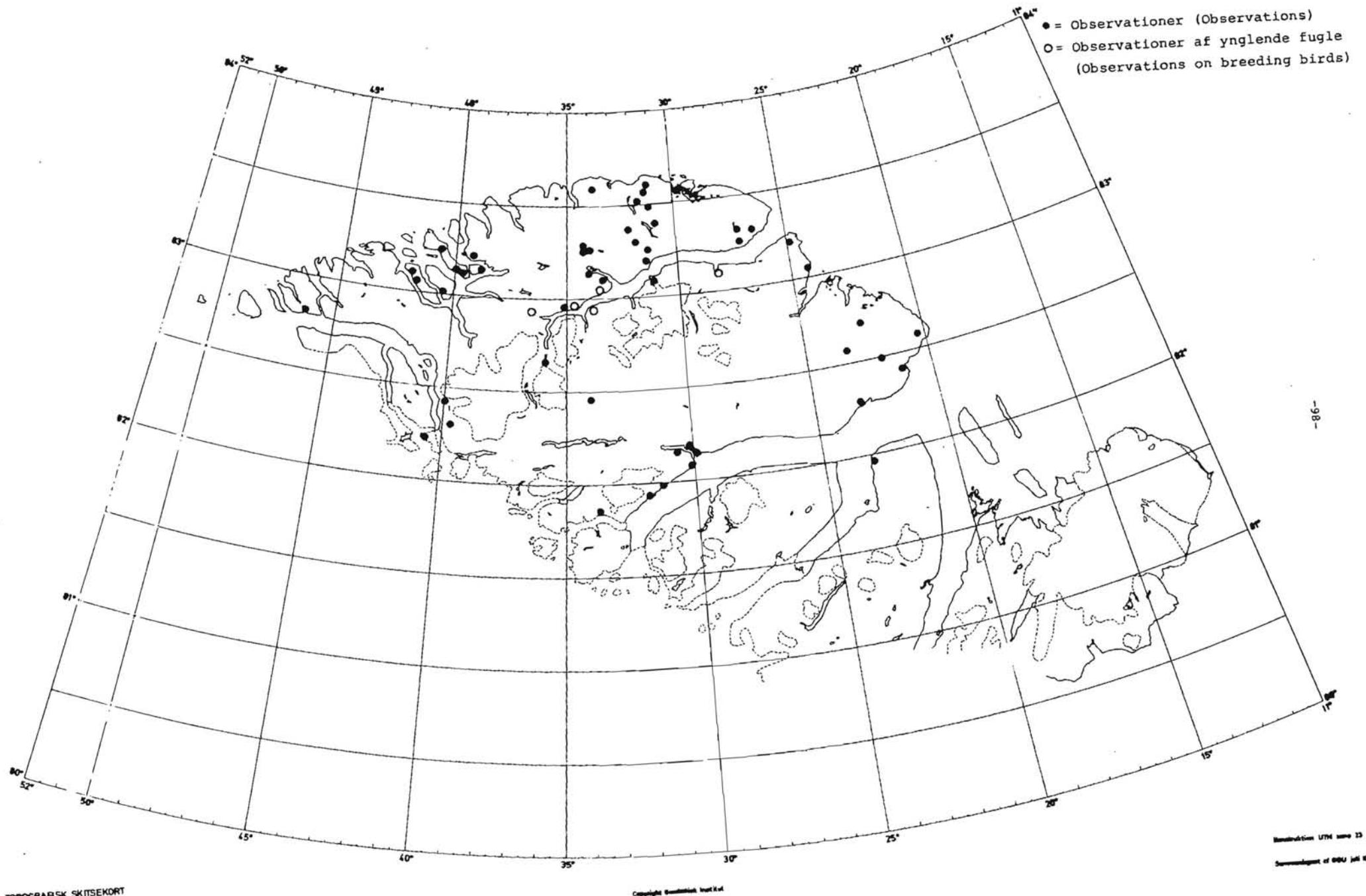

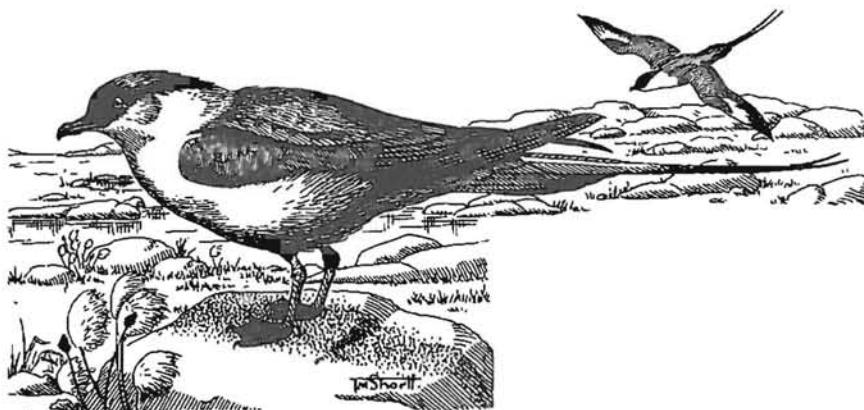
Fig. 45. Kort over sommerudbredelsen af lille kjove i den østlige del af det nordgrønlandske status-
område. Det koncerne fremgår af teksten i afsnittet om den lille kjove.

Fuglene ankommer til Peary Land i begyndelsen af juni (2/6 1968, Andersen, 1970). Tidspunktet for efterårstrækket er ukendt, men seneste observation er 28/8 1912 i Vildt Land (Freuchen, 1915).

Kjoven spiser lemminger (Feilden, 1878, Manniche, 1910, og Johnsen, 1953), men kjoven er også i stand til at spise insekter, pil (*Salix arctica*) og andre planter (Manniche, 1910) samt æg og unger fra vadere (Grant, 1972).

Kjoven har kun få fjender, men æg og ungfugle kan blive taget af polarræv og jagtfalk. Dog er kjoven som regel i stand til at jage disse fjender bort.

Forekomsten af kjover falder nogenlunde sammen med lemmingernes, gråmågernes og jagtfalkenes tilstedeværelse (Andersen, 1970).

Gråmåge (Larus h. hyperboreus) Fig. 46

Gråmågen forekommer op til de nordligste breddegrader i Grønland, men kun fåtalligt.

Fra Kane Bassin har vi meldinger af Kane og Stone (ref. i Johnsen, 1953) om gråmåger ud for Inglefield Land ved Littleton Ø. Også fra den canadiske side af Bassinet ved Princess Maria Bay er der meldinger om strejfende fugle (Burton, 1980). Den henregnes i Hall Bassin området til de under Polaris Ekspeditionen i 1871-72 observerede arter (Bessels, 1875). Feilden (1878) og Greely (1886) var enige om, at de observerede eksemplarer ikke ynglede i området ved Hall Bassin. Også Møhl (pers. comm.) noterer gråmågen fra Hall Land.

Rasmussen (1965) mødte gråmågen d. 8.6.1917 så nordligt som i munding af J. P. Koch Fjord og ved Kap Benét (ca. 82° N). Fra Peary Land er Freuchen (1915) den første, der beskriver gråmågen, set d. 8/6, 9/6 og 14/6 1912 ved Peary Lands sydkyst (ref. i Johnsen, 1953).

Johnsen (1953) betegner gråmågen som langt fra talrig, men nævner, at man til tider kan møde den langs kysten og inde i land ved store søer og langs floder. Af observationssteder kan nævnes: J.P. Koch Fjord, Sverdrup Ø, Itukussuk Dal, dalen ved Børglum Elv, Midsommersørerne, Blomsterstranden, Kap Ejnar Mikkelsen, nordlige Heilprin Land, sydkysten af Peary Land, Kap Vaarbrud og midten af Independence Fjord. Gråmågen er under de senere besøg i det sydlige Peary Land blevet observeret i mindre antal. (Røen, 1965, Just, 1967, Andersen, 1970, Meltofte, 1976, Håkansson 1981, og Bennike, pers. comm.)

Nord for Frederik E. Hyde Fjord er gråmågen set i Frigg Fjord i 1953 (Fränkl, 1955). På Joint Services Expedition sås i 1969 hele 26 eksemplarer afarten, så nordligt som Kap Morris Jessup blev arten set dette år samt i området ved Frigg Fjord og ved den glaciale moræne på sydsiden af Hyde Fjord.

Higgins (1980) melder om usædvanlig få gråmåger fra det nordlige Peary Land, hvor han kun så 2 i hvert af årene 1979 og 1980. Bennike (pers. comm.) så enlige fugle ved Rypely, Frigg Fjord, Citronens Fjord og øst for Gefions Bræ i 1979, men han så ingen gråmåger i 1980.

Johnsen (1953) beskriver gråmågens ankomst som forbavsende tidlig, nemlig i slutningen af maj. Johnsens egne feltobservationer beskriver dog gråmåger så tidligt som 5.5. (nordkyst af Frederik E. Hyde Fjord) og 8.5. (Kap Ole Chiewitz) 1950. Efterårstrækket finder sted i begyndelsen af september. Den seneste observation tyder på, at fuglene kommer fra vest om foråret og tager af sted i samme retning om efteråret (Johnsen, 1953).

Gråmågen er konstateret ynglende i 1948 og 1949 af Johnsen (1953), hvor redeerne var anbragt på stejle basaltvægge. Andersen (1970) så d. 20. 7. 3 dununger ved en rede på Mågeøen i Jørgen Brønlund Fjord, der var udført som en 20 cm høj bunke af græstotter revet op med roden. Samme sted fandt Meltofte i 1973 en rede med 2 dununger og 1 æg d. 26.7. samt 3-4 gamle rede.

TOPOGRAFISK SKITSEKORT
OVER ØSTLIGE NORDGRØNLAND

Copyright Geodatas Institut

Konstruktion UTM zone 23

Sammensataget af GGU juli 1982

Fig. 46. Kort over sommerudbredelsen af gråmåge i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde.
Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om gråmågen.

Gråmågens føde består ud over lemminger af fisk som fjeldørred og polartorsk (Johnsen, 1953). Gråmågen kan dog også spise ådsler, hvor specielt øjne og hjerne foretrækkes (Manniche, 1910). Just (1967) beskriver, at gråmågen i lemmingfattige år også tager småfugle som snespurve og seler.

Havterne (*Sterna paradisaea*) Fig. 47 & 48

Der foreligger mange observationer af havterne fra det nordgrønlandske statusområde.

Allerede Kane (1856) observerede terner ved Rensselaer Bugt ved Kane Bassin, og nord for dette havområde på det sydvestlige hjørne af Washington Land ved Kap Jackson sås mange d. 21.6.1854.

Også Koch (1827) melder om havterne fra det nordlige Washington Land, idet der d. 3.8.1921 sås 4 terner på vej sydpå i landet bag Petermanns Fjord. Geodæterne så også havternen på Washington Land i august 1976, hvor et eksemplar blev fotograferet ved Kap Jackson (Andersson og Olsen, pers. comm.).

Feilden (1878) melder om havterner set med spredte mellemrum langs kysten af Robeson Kanalen mellem "Discovery's" og "Albert's" vinterhavn. Greeley (1886) beskriver havternen som ikke ualmindelig i området omkring Fort Conger. Bessels (1875) henregner havternen blandt de arter, som blev fundet på Hall Land under Polaris ekspeditionen i 1871-72, og Møhl (pers. comm.) melder om næsten dagligt at have set terner i Hall Land i perioden 27/6 - 19/7 1965.

Havternen er rapporteret så nordligt som i Wulff's Land d. 25/7, hvor en havterne blev set ved bredden af en stor indlandssø (Håkansson et al., 1981).

Fra Peary Land melder Freuchen om havterner i Independence Fjord d. 12. og 13. juni 1912. Johnsen (1953) så også havterner næsten daglig i sommerperioden i Jørgen Brønlund Fjord - specielt i den ydre del, men de kunne også mødes langt inde i landet. Ved Børglum Elv nord for Jørgen Brønlund Fjord og i Itukussuk Dal 8-9 km inde i landet ligger ternelokaliteter med mange søer og elve. Også ved Midsommersøerne, der ligger 25-50 km fra havet, holdt terner til.

Senere besøgende ved Jørgen Brønlund Fjord og i det sydlige Peary Land melder alle om havterner. (Røen, 1965, Just, 1967, Andersen, 1970, Meltofte, 1976, Håkansson et al., 1981, Bennike, pers. comm.)

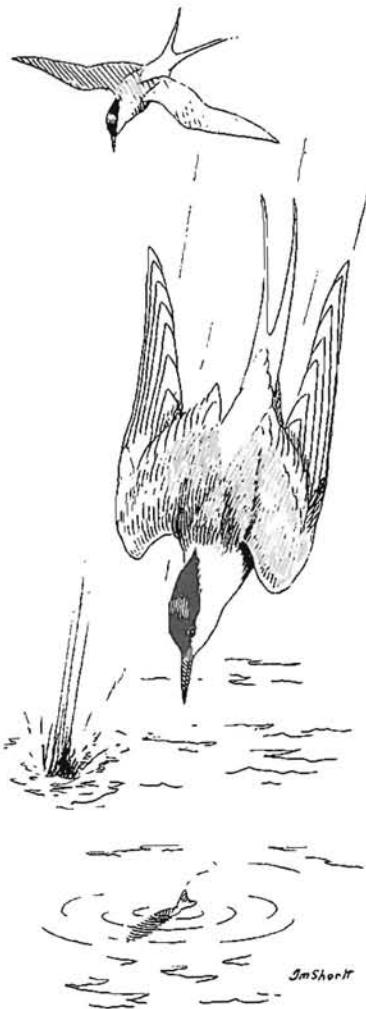
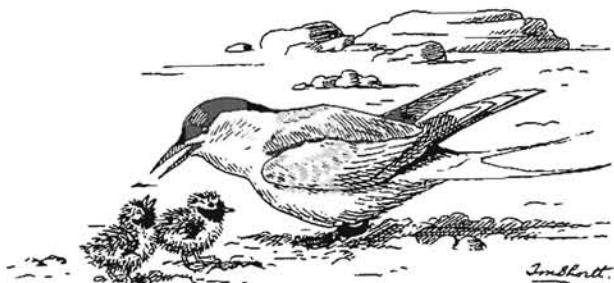
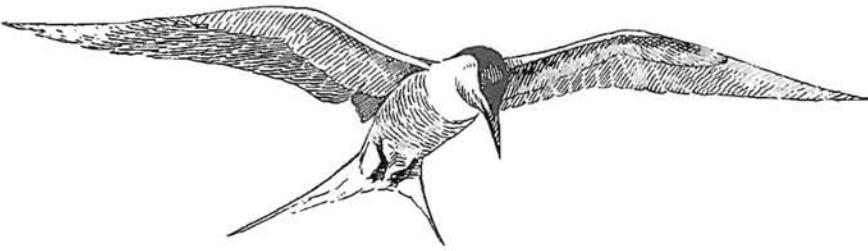
Nord for Frederik E. Hyde Fjord mødte Joint Services Expedition i 1969 kun 12 terner. Observationerne er gjort i juli og august, og Frigg Fjord nævnes som en lokalitet (Grant, 1972). Bennike (pers. comm.) tilføjer lokaliteterne Nordpasset og Citronens Fjord.

Ved Kap København og landet omkring melder både Håkansson et al. (1981) og Bennike, (pers. comm.) om havterner.

Havternen ankommer til Peary Land i første halvdel af juni og forlader området sidst i august. Første observation er fra 6/6 1950 (Johnsen, 1953) og sidste observation er fra 27/8 1948 (Johnsen, 1953).

Der hersker bred enighed om, at fuglene yngler i statusområdet (Feilden, 1878, Johnsen, 1953, Røen, 1965, Andersen, 1970, Meltofte, 1976, Håkonsson, 1981 og Benniche, pers. comm.)

Havternen spiser små fjeldørred (*Salvelinus alpinus*) og ulke som *Cottus quadricornis*. Ved indsøer udgør chironomider og insekter en stor del af ternens føde (Johnsen, 1953).

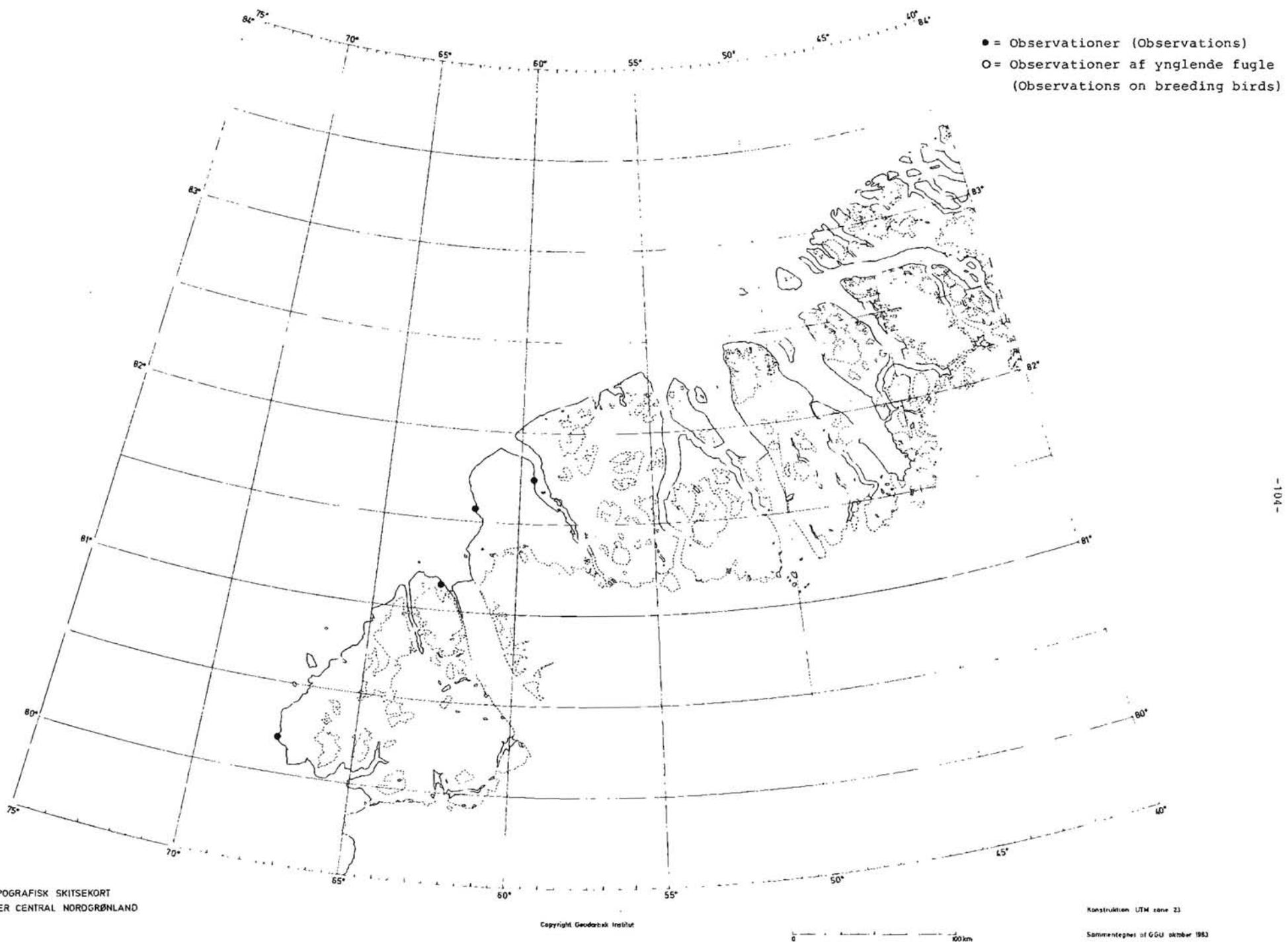
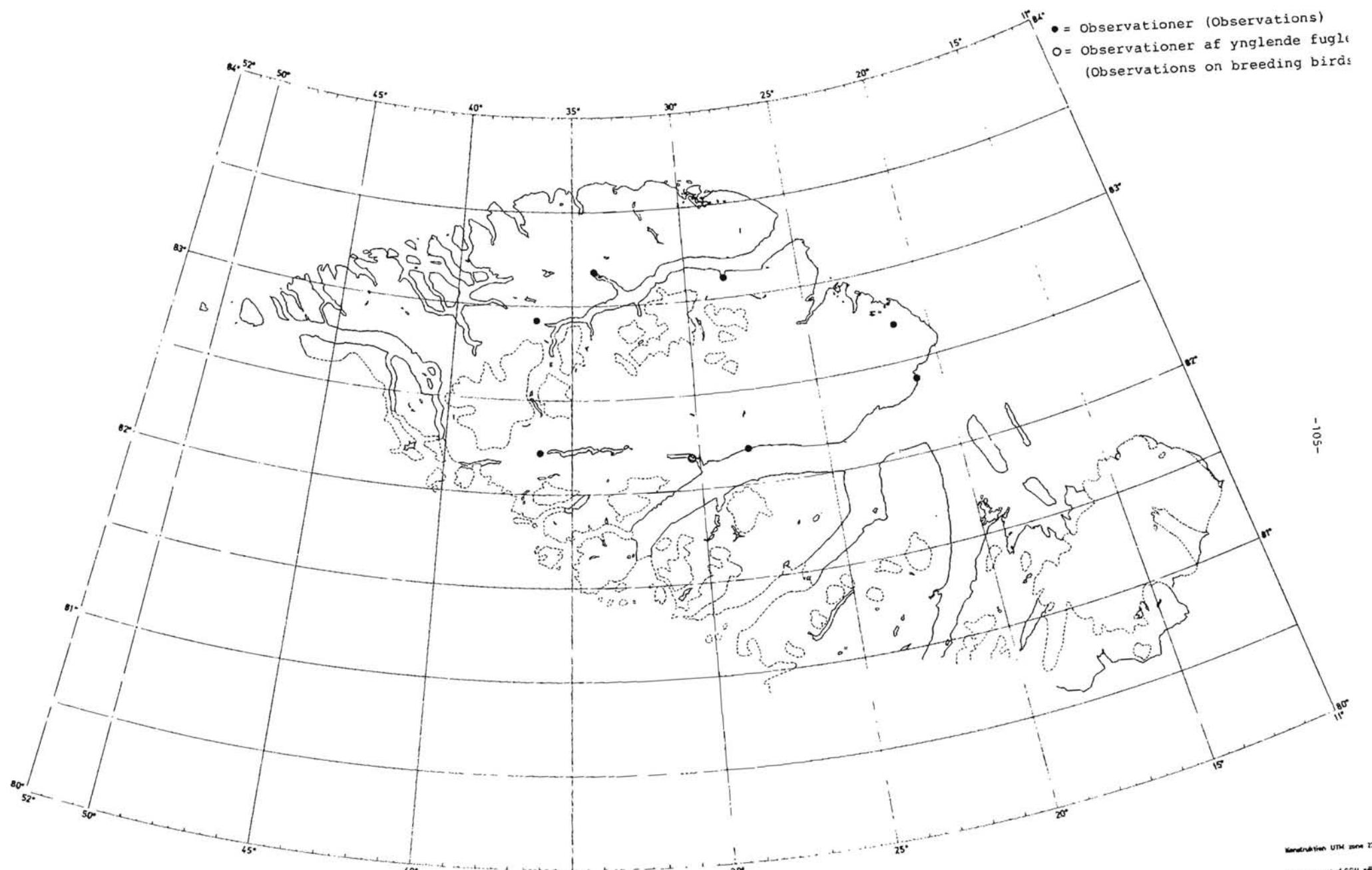

Fig. 47. Kort over sommerudbredelsen af havterne i den vestlige del af det nordgrønlandske statusområde.
 Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om havternen.

TOPOGRAFISK SKITSEKORT
OVER ØSTLIGE NORDGRØNLAND

Copyright Geodætisk Institut

0 100 km

Fig. 48. Kort over sommerudbredelsen af havterne i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde.
 = Sammenførerne fremgår af teksten i afsnittet om havternen.

Sneugle (*Nyctea scandiaca*) Fig. 49

Fra den vestlige del af det nordgrønlandske statusområde har vi kun en enkelt melding om sneuglen, nemlig fra d. 20.10.1871 nær Thank God Harbour under Hall's ekspedition (ref. i Greely, 1886).

Under Danmarksekspeditionen så Koch og Bertelsen en sneugle på Peary Lands østkyst d. 13.5.1907 (Manniche, 1910).

På ca. samme breddegrad i det vestlige Peary Land, nærmere betegnet nær mundingen af J. P. Koch Fjord så Rasmussen 10 år senere et par ugler ved deres rede med 9 æg d. 4.8.1917, og d. 6.8.1917 sås endnu en ynglende ugle i området (Rasmussen, 1928).

Lidt sydøst for dette område i dalen mellem J. P. Koch Fjord og Brainard Sund har Sirius patruljerne også registreret en ugle i perioden 1976-1982 (Sirius, pers. comm.)

At sneuglen forekommer endnu nordligere fremgår af følgende observationer fra Higgins (pers. comm.): 30.6.1979, en ugle set vest for Dobbeltø, 2.7.1980, en ugle set på Luigi Amadeo Ø, d. 3.7. - 7.7.1980, en ugle set siddende på en rede med et ukendt antal æg ved MacMillan Ø, 4.7., 5.7. og 7.7.1980, en ugle jager forskellige steder på MacMillan Ø, og endelig ses en ugle jage d. 8.7.1980 på Borup Ø.

Under Joint Services Expedition i 1969 sås i august måned en ugle mellem Columbus Sø og Frigg Fjord (Grant, 1972).

I de senere år er der også gjort en del iagttagelser af sneuglen ved og omkring Kap København på Peary Lands østkyst. D. 6.8. - 11.8.1976 sås tre adulte og fem juvenile ugler i "Ugleungernes Dal" ($82^{\circ}40'N$ $22^{\circ}40'W$) (Håkansson et al., 1981). D. 30.6.1978 melder samme forfattere om en adult sneugle fra Kim Fjelde.

Ved Kap København gjorde Bennike (pers. comm.) følgende observationer: D. 21.7. - 1.8.1980 et par med unge set, 28.7.1983 et æg set nordvest for lejren, og endelig sås en juvenil d. 12.8.1983 vest for lejren.

Endelig er der gjort en række observationer af sneuglen i det sydlige Peary Land. Allerede Koch (1927) melder om en ugle ved Independence Fjord d. 3.6.1921. Under 1. Peary Land Ekspedition blev der set en

ugle d. 28.9.1947 mellem Chr. Eriksens Bræ og Jørgen Brønlund Fjord, en blev set d. 18.4.1949 ved østkysten af Hagen Fjord, og endelig sås en ugle blive angrebet af terner ved Koralkysten d. 6.6.1950 (Johnsen, 1953).

Just (1967) melder om et dødt eksemplar fundet ved Øvre Midsommer-sø fra opholdet i 1966.

Som det ses af observationerne kan sneuglen træffes i statusområdet i perioden 18.4. - 20.10. Forekomsten er afhængig af forekomsten af lemminger, der er uglets foretrukne spise.

Kortet, Fig. 49, viser, at sneuglen yngler i Nordgrønland, men sneuglen må til trods herfor betegnes som en sjælden fugl i området.

Hvidsisken (*Carduelis flammea hornemanni*) Fig. 50

Hvidsisken er en meget sjælden gæst i det nordgrønlandske statusområde.

Johnsen (1953) så kun 2 fugle i sommerperioden, nemlig d. 25.7. i Itukussuk Dal samt flere i snå flokke tre gange om efteråret.

Derudover har kun Håkansson et al. (1981) publiceret observationer fra bunden af J.P. Koch Fjord og i det vestlige Adam Biering Land.

Af upublicerede oplysninger findes observationer af 5 fugle fra området omkring Jørgen Brønlund Fjord (Bennike, pers. comm.)

Laplandsværling (*Calcarius lapponicus*)

Denne art er omtalt fra området omkring Independence Fjord i 1912 af Rasmussen og Freuchen (1915). Der er stillet spørgsmål om troværdigheden af disse oplysninger af Johnsen (1953) og Salomonsen (1950), der ligefrem afviser rigtigheden af observationerne (ref. i Meltofte, 1976).

TOPOGRAFISK SKITSEKORT
OVER ØSTLIGE NORDGRØNLAND

Copyright Geodætisk Institut

0 100 km

Fig. 50. Kort over sommerudbredelsen af hvidsikken i den østlige del af det nordgrønlandske statusområde. Referencerne fremgår af teksten i afsnittet om hvidsikken.

Krumnæbbet ryle (*Calidris ferruginea* (Pont.))

En enkelt observation foreligger fra 4. Peary Land ekspedition, hvor der d. 12. juni 1966 blev skudt en fugl ved en lille kær-omkranset ø ca. 3 km øst for Brønlundhus (Just 1967). Denne fugl var ikke tidligere observeret på Grønland, idet Winge (1898, p. 313, *Tringa subarquata*) dog med skepsis omtaler et fund fra Christianshåb. Salomonsen (1950 p. 567, fodn. 4) sletter definitivt denne art af listen over Grønlands fugle.

Sabinemåge (*Xema sabini* (Sabine))

En enkelt observation blev gjort på 4. Peary Land ekspedition, hvor der d. 18. juni blev skudt en fugl, som fiskede i tidevandsrevnerne tæt ved Brønlundhus. Der var tale om et fuldt udfarvet eksemplar med et hoved så mørkt, at den sorte ring om halsen kun fremtrådte ganske svagt.

Maveindholdet bestod af en stor mængde spæd fiskeyngel (1,5-3 cm). Den hidtil nordligste lokalitet er Station Nord (Røen 1965 p. 89).

Snespurv (*Plectrophenax n. nivalis*) Fig. 51

Denne art betegnes af praktisk taget alle forfattere som den almindeligste fugl i det nordgrønlandske område. Forekomst og observationer af ynglende fugle fremgår af kortet, Fig. 51.

Fuglene findes normalt i området fra slutningen af april til september. Første observationer er dog fra d. 15.4.1950, og en enkelt fugl blev set så sent som d. 16.10.1949 ved Brønlundhus (Johnsen, 1953). På "Fram I" isdriften i 1979 nordøst for Grønland blev d. 14.4. set en han på $84^{\circ}36'N$ $9^{\circ}W$ (Andersen, pers. comm.).

Snespurvens føde består bl.a. af chironomider og andre insekter, men også fra en lang række planter (min. 12 arter) spises af snespurven (Johnsen, 1953).

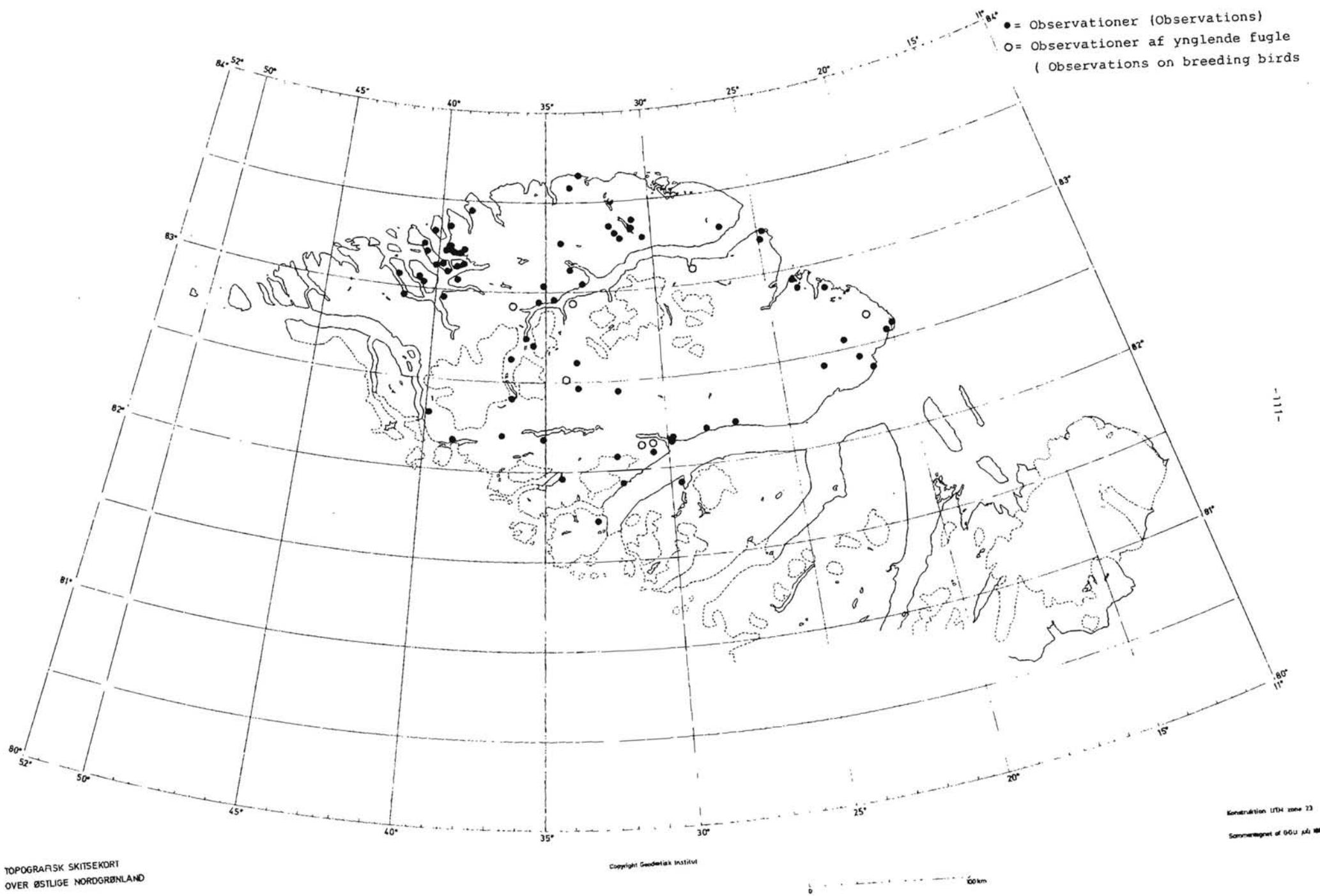

Fig. 51. Kort over sommerudbredelsen af snespurv i den østlige del af det nordgrønlandske status-
 referencerne fremgår af teksten i afsnittet om snespurven.

Referenceliste for pattedyr og fugle i Nordgrønland.

Andersen, O. G. N. 1970. Ornithologiske observationer på 5. Peary Land Ekspedition sommeren 1968, med et tilbageblik. - Dansk orn. Foren. Tidsskr. 59: 85-91.

Andersson, T. I. H. & J. C. Olsen 1983. Oplysninger om billeder fra Washington Land, Peary Land, Hall Land, Wulff Land, Nares Land og Warming Land. (1976, 1978 og 1979).

Bennike, O. 1983. Feltnotater fra Peary Land (1979, 1980, 1982 og 1983).

Bertelsen, A. 1932. Meddelelser om nogle af de i Vestgrønlands distrikter mellem 60° og 77° N. br. almindeligere forekommende fugle, særlig om deres udbredelsesområde, deres yngleområde og deres træk. - Meddr Grønland 991 (4): 75 pp.

Bessels, E. 1875. L'expédition polaire américaine, sous les ordres du capitaine Hall. Lettre du docteur Emile Bessels, au secrétaire général de la Société de géographie de Paris. - Bull. Soc. Geogr. 1875: 291-99.

Bessels, E. 1876. Scientific results of the United States Arctic Expedition in the Steamer "Polaris"; C. F. Hall commanding 1: Physical observations. - U. S. Govt. Print. Off., Washington.

Born, E. W. 1983. Rådata fra Ymerekspeditionen 1980.

Burton, R. W., 1980. Introduction, General Ornithology, Seabirds and Mammals. - I: Williams, S. 1980. Report of the Joint Services Expedition to Princess Marie Bay, Ellesmere Island. Section 4 (A, B, C & F): 2,6,8 & 4pp.

Dawes, P. R. 1978. Ulve i Nordgrønland. - Grønland 1978 (10): 289-303.

Duvall, A. J & C. O. Handley 1946. Report of a wildlife reconnaissance of the Eastern Canadian Arctic. - Special Rep. U. S. Nat. Mus. Washington D.C.: 138 pp.

Fabricius, O. 1788. Field-Ræven (*Canis lagopus*). - Vid. Selsk. Skr., Ny saml. 3: 423-48.

Feilden, H. W. 1877. On the mammalia of North-Greenland and Grinnell Land. - Zoologist ser. 3, 1: 313-61.

Feilden, H. W. (ed.) 1878. Notes on the natural history. - I: Nares, G. S. 1878. Narrative of a voyage to the polar sea during 1875-76 in H. M. ships "Alert" and "Discovery": 1: 395 pp. & 2: 378 pp. - Sampson Low, Marston, Searle & Rivington, London.

Freuchen, P. 1915a. General observations as to natural conditions in the country traversed by the Expedition. - Meddr Grønland 51 (9): 341-370.

Freuchen, P. 1915b. Report on the First Thule Expedition. Scientific Work. - Meddr Grønland 51 (12): 387-411.

Freuchen, P. 1921. Fuglelivet i Nordvestgrønland. Jagttagelser fra mit vindue. - Dansk orn. Foren. Tidsskr. 15: 101-108.

Frænklin, E. 1955. Rapport über die Durchquerung von Nord Peary Land (Nordgrønland) im sommer 1953. - Meddr Grønland 103 (8): 61 pp.

Grant 1972. Se Peacock 1972.

Greely, A. W. 1886. Three years of arctic service. An account of the Lady Franklin Bay Expedition of 1881-84 and the attainment of the Farthest North 1 + 2. - Scribner's Sons, New York.

Greely, A. W. 1888. Report of the proceedings of the U. S. Expedition to Lady Franklin Bay, Grinnell Land 1: 545 pp. + 2: 738 pp. - Govt. Print. Off., Washington.

Grieg, J. A. 1909. Brachiopods and Molluscs with a supplement to the echinoderms. - Rep. 2nd Norwegian Arctic Exp. "Fram" 1898-1902, 20: 45 pp.

Håkansson E. O. Bennike, P. Mølgaard & P. Frykmann 1981. Nordgrønlandske fugleobservationer somrene 1976 og 1978. - Dansk orn. Foren. Tidsskr. 75: 51-67.

Johansen, F. 1910. Observations on Seals (Pinnipedia) and Whales (Cetacea) made on the Danmark-Expedition 1906-08. - Meddr Grønland 45 (5) 2: 201-224.

Johnsen, P. 1953. Birds and mammals of Pearyland in North Greenland. Including notes from North-east Greenland. - Meddr Grønland 128 (6): 135 pp.

Jones, T. R. 1875. Manual of the Natural History, Geology and Physics of Greenland and neighbouring Regions: 784 pp. - London.

Just, J. 1967. Ornithologiske observationer på 4. Pearyland ekspedition sommeren 1966. - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 61: 133-137.

Kane, E. K. 1856a. Arctic Exploration in the years 1853, '54, '55. 1: 464 pp. & 2: 467 pp. - Childs & Peterson, Philadelphia.

Kane, E. K. 1856b. Preliminary report of passed Assistant Surgeon Kane to the Secretary of the Navy. - Appendix 2 to opus of 1856: 300-319.

Kane, E. K. 1856c. Report to the Secretary of the United States Navy, at Washington, of the Expedition in search of Sir John Franklin, during the years 1853-4-5, with a chart, showing the discoveries made in the Arctic Regions. - J. Roy. Soc. London 26: 1-18.

Kapel, F. O. 1983. The occurrence and hunting of hooded seal (*Cystophora cristata exleben*) in Greenland. - Paper from Hooded Seal working group/Doc. 12.

Knuth, E. 1965. PearyLand's arkæologi 2: Nordpolens oldtidsfolk. - Naturens Verden, sept.: 266-279.

Koch, L. 1927 (1926). Report on the Danish Bicentenary Jubilee Expedition North of Greenland 1920-23. - Meddr Grønland 70 (1): 1-232.

Manniche, A. L. V. 1910. The terrestrial mammals and birds of North-east Greenland. Biological observations. - Meddr Grønland 45 (1): 200 pp. + 7 pl.

Meltofte, H. 1976. Ornithological observations in southern Peary Land, North Greenland, 1973. - Meddr Grønland 205 (1): 57 pp.

Møhl J. 1965. Feltnotater fra Hall Land (1965).

Nares, G. S. 1878. Narrative of a voyage to the Polar Sea during 1875-76 in H. M. Ships "Alert" and "Discovery" 1: 395 pp., 2: 378 pp. - Sampson Low, Marston, Searle & Revington, London.

- Nathorst, A. G. 1899. Den hvita polarvargens innvandring i ostra Gronland. - Svenska Jagareförbundets nya Tidsskr. 37 (4): 235-242.
- Ohlin, A. 1895a. Zoological observations during Peary Auxiliary Expedition 1894, Preliminary Report. - Biologischen Centralblatt. 15 (5): 161-174.
- Ohlin, A. 1895b. Zoological observations during Peary Auxiliary Expedition, Preliminary Report. - Bull. Geogr. Club Philadelphia 1 (5): 195.
- Ostenfeld, C. H. 1919. - I: Grønland langs Polhavet. Udforskningen af Grønland fra Melvillebugten til Kap Morris Jesup: Skildring af den 2. Thule Ekspedition 1916-18: 531-552. - Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag.
- Peacock, J. D. C. 1972. Joint Services Expedition, North Peary Land 1969: 104 pp. - Ministry of Defence, London.
- Peary, R. E. 1907. Nearest the Pole. A narrative of the Polar Expedition of the Peary Arctic Club. - S. S. Roosevelt 1905-1906: 410 pp. - Hutchinton & Co., London.
- Pedersen, A. 1926. Beitrage zur Kenntnis der Saugetier- und Vogelfauna der Ostküste Grönlands. - Meddr Grønland 68 (3): 149-249.
- Pedersen, A. 1930. Fortgesetzte Beitrage zur Kenntnis der Saugetier- und vogelfauna der Ostküste Grönlands. - Meddr Grønland 77 (5): 343-507 + 1 kort.
- Pedersen, A. 1934. Polardyr. - København 150 pp.
- Pedersen, A. 1966. Klapmydsen. - Grønland 1966 (10): 345-350
- Rasmussen, K. 1919b. Grønland langs Polhavet; udforskningen af Grønland fra Melvillebugten til Kap Morris Jesup; skildring af den 2. Thuleekspedition 1916-18: 608 pp. - Gyldental, København.
- Rasmussen, K. 1928 (1927). Report of the 2. Thule-expedition for the exploration of Greenland from Melville Bay to De Long Fjord 1916-1918. - Meddr Grønland 65 (1): 1-180.
- Reiwe, R. R. 1975. The high arctic wolf in the Jones Sound region of the Canadian High Arctic. - Arctic 28: 209-212, Montreal.

Roby, D. D., H. Thing & K. L. Brink, 1984. The status of Caribou (*Rangifer tarandus*) in Northwest Greenland: Past and Present. - In press.

Rosendahl, P. 1961. Grønlandsk jagt- og fangststatistik. - Geogr. Tidsskr. 60: 16-38.

Røen, U. I. 1965. Ornithologiske observationer på 3. Peary Land Ekspedition sommeren 1964. - Dansk orn. Foren. Tidskr. 59: 85-91.

Salomonsen, F. 1939. Moult and sequence of plumages in the rock ptarmigan (*Lagopus mutus* (Montin)). - Vidensk. Meddr dansk naturh. Foren. 103: 1-491.

Sergeant, D. E. 1974. A rediscovery of whelping population of hooded seals *Cystophora cristata* Erxleben and its possible relationship to other populations. - Inst. Comm. Northwest Atl. Fish., (ICNAF) ser. 3364, Res. Doc. No. 74/116; Serial No. 3364. Z. Deutsch Ges. Polarforsch. Muenster 44: 1-7.

Sergeant, D. E. 1976. History and present status of populations of harp and hooded seals. - Biol. Conserv. 10: 95-118.

Sergeant, D. E. 1978. Results of tagging and branding of hooded seals, 1972-1978. - ICNAF Res. Doc. 78/XI/86 (1); Serial No. 5302: 4 pp.

Thing, H., P. Henrichsen and P. Lassen 1984. Status of the Muskox in Greenland. - In press.

Thing, H., P. Lassen, B. Clausen, H. Strandgaard & P. B. Sørensen 1982. Moskusokseundersøgelser i Jameson Land, 1882. - Rap. Grønlands Fiskeriunders., Vildtbiol. Stat., Kalø: 69 pp.

Vibe, C. 1950. The marine mammals. - Meddr Grønland 150 (6): 115 pp.

Vibe, C. 1981. Pattedyr. - I: Muus, B., F. Salomonsen & C. Vibe 1981. Grønlands fauna: 363-459. - Gyldendal.

Ørnlund, T. 1978. Norwegian report on seal research in 1977 & 1978.
- ICNAF Res. Doc. No. 78/XI/92, Serial No. 5308: 4 pp. mimeographed.

Referenceliste for ikke citeret, men relevant litteratur vedrørende pattedyr og fugle i Nordgrønland.

Allen, J. A. 1901. The musk-oxen of Arctic America and Greenland. - Bull. American. Mus. Nat. Hist. 14: 69-86 + 7 pl.

Allen, J. A. 1913. Ontogenetic and other variations in muskoxen, with a systematic review of the muskox group, recent and extinct. - Mem. American. Mus. Nat. Hist. New Ser. 1 (4): 101-226 + pl. 11-18 + kort.

Andersen, O. G. N. 1968a. Dagbog fra 5. Peary Land Ekspedition 1968.

Andersen, O. G. N. 1968b. Feltnotater fra 5. Peary Land Ekspedition 1968.

Andersson, H., Funder, S. & Hjort, C. 1980. På verdens nordligste landjord. - Naturens Verden 1980 (10): 314-322.

Anon. 1901. Peary's work in 1900 and 1901. - Nat. Geogr. Mag. 12: 27.

Anon. 1951a. Fredning af dyrebestanden i Nordøstgrønland. - Publikationer om Østgrønland 6: 19 pp. - Levinse & Munksgaard, København.

Anon. 1951b. Protection of the wildlife in Northeast Greenland. - Arctic Circular 4 (2): 32 pp.

Armstrong, H. 1983. Moskusokseobservationer fra Peary Land (1980). Via A.K. Higgins.

Barrett-Hamilton, G. E. H. 1904. Notes and descriptions of some new species and subspecies of Mustelidae. - Ann. Mag. Nat. Hist. Ser. 7, 13: 388-95.

Bevins, R. E. & J. Collinson 1983. Moskusokseobservationer fra Peary Land (1979). - Via A. K. Higgins.

Brown, R. 1868. On the mammalian fauna of Greenland. - Proc. Zool. Soc. London 1868: 330-556.

Dawes, P. R. 1983. Feltnotater fra Hall Land og Nyeboe Land (1965 & 1966).

Dunbar, M. J. & D. M. Moore 1980. Marine life and its environment in the Canadian Eastern Arctic, a biogeographic study. - Mar. Sci. Centre Manus. 33: 119 pp.

Finnbogason, J. 1983. Brevveksling angående dyr i nordgrønland (1978-83).

Fredskild, B. 1966b. Den arktiske Ørken. - Naturens Verden 1966 (1): 1-18.

Friis, A. 1909. Danmarks Ekspeditionen til Grønlands Nordøstkyst: 670 pp. - Gyldendal, København.

Germain, P., R. G. Brown & D. N. Nettleship 1975. Atlas of Eastern Canadian Seabirds: 220 pp. - Canadian Wildlife Service, Ottawa.

Gray, D. R. 1970. The killing of a bull Muskox by a single wolf. - Arctic, 23: 197-199, Montreal.

Henriksen, N. 1983. Moskusokseobservationer fra Peary Land og I. C. Christensen Land (1979). Via A. K. Higgins.

Higgins, A. K. 1979. Feltnotater fra Peary Land (1979).

Higgins, A. K. 1980. Feltnotater fra Peary Land (1980).

Hjort, C. & S. Funder 1979. Moskusokseobservationer fra Peary Land (1979), - via A. K. Higgins.

Håkonsson, E. & P. Mølgaard 1983. Lister over feltobservationer af dyrelivet i Nordgrønland (1976, 1978 & 1980).

Johansen, H. 1956. Revision and origin of the Arctic bird fauna 1. - Acta Arctica 8: 98 pp.

Johansen, H. 1958. Revision and origin of the Arctic bird fauna 2. - Acta Arctica 9: 132 pp.

Knights, J. C. 1980. Snow Buntings. - I: Williams, S. 1980. Report on the Joint Services Expedition to Princess Marie Bay, Ellesmere Island. Sect. 4(E): 6 pp.

Lane, P. D. 1983. Moskusokseobservationer fra Peary Land (1980). - Via A. K. Higgins.

Mansfield, A. W. 1966. The walrus in Canada's Arctic. Canadian Geogr. J. 73: 88-95.

Mansfield, A. W. 1973. The Atlantic walrus *Odobenus rosmarus* in Canada and Greenland. - I: International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources, Morges, Switzerland, Suppl. Pap. 39: 69-79 pp.

Meltofte, H. 1973. Feltnotater fra Peary Land (1973).

Meltofte, H. 1983. Arrival and pre-nesting period of the snow bunting *Plectrophenax nivalis* in East Greenland. - Polar Research 1 n. s.: 185-198.

Morrison, R. I. G. 1975. Migration and morphometrics of European knot and turnstone on Ellesmere Island, Canada. - Bird-Banding 46 (4): 290-301.

Muus, B., F. Salomonsen & C. Vibe 1981. Grønlands Fauna: 464 pp. Gyldendal.

Müller, R. 1906. Vildtet og jagten i Sydgrønland: 519 pp. + 1 kort. - København.

Møhl-Hansen, U. 1949. Fuglelivet på Pearyland, Nordgrønland. - Dansk orn. Foren. Tidsskr. 43 (2): 109-129.

Peel, J. 1983. Moskusokseobservationer fra Peary Land (1980). - via A. K. Higgins.

"Polaris" to Kennedy and Robeson Channels. Notes on the zoology, botany and geology of the voyage of the --. - I: Jones Manual 1875, 39: 321-23.

Reeves, R. R. 1978. Atlantic walrus (*Odobenus rosmarus rosmarus*); a literature survey and status report. - United States Department of the Interior, Fish and Wildlife Service, Washington D. C., Wildlife Research Report 10: 41 pp.

Rolle, F. 1983. Moskusokseobservationer i Peary Land (1980). - Via A. K. Higgins.

Sadler, H. E. 1983. Brevveksling angående dyrelivet i Nares Strædet.

- Salomonsen, F. 1928. Bemerkungen über die Verbreitung der Carduelis linaria Gruppe und ihre Variationen. - Vidensk. Meddr. dansk naturh. Foren. 86: 123-202.
- Salomonsen, F. 1933. The Status of the Greenland snow goose, *Anser caerulescens atlantica* (Kenn.). - Meddr Grønland 92 (5): 11 pp.
- Salomonsen, F. 1936. Revision of the Greenland rock ptarmigan. Meddr Grønland 118 (2): 36 pp.
- Salomonsen, F. 1947. De Sibiriske snespurve (*Plectrophenax nivalis* (L.)). Dansk orn. Foren. Tidsskr. 41: 136-143.
- Salomonsen, F. 1951. The birds of Greenland: 609 pp. - Munksgaard, København.
- Salomonsen, F. 1967. Fuglene på Grønland: 341 pp. - København.
- Salomonsen, F. 1981. Fugle. - I: Muus, B., F. Salomonsen & C. Vibe 1981. Grønlands fauna: 159-361. - Gyldendal.
- Sirius, 1974. Moskusokseobservationer fra 1961-74. - Via Poul Hennrichsen.
- Sirius, 1983. Feltobservationer fra 1976-1982. - via Claus Birkbøll.
- Winge, H. 1898. Grønlands fugle. - Meddr Grønland 21 (1): 1-316.
- Winge, H. 1902. Grønlands pattedyr. - Meddr Grønland 21 (2): 319-521.
- Witts, B. F. 1980. Waders. - I: Williams, S. 1980. Rep. Joint Services Expeditions to Princess Marie Bay, Ellesmere Island, Sect. 4:D.

Referenceliste for ikke citeret, men relevant litteratur vedrørende udforskningen af Nordgrønland i biologisk og anden henseende.

Allen, R. C. 1873. Voyage of the Polaris. - J. American Georg. Soc. 4: 133-135.

Amdrup, G. 1913. Report on the Danmark Expedition to the North-East Coast of Greenland 1906-1908. - Meddr Grønland 41 (1): 1-270 + pl. 1-10.

Astrup, E. 1893. Løjtnant Peary's Grønlandsekspedition 1891-92. - Norsk. geogr. Sels., Aarbok 4: 25-44.

Astrup, E. 1894. Mindre meddelelser om Peary's ekspedition i 1893-94. - Norsk. - Geogr. Sels., Aarbok 5: 134-94.

Astrup, E. 1895a. Blandt Nordpolens Naboer. - Kristiania: Aschehoug & Co.: 319 pp.

Astrup, E., 1895b. Det arktiske problem og de to Pearyekspeditioner. Norsk. geogr. Sels., Aarbok 6: 80-94.

Astrup, E. 1898a. With Peary near the Pole: 362 pp.- C. A. Pearson, London.

Astrup, E. 1898b. Resume in R. E. Peary: Northward over the "Great Ice", vol 2: 157-174.- Methuen, London.

Astrup, E. 1905. Unter den Nachbarn des Nordpols: 276 pp.- Leipzig.

Astrup, E. 1950. Blandt Nordpolens naboer, ny udgave. - Polarserien for ungdom, Oslo: 182 pp.

Bessels, E. 1875. L'expédition polaire américaine, sous les ordres du capitaine Hall. Lettre du docteur Emile Bessels, au secrétaire général de la Société de géographie de Paris. - Bull. Soc. Geogr. 1875: 291-99.

Bessels, E. 1876. Scientific results of the United States Arctic Expedition in the Steamer "Polaris"; C. F. Hall commanding 1: Physical observations. - U. S. Govt. Print. Off., Washington.

Bessels, E. 1879. Die amerikanische Nordpol-expedition: XX + 647 pp.-
W. Engelmann, Leipzig.

Blake, E. V. 1874. Arctic experiences, containing Capt. George E.
Tyson's wonderful drift on an ice-floe, a history of the Polaris
Expedition, the cruise of the Tigress, and rescue of the Polaris
survivors, to which is added a general arctic chronology: 486 pp.-
Sampson, Marston, Low & Searle, London.

Borup, G. 1911. A tenderfoot with Peary: XVI + 317 pp + 31 pl.-
Stokes, New York.

Bridgmann, H. 1901. Peary's Progress to the Pole.- Bull. Ann. Geogr.
Soc. N. Y. 33: 425-431.

Bruun, D. 1902. Kampen om nordpolen. Polarforskningens saga: 402 pp.
- Det Nordiske Forlag, København.

Bryant, H. G. 1895. The Peary Auxiliary Expedition of 1894. - Bull.
Geogr. Soc. Philadelphia 1: 141-215.

Brøndlund, J. 1934. Se Trolle 1934.

Chavanne, J. 1877. Die Englische Nordpolexpedition 1875-1876 unter
Captain Nares, und ihre Resultate. Vertrag gehalten ein wissen
schaftlichen Club zu Wien von: 40 pp. - Wien.

Cook, F. A. 1911. My attainment of the Pole; being the record of the
expedition that first reached the boreal center, 1907-1909, with
the final summary of the polar controversy: 604 pp.- The Polar
Publishing Co., New York.

Davies, W. E., S. M. Needlemann, & D. W. Klick 1959. Investigation of
ice-free sites for aircraft landings, Polaris promontory. - Report
on Operation Groundhog (1958), North Greenland, U. S. Geological
Survey, January 1959.

Davies, W. E. and D. B. Krinsley 1961. Evaluation of Arctic ice-free
land sites, Kronprins Christians Land and Peary Land, North Green-
land 1960.- Air Force Surveys in Geophysics, No 135 (AFCRL469),
May 1961.

Davis, C. H. 1876. Narrative of the North Polar Expedition (U. S.
Ship Polaris) (ed.: G. M. Robeson): 696 pp. - U. S. Government
Printing Office, Washington.

Dawes, P. R. & J. Haller 1979. Historical aspects in the geological investigation of northern Greenland. - Meddr Grønland 200 (4): 36 pp.

Denmark, Ministeriet for Grønland, 1974. Fredningslov for Grønland. - Ministeriet for Grønland 1780-06-74 lov nr. 266, 22 maj 1974: 3 pp.

Denmark, Ministeriet for Grønland. 1976. Bekendtgørelse om Nationalparken i Nord- og Østgrønland. - Ministeriet for Grønland Bekendt-

Dunbar, M. 1973. Winter regime of the North Waters. - Trans. Roy. Soc. Canada, Ser. 4, 11: 275-281.

Dunbar, M. 1975. Interpretation of SLAR imagery of ice in Nares Strait and the Arctic Ocean. - Department of National Defence, Research and Development Branch, Defence Research Establishment, Ottawa (DREO) Rep. 712: 33 pp.

Dunbar, M. 1978. Interpretation of ice imagery from original and modified versions of real-aperture SLAR. - Department of National Defence, research and Development Branch, Defence Research Establishment, Ottawa (DREO) Rep. 770: 36 pp.

Dunbar, M. 1979. Fall ice drift in Nares Strait, as observed by side-wayslooking airborne radar. - Arctic 32: 283-307.

Dunbar, M. J. 1980. Marine transportation and high arctic development: A bibliography. - CARC 1980 Publishing Programme, Canadian Arctic Resources Committee, Ottawa: 162 pp.

Ekblaw, W. E. 1945. The arctic voyage and discoveries of De Haven, Kane and Hall. - Proc. American Phil. Soc. 82: 877-887.

England, J. H. 1974. Advance of the Greenland ice sheet onto north-eastern Ellesmere Island. - Nature 252 (5382): 373-376.

Fistrup, B. 1949. Peary Land. En foreløbig redegørelse for det geografiske arbejde på Dansk Peary Land Expedition. - Geogr. Tidsskr. 49: 41-66.

Fistrup, B. 1952. Physical geography of Peary Land. - I: Meteorological observations for Jørgen Brønlund Fjord. Dansk Pearyland-Ekspedition 1947-50. Meddr Grønland 127 (4): 143 pp.

Godfrey, W. C. 1857. Godfrey's narrative of the last Grinnell Arctic exploring Expedition in search of Sir John Franklin 1853-4-5. With a biography of Dr. Elisha K. Kane, from the cradle to the grave: 267 pp. - Lloyd & Co., Philadelphia.

Greely, A. W. 1882. The United States Arctic Expedition to Lady Franklin Bay. - Proc. Roy. Geogr. Soc. London, new ser. 4: 171-175.

Greely, A. W. 1884. Recent discoveries in Northern Greenland and in Grinnell Land. - Proc. Roy. Geogr. Soc. London, new ser. 6: 679-86.

Greely, A. W. 1893. American Explorers and Travellers pp.

Greely, A. W. 1910. Handbook of Polar Discoveries: 336 pp.- T. Fisher Unwin, London.

Greely, A. W. 1928. The polar regions in the twentieth century; their discovery and industrial evolution: 270 pp. - Little, Brown and Co., Boston.

Haig-Thomas, D. 1940. Expedition to Ellesmere Island, 1937-38. - Geogr. 95 (4): 265-277.

Hans Hendrik 1878. Memoirs of Hans Hendrik, the arctic traveller, serving under Kane, Hayes, Hall and Nares 1853-76: 100 pp. - Trybner and Co., London.

Hayes, I. I. 1860. An arctic boat-journey in the autumn of 1854. - N. Shaw (ed. & intr.), 43: 379 pp., Bentley, London.

Hayes, I. I. 1865. Account of the Scientific Results of the Arctic Expedition under the command of Dr. Isaac I. Hayes. - Proc. Roy. Geogr. Soc. London, 9: 181-185.

Hayes, I. I. 1867a. The open Polar Sea. A narrative of a voyage of discovery towards the North Pole, in the Schooner "United States": 454 pp. - Sampson Low, Son and Marson, London.

Hayes, I. I. 1867b. Physical observations in the arctic Seas, made on the west coast of North Greenland, the vicinity of Smith Strait and the west side of Kennedy Channel during 1860 and 1861. Reduced and discussed at the expense of the Smithsonian Institute, by C. A. Schott. - Smithson. Inst. Publ. 196: 271 pp. - Washington.

Hayes, I. I. 1869. Cast away in the cold. Adventures of Captain I. Hardy Mariner. - Boston pp.

Hayes, I. I. 1870a. Adress on Arctic Exploration. - J. American Geogr. Soc. (2): 1-31.

Hayes, I. I. 1870b. Perdus dans les glaces. Trad. de L'anglais par Leon Renard. 3: 316 pp., Paris.

Hayes, I. I. 1871a. The Land of desolation, being a personal narrative of adventure in Greenland: XIV + 312 pp., London.

Hayes, I. I. 1871b. An Arctic Boat-journey in the autumn of 1854. New edition: (af 1867 udgave 387 pp.). - James R. Osgood and Co., Boston.

Hayes, I. I. 1872. The land of Desolation: Being a personal narrative of observations and adventure in Greenland: 357 pp. - Harper & Bros., New York.

Hayes, I. I. 1874. La terre de desolation. Excursion d'ete au Groenland: 358 pp., Paris.

Hayes, I. I. 1881. Pictures of Arctic Travel, Greenland: 144 pp. - Little and Co., New York.

Hayes, J. G. 1929. Robert Edwin Peary. A record of his explorations 1886-1909: 299 pp. - Richards and Toulmin, London.

Herlinveaux, R. H. 1979. Oceanographic observations in Robeson Channel, N. W. T. 1971.- Department of Fisheries and Oceans, Institute of Ocean Science, Sidney, B. C. Pacific Marine Science Report 79-116: 39 pp.

Hobbs, W. H. 1930. Exploring about the North Pole of the winds: 376 pp. - Putnam's Sons, New York & London.

Holdsworth, G. 1977. Tidal interactions with ice shelves. Ann. Geophys. 33 (1-2): 133-146.

Hoppin, B. 1897. A diary kept while with the Peary Arctic Expedition of 1896: 80 pp. - New Haven, Connecticut.

Høy, T. 1970. Surveying and mapping in southern Peary Land, North Greenland. - Meddr Grønland 182 (3): 50 pp.

Inglefield, E. A. 1853a. A summer search for Sir John Franklin; with a peep into the Polar Basin. With short notice, by Professor Dickie, on the botany and by Dr. Sutherland, on the meteorology and geology, and a new chart of the Arctic Sea: 232 pp.- Harrison, London.

Inglefield, E. A. 1853b. Report on the return of the "Isabel" from the Arctic Regions. - J. Roy. Geogr. Soc., London 23: 136-145.

Inglefield, E. A. 1853c. Proceedings of Captain E. A. Inglefield R. N. commanding the screw steam-vessel "Isabel" (private expedition) on a voyage of Arctic discovery. - Hydrographic office, London. (Correspondence trykt i Inglefield 1853b).

Isachsen, G. 1929. Peary's marches on his North Pole Expedition 1909. - Geogr. Rev. 19 (1): 132-134, New York.

Jensen, A. S. 1928. Grønlands Fauna. - Festschrift udgivet af Københavns Universitet 1928: 87 pp., København.

Jones, M. 1856. Elisha K. Kane's Arctic Explorations 1-4.- Philadelphia.

Jones, T. R. 1875. Manual of the Natural History, Geology and Physics of Greenland and neighbouring Regions: 784 pp. - London.

Kane, E. K. 1853. The U. S. Grinnell-Expedition in search of Sir John Franklin. A personal narrative: 552 pp. - Sampson Low, Son, and Co., London.

Kane, E. K. 1879. Kane, der Nordpolarfahrer. Arktische Fahrten und Entdeckungen der zweiten Grinnell-Expedition zur Aufsuchung Sir John Franklin's den Jahren 1853, 1854 und 1855 unter Elisha Kent Kane. Beschrieben von ihn selbst. Sechste durchgesehene Auflage: 288 pp. - Leipzig.

Kane, E. K. 1926. A drift in the Arctic Ice Pack. From the History of the First U. S. Grinnell Expedition in Search of Sir John Franklin by E. K. Kane: 402 pp. - H. Kephart (ed.), New York.

Keely, R. N. & G. C. Davis 1892. In arctic seas. The voyage of the "Kite" with the Peary Expedition, together with a transcript of the log of the "Kite": 524 pp. - Hartranft, Philadelphia.

Knuth, E. 1950. Dansk Pearyland Expedition. Sidste års meteorologi og topografisk overblik. - Geogr. Tidsskr. 50: 2-19.

Knuth, E. 1963. Den 2den Peary Land Expedition, rapport. - København.

Knuth, E. 1964. Den 3die Peary Land Expedition, rapport. - København.

Knuth, E. 1980. Danish Peary Land Expeditions 1980. - Newsletter Commission Scient. Res. Greenland 3: 18-19.

Knuth, E. 1981. Kap Moltke, Peary Land. - Newsletter Commission Scient. Res. Greenland 4: 29-30.

Knuth, E. 1982a. Danish Peary Land Expeditions 1982. The activities at Kap Moltke in summer of 1982. - Newsletter Commission Scient. Res. Greenland 6: 22-23

Knuth, E. 1982b. Danish Peary Land Expeditions 1982. - Newsletter, Commission Scient. Res. Greenland 7: 23-26.

Koch, L. 1917. Nord om Grønland: 279 pp. - København.

Koch, L. 1923. Resultaterne af Jubilæumsekspeditionen Nord om Grønland i 1921. - Naturens Verden 1923 (7): 49-76.

Koch, L. 1925. Nord om Grønland: 279 pp.- Levinsen & Munksgaard, København.

Koch, L. 1928. Contributions to the glaciology of North Greenland. - meddr Grønland 65 (2): 464 pp.

Koch, L. uden år. Om Gronlands Norden: 209 pp.- Berlin.

Koch, L. 1928. Au nord du Groenland: 291 pp.- Paris.

Koch, L. 1932a. Map of North Greenland (1: 300.000). - Geodætisk Institut, København.

Koch, L. 1932b. Nord om Grønland: 279 pp. - Levin & Munksgaard, København.

Koch, L. 1938. Remarks to H. Bistrup: A day in North Greenland. - Geogr. Tidsskr. 41 (2): 158-161, København.

Koch, L. 1940. Survey of North Greenland. - Meddr Grønland 130 (1): 364 pp. + 21 pl.

Koch, L. 1942. Index to survey of North Greenland. - Meddr Grønland 130 (2): 19 pp.

Kumlien, L. (ed.) 1879. Contributions to the natural history of arctic America, made in connection with the Howgate Polar Expedition 1877-78. - Bull. U. S. Nat. Mus. 15: 179 pp.

Lanman, C. 1885. Farthest North; or the life and explorations of Lieutenant James Booth Lockwood, of the Greely Expedition: 333 pp. - Appleton & Co., New York.

Lauersen, D. 1954a. Træk af Nordgrønlands Opdagelseshistorie 1. - Grønland 1954 (5): 168 - 176.

Lauersen, D. 1954b. Træk af Nordgrønlands Opdagelseshistorie 2. - Grønland 1954 (9): 356-360.

Lauersen, D. 1955. Træk af Nordgrønlands Opdagelseshistorie 3. - Grønland 1955 (7): 258-265.

Lauersen, D. 1972. The Place Names of North Greenland. - Meddr Grønland 180 (2): 443 pp. + 18 kort.

Lillestrand, R. L., G. W. Johanson & D. E. Wells 1968. Preliminary report on "Project Nord-1968". - Arctic Inst. North America: 99 pp.

Lindquist, G. 1884. Den amerikanske nordpols-ekspedition 1871-73. - Ymer 4: 68-116.

Macmillan, D. B. 1918. Four years in the White North: 426 pp.- Harper & Brothers, New York.

Macmillan, D. B. 1934. How Peary reached the Pole. The personal story of his assistant: 306 pp. - Boston.

Muench, R. D., T. K. Newbury & W. G. Tidmarsh 1969. Baffin Bay - North Water Project, Rep. 4. - Arctic Inst. North America Res. Pap. 52: 15 pp., Montreal.

Muench, R. D. 1975. Some observations of variations in the North Water surface area and in certain atmospheric parameters. - I: G. Weller & S. A. Bowling (eds.). Climate of the Arctic. Twentyfourth Alaska Science Conference, Geophysical Institute, University of Alaska, Fairbanks, Alaska: 391-397.

Nares, G. S. 1877. Journals and proceedings of the Arctic expedition 1875-6 under the command of Captain Sir George S. Nares, R. N. KBC. - Parliamentary Papers. London, 12: 484 pp.

Nourse, J. E. 1879. Narrative of the second arctic expedition made by Charles F. Hall. - Washington pp.

Nutt, D. C. 1969. The North Waters of Baffin Bay. - Polar Notes 9: 1-25.

Osborn, S. 1865. On the exploration of the North Polar region: 21 pp. - London.

Peary, R. E. 1892. The North Greenland Expedition of 1891-92. - J. American Geog. Geogr. Soc. 24: 536-558.

Peary, R. E. 1893. Report of the operations of the North Greenland Expedition of 1891-92. - Proc. Acad. Nat. Sci. Philadelphia 1892: 342-349.

Peary, R. E. 1895. The North Greenland Expedition. - J. American Geogr. Soc. 27: 300-306

Peary, R. E. 1896. Work in North Greenland 1894 and 1895. - J. American Geogr. Soc. 28: 21-36.

Peary, R. E. 1898a. Journeys in North Greenland. - Geogr. Soc. 11: 213-240.

Peary, R. E. 1898b. Hunting musk-oxen near the Pole. - Windsor Mag. 7 (38):319-323.

Peary, R. E. 1898c. Northward over the "Great Ice"; a narrative of life and work along the shores and upon the interior ice-cap of Northern Greenland in the years 1886 and 1891-1897, 1: 521 pp. & 2: 625 pp. - F. A. Stokes, New York.

Peary, R.E. 1903a. Four years Arctic Exploration, 1898-1902. - Geogr. J. 22: 646-672. London.

Peary, R. E. 1903b. Report of R. E. Peary, C. E. U. S. N., on work done in the Arctic in 1898-1902. - Bull. American Geogr. Soc. 35: 496-534.

Peary, R. E. 1904. North Polar Exploration: Field Work of the Peary Arctic Club, 1898-1902. - Smithsonian Inst. Ann. Rep. 1903 : 427-457, Washington D.C..

Peary, R. E. 1905. Peary Arctic Club Expedition, summer of 1905. - Bull. American Geogr. Soc. 37: 594-600.

Peary, R. E. 1910a. The North Pole: 326 pp. - Hodder & Stouhnton, London.

Peary, R. E. 1910b. The North Pole: 340 pp., Frederick A. Stokes, New York.

Peary, R. E. 1910c. Peary Arctic Club Expedition to the North Pole, 1908-09. - Geogr. J. 36: 129-148.

Peary, R. E. 1910d. Robert E. Peary's egen berättelse om Nordpolens opptackt. - 355 pp.- Å. Aherlunds Forlag, Goteborg.

Peary, R. E. 1917. Secrets of polar travel: 313 pp., New York.

Petermann, A. 1855. Dr. E. K. Kane's Expedition nach dem Nordpol, Mai 1853 bis Okt. 1855. - Peterm. geogr. Mitt. 1: 291-302.

Petermann, A. 1856. Dr. Kane's Nordpolar-Expedition. - Peterm. geogr. Mitt. 2: 382-386.

Petermann, A. 1867. Das nordlichste Land der Erde. 1: Entdeckungs geschichte des Smith Sundes. 2: Bericht über die Expedition von Dr. Hayes. 1860 bis 1861. - Peterm. geogr. Mitt. 13: 176-200.

Petermann, A. 1873a. Die Amerikanische Nordpolar-Expedition unter C. F. Hall 1871/3. - Peterm. geogr. Mitt. 19: 307-316.

Petermann, A. 1873b. Die Trift der Hall'schen Nordpolar-Expedition, 16. August bis 15. Oktober, und die Schollenfahrt des 20. bis zum 30. April 1873. - Peterm. geogr. Mitt. 19: 379-392.

Petermann, A. 1873c. Überwinterung der Mannschaft des Amerikanischen Expeditionsschiffes "Polaris" im Lifeboat Cove 1872/3. Die Amerikanische Nordpolar-Expedition unter C. F. Hall 1871/73. - Peterm. geogr. Mitt. 19: 401-408.

Petermann, A. 1874. Die Umkehr der Hall'schen Polar-Expedition nach den Aussagen der Offiziere. - Peterm. geogr. Mitt. 20: 252-261.

Petermann, A. 1876. Die grosse Englische Nordpol-Expedition unter Kapitan Nares, 29 Mai 1875 - 27 Okt. 1876 (Geographie und Erforschung der Polar-Regionen, 125). - Peterm. geogr. Mitt. 22 (12): 456-482.

Petermann, A. 1877. Der Schauplatz der nachten Englichen Nordpol-Expedition. - Peterm. geogr. Mitt. 23: 23-28.

Petersen, C. 1857. Erindringer fra Polarlandene optegnede af Carl Petersen, tolk ved Pennys og Kanes Nordpolsekspeditioner 1850-1855: 162 pp. - Phillipsen, København.

Rasmussen, K. 1915. Report of 1. Thule Expedition 1912. - Meddr Grønland 51 (8): 285-340 + 2 kort.

Rasmussen, K. 1919a. Min rejsegdagbog: 162 pp. - Gyldendal, København.

Rasmussen, K. 1957. Min rejsegdagbog: 162 pp. - Gyldendal, København.

Rink, H. 1858. On the supposed discovery by Dr. E. K. Kane, U. S. N. of the North Coast of Greenland, and of an open Polar Sea.- J. Roy. Geogr. Soc. London 28: 272-287.

Sadler, H. E. 1976. The flow of water and heat through Nares Strait. - Department of National Defence, Research and Development Branch, Defence Research Establishment, Ottawa (DREO) Rep. 736: 196 pp.

Seibert, G. H. 1968. The Baffin Bay North Water Project Rep. 2: Oceanographic observations in the Lincoln Sea, June 1967. - Arctic Inst. North America Res. Pap. 46: 13 pp., Montreal.

Stoertz, G. E. and S. M. Needleman 1957. Report on Operation Groundhog North Greenland 1957. Investigation on the ice-free sites for aircraft landings in northern and eastern Greenland and results of test landing of C-124 at Brønlunds Fjord, North Greenland. - Geophys. Res. Directorate, A. F. Cambridge Research Center, Bedford, Massachusetts.

Tidmarsh, W. G., E. C. Carmack, K. Overland and R. D. Muench 1969. Baffin Bay - North Water Project Rep. 5. - Arctic Inst. North America Res. Pap. 56: 22 pp. - Montreal.

Toma, S. G. 1978. Summer circulation patterns, northern Smith Sound.- Arctic 31: 85-96.

Trolle, A. 1908. Rapport over den nordgående slæderejse 1907 med Mylius Erichsens, Hagens og Brønlunds rejse til Peary Kanalen og de rejser, der dermed står i forbindelse. Skrevet af Alf Trolle d. 11. august 1908 og afleveret til Danmark-Ekspeditionens komite ved hjemkomsten. - Publ. Østgrønland 1: 21-47, København.

Trolle, A. 1934a. Rapporter fra L. Mylius Erichsen og Alf Trolle om Danmarks-Ekspeditionen til Grønlands nordkyst 1906-1908. - Publ. Østgrønland 1: 1-47, København.

Trolle, A. 1934b. Jørgen Brønlunds Dagbog i tidsrummet fra 1. maj - 19. oktober 1907. - Publ. Østgrønland 1: 48-60, København.

Williams, S. 1980. The report of the Joint Services Expedition to Princess Marie Bay, Ellesmere Island 1980: uden sidenummerering.

Winther, P. C. et al. 1950. A preliminary account of the Danish Pearyland Expedition, 1948-9. - Arctic 3 (1): 3-13.

Liste over tidligere rapporter fra Danbiu ApS omhandlende biologiske
forhold i Grønland:

- Born, E.W., 1983: Havpattedyr og havfugle i Scoresby Sund:
Fangst og forekomst.
- Rapport til Råstofforvaltningen for Grønland og Grønlands Fiskeri-
og Miljøundersøgelser fra Danbiu ApS (Biologiske konsulenter), Hen-
ningsens Alle 58, 2900 Hellerup: 112 pp.
- Dietz, R. & O.G.N. Andersen, 1984: Status over dyre- og plantelivet i
Nordgrønland (Humboldt Gletscher - Independence Fjord). Del 1:
Pattedyr og fugle.
- Rapport til Råstofforvaltningen for Grønland og Grønlands Fiskeri-
og Miljøundersøgelser fra Danbiu ApS (Biologiske konsulenter), Hen-
ningsens Alle 58, 2900 Hellerup: 133 pp.
- Dietz, R. & O.G.N. Andersen, 1984: Status over dyre- og plantelivet i
Nordgrønland (Humboldt Gletscher - Independence Fjord). Del 2:
Terrestrisk flora og invertebratfauna, ferskvandsflora og -fauna.
- Rapport til Råstofforvaltningen for Grønland og Grønlands Fiskeri-
og Miljøundersøgelser fra Danbiu ApS (Biologiske konsulenter), Hen-
ningsens Alle 58, 2900 Hellerup: 106 pp.
- Dietz, R. & O.G.N. Andersen, 1984: Status over dyre- og plantelivet i
Nordgrønland (Humboldt Gletscher - Independence Fjord). Del 3:
Marin flora, invertebrat- og fiskefauna.
- Rapport til Råstofforvaltningen for Grønland og Grønlands Fiskeri-
og Miljøundersøgelser fra Danbiu ApS (Biologiske konsulenter), Hen-
ningsens Alle 58, 2900 Hellerup: 92 pp.
- Dietz, R. & O.G.N. Andersen, 1984: Status over dyre- og plantelivet i
Nordgrønland (Humboldt Gletscher - Independence Fjord). Del 4:
Rådata for pattedyr.
- Rapport til Råstofforvaltningen for Grønland og Grønlands Fiskeri-
og Miljøundersøgelser fra Danbiu ApS (Biologiske konsulenter), Hen-
ningsens Alle 58, 2900 Hellerup.
- Dietz, R., M-P. Heide-Jørgensen, E.W. Born, 1985: Havpattedyr i Østgrønland:
En litteraturundersøgelse.
- Rapport til Råstofforvaltningen for Grønland og Grønlands Fiskeri-
og Miljøundersøgelser fra Danbiu ApS (Biologiske konsulenter), Hen-
ningsens Alle 58, 2900 Hellerup: 277 pp.